

İŞİD VE DÜŞMANLARI: DABİK DERGİSİNİ CARL SCHMITT
PERSPEKTİFİNDEN OKUMAK

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

İBRAHİM AKBAŞ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZİRAN 2018

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm koşulları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Serdar SAYAN

Sosyal Bilimler Enstitü

Müdürü

Bu çalışmayı okuduğumu ve çalışmanın kapsam ve içerik olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında bir Yüksek Lisans tezi olabilecek yeterlilikte olduğuna kanaat getirdiğimi onaylıyorum.

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Gülriz ŞEN

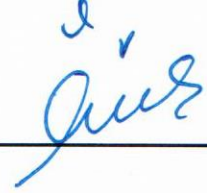
(TOBB ETÜ, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler)

Tez Jürisi Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Ömür ATMACA

(Hacettepe Üniversitesi Uluslararası İlişkiler)

Dr. Öğr. Üyesi Hakan Övünç ONGUR

(TOBB ETÜ, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler)

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

İbrahim AKBAŞ

ÖZ

İŞİD VE DÜŞMANLARI: DABIK DERGİSİNİ CARL SCHMITT PERSPEKTİFİNDEN OKUMAK

AKBAŞ, İbrahim

Yüksek Lisans, Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Gülriz ŞEN

Bu çalışma Irak Şam İslam Devleti (İŞİD)'in düşmanlarının kim olduğu ve örgütün bu düşmanları nasıl kurduğu sorularına yanıt aramaktadır. İŞİD'in en önemli yayın organlarından biri olan Dabık dergisinin 2014-2016 yılları arasında toplamda 15 sayısını çalışmanın temel ampirik veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Kuramsal anlamda çalışmanın merkezinde Carl Schmitt'in egemenlik kavramı bulunmaktadır. Kendisini devlet olarak ortaya koyan İŞİD, diğer silahlı örgütlerden daha sofistike bir yapıya sahip olsa da modern devletin niteliklerinden yoksundur. Bu durumun tek istisnası örgütün sahip olduğu egemenlik vasfıdır. Çalışmada İŞİD'in düşmanları bu perspektiften ele alınmakta ve sınıflandırılmaktadır. Bu amaçla iki temel eksen oluşturulmuştur. Bunlardan ilki ideal-pragmatik düşman; ikincisi ise devlet-devletdışı düşman eksenidir. Dabık dergisi özelinde İŞİD'in işaret ettiği düşmanlar saptanarak söz konusu eksenlere yerleştirilmiştir. Bu çalışma İŞİD gibi bir küresel güvenlik tehdidini hakim güvenlik çalışmaları literatürünün dışında ele alarak Uluslararası İlişkiler literatürüne katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İŞİD, Carl Schmitt, Egemenlik, Düşman, Dabık

ABSTRACT

ISIS and ITS ENEMIES: EVALUATING the DABIQ MAGAZINE from CARL SCHMITT's PERSPECTIVE

AKBAŞ, İbrahim

Master of International Relations

Supervisor: Asst. Prof. Gülriz ŞEN

This study aims to find out who are the enemies of the Islamic State of Iraq and Sham (ISIS) and how the organization constitutes these enemies. A total of 15 issues of the Dabiq magazine (released between 2014-2016), as one of the most important publications of the ISIS, are used as the basic empirical data source of the study. Carl Schmitt's concept of sovereignty is at the center of this work in the theoretical sense. Even though ISIS, which manifests itself as a state, has a more sophisticated structure than other armed organizations; it lacks the qualifications of the modern state. The only exception to this is the sovereign characteristic of the organization. In this study, the enemies of the ISIS are discussed and classified from this perspective. Two basic axes have been established for this purpose. The first one is ideal-pragmatic enemies; the second axis is state-nonstate enemies. On the basis of the Dabiq magazine, the enemies pointed out by the ISIS are detected and placed in these axes. This study aims to contribute to the International Relations literature by analysing a global security threat like ISIS outside the dominant security studies literature.

Key Words: ISIS, Carl Schmitt, Sovereignty, Enemy, Dabiq

TEŞEKKÜR

Üzerimde çok emeği olan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gülriz Şen'e ve yardımını hiçbir zaman esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Hakan Övünç Ongur'a ve jürideki katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Ömür Atmaca'ya kucak dolusu teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL SAYFASI.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR SAYFASI	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
BÖLÜM II: ULUSLARARASI İLİŞKİLER'DE CARL SCHMITT VE İŞİD.....	8
2.1. Modern Devlet ve Uluslararası İlişkiler	9
2.2. Siyasal Kavramı, Egemenlik ve Dost-Düşman Ayrımı.....	22
2.3. Carl Schmitt ve Uluslararası İlişkiler	30
2.4. İŞİD: Kısa Bir Tarihçe.....	37
2.5. DABİK'a İlk Bakış: Nedir, Ne Değildir?	51
BÖLÜM III: İŞİD'İN DÜŞMANLARI	62
3.1. İdeal Düşmanlar.....	62
3.1.a. Devletlerden Oluşan İdeal Düşmanlar: “Sen onları derli toplu sanırsın, halbuki kalpleri darmadağıniktır.”	70
3.1.b. Devletdışı İdeal Düşmanlar: “Onları gördüğün yerde öldür!”	76
3.2. Pragmatik Düşmanlar	86
3.2.a. Devletlerden Oluşan Pragmatik Düşmanlar.....	89
3.2.a.i. “Haçlı” Olarak Adlandırılan Devletler: “Yataklarında rahat rahat uyumalarına izin mi vereceksin?”	89

3.2.a.ii. “Mürtet” Olarak Adlandırılan Devletler: “İkiyüzlüler, cahiller, kuklalar!”.....	96
3.2.b. Devletdışı Pragmatik Düşmanlar	104
3.2.b.i. Sahada Faaliyet Gösteren Örgütler: “Taşeronlar, vekiller, kuklalar.”	104
3.2.b.ii. Şiilerden Oluşan Devletdışı Örgütler: “Rafızı’yi açığa çıkar.”	114
BÖLÜM IV: SONUÇ	116
KAYNAKÇA.....	124

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 2.1. IŞID'in düşmanları(Boş Düzlem)	61
Grafik 3.1. IŞID'in düşmanları(İdeal-Devlet)	76
Grafik 3.2. IŞID'in düşmanları(İdeal-Devletdışı)	86
Grafik 3.3. IŞID'in düşmanları(Pragmatik-Devlet).....	96
Grafik 3.4. IŞID'in düşmanları(Pragmatik-Devlet II).....	104
Grafik 3.5. IŞID'in düşmanları(Pragmatik-Devletdışı).....	115

BÖLÜM I

GİRİŞ

Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali ile başlayan küresel cihat olgusu, etkisini hızla arttırarak uluslararası kamuoyunun gündemine yerleşmiştir. Radikalleşme ve şiddete varan aşırıçılık (*extremist use of force*) günümüzün en yakıcı güvenlik sorunlarından biridir. Söz konusu şiddet, cihatçı-selefi ideoloji merkezinde örgütlenerek tüm dünyaya yayılmıştır. Bu süreçte Afganistan cihadından El Kaide doğmuş; El Kaide'nin içinden de kendisine İslam Devleti (İD) diyen örgüt ortaya çıkmıştır.¹ El Kaide'den IŞİD'e yaşanan dönüşümde hem küresel siyasal gelişmeler (ABD'nin Irak'ı işgali, Arap Baharı, Suriye iç savaşı vb.) hem de teknolojik ilerlemeler (artan internet kullanımı, mobil veriye daha hızlı ve kolay ulaşım vb.) etkili olmuştur.

IŞİD'e karşı yürütülen mücadelede izlenen yöntemler, böylesine önemli bir fenomenin anlamlandırılma biçiminden bağımsız düşünülemez. Son 30 yılda köktendinci terör, İslamcı terör, İslami terör, cihatçı terör, selefi cihatçı terör, tekfirici cihatçı terör ve radikal İslam, aşırıçılık şiddet gibi kavramlar devletlerin güvenlik söylemine etki etmiştir. Kavramların kullanımı dönem dönem ve devletten devlete farklılık göstermiştir. Bu kavramlar, aşağı yukarı aynı aktörleri işaret etse de; söz konusu aktörlerin kavramsallaştırılma biçimleri arasındaki küçük farklar, güvenlik söylemleri arasındaki derin ideolojik ayrımları da ortaya koymaktadır. Hatta bu

¹ IŞİD farklı isimlerle anılan bir örgüttür. Kimi kaynaklarda Islamic State of Iraq and Sham (ISIS), Islamic State of Iraq and Levant (ISIL) olarak geçmekte; kimi kaynaklarda ise örgütün Irak Şam İslam Devleti'nin Arapça karşılığı olan isminden hareketle DAESH ya da DAİŞ olarak anılmaktadır. Örgüt ise kendisini İslam Devleti (İS) olarak isimlendirmektedir. Bu çalışmada örgüt, günlük dile daha çok yerleştiği düşünülen IŞİD ismiyle ele alınmaktadır. Örgütün diğer isimleri ile bu çalışmada kullanılan ismi arasında herhangi bir teorik, teolojik ya da ideolojik fark varsayılmamaktadır.

olgunun terör olarak anılıp anılmayacağı üzerinde dahi devletler tam olarak bir uzlaşya sahip değildir. Örneğin Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali sırasında cihatçı örgütlerin eylemleri birçok devlet tarafından desteklenmiştir. Ne var ki, Sovyet işgalinin sonlanmasıyla bu örgütler Batı tarafından inşa edilen terör söyleminin bir numaralı aktörü olmuştur. Benzer bir tartışma Hamas, Hizbullah ve Filistin Kurtuluş Örgütü gibi örgütler üzerinden de yürütülmekte; hangi örgütün terörist olup hangisinin olmadığı üzerinde uluslararası bir uzlaşma sağlanamamaktadır. Son birkaç on yılın uluslararası gündemine hakim olan bu tartışmalar IŞİD için de söz konusudur. Bu çalışmanın amacı IŞİD'i hakim Uluslararası İlişkiler kuramlarının ve güvenlik söylemlerinin dışına çıkararak Carl Schmitt'in siyasal kuramı temelinde yeniden ele almaktır. Schmitt'e göre siyasal alanın kuruluşunda düşman olgusunun merkezi bir önemi vardır. Siyasal alan, düşmanın kim olduğuna karar vererek kurulmaktadır. Çalışmada IŞİD'in kendi eliyle işaret ettiği düşmanlara yer vererek Schmitt'in argümanları ampirik olarak desteklenmektedir. Böylelikle IŞİD'i anlamlandırmak için hem yeni bir perspektif ortaya koymak amaçlanmakta hem de örgütün düşmanları çalışmaya özgü bir düzlemde ele alınmaktadır.

IŞİD kendisini bir devlet olarak ortaya koymuş bir örgüttür. Bu bakımdan kendisine benzeyen silahlı örgütlerden ayrılmaktadır. Fakat örgütün devlet olma iddiası oldukça tartışmalıdır. Dolayısıyla IŞİD'i bir araştırma nesnesi olarak ele almadan önce örgütün devlet olma iddiasını Uluslararası İlişkiler disiplini de gözeterek, kavramsal olarak ele almak gerekmektedir. Örgüt kendisini öncelikle Allah'ın emirlerini yerine getiren bir topluluk olarak tanımlamaktadır. Devletin ilanı da bu bağlamda ele alınmaktadır. IŞİD'e göre gerçek İslam Devleti, İslam'ın ilk yıllarında ortadan kaybolmuş; İslam adı altında dine uydurma inanç ve pratikler katılmıştır. Oysa İslam düşmanlarıyla savaşmak için Hilafet çatısı altında toplanmak

elzendir. Buna göre, yüzlerce yıl önce gerçek anlamını yitirmiş olan Hilafet kurumu İŞİD’le yeniden canlandırılmıştır. Bu noktadan hareketle örgüt kendisini, İslam’ın egemenliğini tüm dünyaya yayacak tek meşru aktör olarak ilan etmektedir. İŞİD’e göre söz konusu egemenlik Hilafet’in ilanı ile birlikte, Suriye ve Irak’ı merkez alarak şimdiden dünyaya yayılmaya başlamıştır. Bu noktada İslam’ın egemenliği (dolayısıyla Allah’ın egemenliği) ile Hilafet’in egemenliği (dolayısıyla kendi egemenlikleri) birbirine eşitlenmektedir. Dolayısıyla ilan edilen Hilafet, çağdaş hiçbir devletin eşdeğeri olarak görülmemekte; Allah’ın kutsal buyruklarını yeryüzünde hakim kılan “ideal” bir devlet olarak ortaya konmaktadır. Bu durum İŞİD’in ilan ettiği düşmanlarının aynı zamanda Allah’ın düşmanı olduğu iddiasını yaratmaktadır.

İŞİD’e göre, yukarıda bahsedilen bu kutsal amacı gerçekleştirmek ancak savaşla mümkündür. Savaşı kendisine bir tür varlık nedeni olarak gören bir örgüt için düşmanın kim olduğuna karar vermek oldukça önemlidir. Bu noktada egemenlik nosyonu tekrar devreye girmektedir. Carl Schmitt’e göre, siyasal bir birim içinde düşmanın kim olduğuna karar verme kabiliyeti ancak egemen aktörün sahip olduğu bir ayrıcalıktır. Siyasal faaliyet düşmanın varoluşuyla koşulludur. Dolayısıyla düşmanın kimliğine karar vermek hem siyasal alanı kurar hem de bu alanın merkezinde bulunan egemen aktörü işaret eder. İŞİD de kuruluş aşamasında önüne çıkan tarihsel şartları (Sünnilerin Irak yönetiminden dışlanması, Suriye’deki iç savaş, Irak’taki uzun süreli istikrarsızlık) iyi değerlendirerek birçok Sünni’yi kendi belirlediği düşmana karşı, kendi etrafında birleştirmiş ve egemen rolünü pekiştirmiştir.

İŞİD’in belirli bir kara parçası üzerinde askeri açıdan kontrolü sağlamış olması, bürokratik bir örgütlenme kurarak bu coğrafyada kamu hizmetlerini

üstlenmesi ve egemenliğini tesis etmesi, örgütü diğer silahlı gruplardan çok daha sofistike bir hale getirmiştir. Ne var ki IŞİD'in devlet vasfı, çağdaşı devletlerin sahip olduğu modern kurumlarla ve karasallık, merkezilik, verili bölgede ulus olma bilinci taşıyan bir insan topluluğuna sahip olma gibi niteliklerle tam manasıyla uyuşmamaktadır. Dolayısıyla IŞİD silahlı bir örgütten daha fazlası olsa da örgütü modern devlet olarak tanımlamak mümkün değildir. Bunun yanında modern devletlerin egemenlik vasfı IŞİD'de de mevcuttur. IŞİD de tıpkı diğer devletler gibi, egemen bir aktörün ayrıcalıklarını uluslararası sahada kullanmakta, düşmanlarına yönelik söylemini bu ayrıcalık çerçevesinde geliştirmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada IŞİD devlet merkezli değil, *egemenlik merkezli* bir perspektiften ele alınmaktadır. IŞİD bu egemenliği dini referanslarla kursa da; Schmitt'e göre egemenliğin merkezinde düşmana karar verebilme kabiliyeti yatmaktadır. Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın ana araştırma nesnesi olarak IŞİD'in düşmanları seçilmiştir. Bu amaçla da ampirik veri kaynağı olarak örgütün ana yayın organlarından biri olan Dabık dergisi belirlenmiştir.

Cihatçı örgütlerin en önem verdiği olgulardan biri medyadır. Medya sayesinde cihatçı propaganda kitlelere ulaşmış, örgütler düşmanlarına korku salmayı başarmış, kendi yandaşlarına da moral vermiştir. IŞİD açısından da benzer bir durum söz konusudur. Medya adeta bir savaş alanı olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla yalnızca askeri araçlar değil, medyatik araçlar da cihatçı mücadelenin bir parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Üstelik propaganda kanallarının güçlü oluşu hâlihazırdaki örgüt üyelerini de motive tutmaktadır. İnternet kullanımının 2000'li yıllarda yavaş yavaş yaygınlaşması ile birlikte cihatçı örgütler kendi çevrimiçi propaganda kanallarını oluşturmuştur. Bu yıllarda internette anonim kimlikle faaliyet gösterebilmenin kolaylığı ve internet ortamının denetimsizliği cihatçı örgütlerin

internette örgütlenebilmesini kolaylaştırmıştır (Tsfati ve Weimann 2002). Cihatçı internet siteleri ve forumlarla cihatçı propaganda kitlelere yayılmaya başlamış; bu sitelerde yaratılan sohbet odaları, e-posta grupları ve forumlar ile cihatçı örgüt üyelerinin iletişim ağı güçlenmiştir (Weimann 2011). 2000’li yılların sonunda iyiden iyiye artan internet kullanımı, ikinci on yıla gelindiğinde patlama yapmıştır. İnternet hızının artması, internete erişimin ucuzlaması ve mobil cihazların hayatın birçok alanına girmesi cihatçı propagandayı da önemli ölçüde değiştirmiştir. Günümüzde insanlar neredeyse her an, her yerde çevrimiçi içeriğe ulaşabilmektedir. Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram...) ve türlü haberleşme uygulamaları (Whatsapp, Telegram vb.) kitlesel iletişimi oldukça kolaylaştırmıştır.

IŞİD’in dehşet verici videolarında, internet sitelerinde, sosyal medya hesaplarında ve dergilerinde ortaya çıkan temel unsurlardan biri düşman olgusudur. Bu araçlar yoluyla üretilen içeriklerde düşmanın kim olduğuna işaret edilmekte, düşman tehdit edilmekte ve düşmana karşı yürütülen mücadelenin ne kadar kararlı bir şekilde ilerlediği/ilerleyeceği vurgulanmaktadır. Örgütün önemli yayın organlarından birisi, Temmuz 2014’ten Haziran 2016’ya kadar çıkmış ve toplamda 15 sayısı bulunan Dabık dergisidir. Bu çalışmada ampirik kaynak olarak Dabık dergisi ele alınarak IŞİD’in düşmanları incelenmektedir. Dabık haricinde başka her hangi bir kaynağa başvurulmadığından çalışmada ortaya konan düşman kategorileri de derginin kapsamı ile sınırlıdır.

Bu çalışmanın temel araştırma sorusu IŞİD’in düşmanlarının kim olduğu ve bu düşmanlara nasıl karar verdiğiidir. Düşmanın kim olduğunu belirlemek için kullanılan yöntem, düşmanın kimliğiyle de yakından ilgilidir. Örgüt düşmanını belirlerken hangi referansları kullanmakta, nasıl bir anlatı kurmaktadır? Düşmanın kim olduğunu soruşturmak, düşmanın nasıl kurulduğunu ele vermekte; düşmanın

nasıl kurulduğunu soruşturmak da düşmanın kim olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışma IŞİD'in düşmanlarını Dabık dergisi üzerinden tahlil etmekte ve IŞİD'in düşmanını belirleme yöntemini Carl Schmitt'in egemenlik anlayışı ile ele almaktadır. Bu bağlamda düşmanlar çalışmanın dördüncü kısmında kategorize edilmekte; sonuç kısmında da elde edilen bulgular değerlendirilmektedir.

Çalışma giriş ve sonuç bölümlerinin yanı sıra üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünü takip eden ikinci bölümün ilk kısmında kısaca IŞİD'in tarihine yer verilmektedir. Örgütün bugüne kadar geçirdiği dönüşüme, yaşadığı kırılmalara ve önemli liderlerine değinilmektedir. Aynı bölümün ikinci kısmında IŞİD'in devlet olma vasfı ele alınmaktadır. Bu bağlamda IŞİD'in diğer silahlı örgütlerden farkı, modern devletin temel nitelikleri ve devletin Uluslararası İlişkiler disiplini içinde ele alınış biçimleri incelenmektedir. Modern devletin egemen bir birim olduğu ortaya konduktan sonra, IŞİD'in neden devlet merkezli değil; egemenlik merkezli incelenmesi gerektiğine değinilmektedir. Bunu takiben üçüncü bölümde, Schmitt'in egemen birime yüklediği işleve değinilmektedir. Schmitt'in kuramının gövdesini oluşturan "siyasal"ın anlamına değinilerek Uluslararası İlişkiler disiplini içinde Schmitt'in okunma biçimlerine yer verilmektedir. Çalışmanın üçüncü ana bölümünde ise IŞİD'in Dabık dergisinde yer verdiği düşmanları belirlenerek kategorize edilmektedir. Çalışmada düşman, iki ana eksene ayrılmaktadır. Bunlardan ilki ideal-pragmatik düşman eksenini, ikincisi ise devlet-devletdışı düşman eksenidir. Düşmanlar temelde ideal ve pragmatik düşmanlar olarak iki düzeyde incelenmektedir. Bu eksenlerin her birini kendi içinde devlet-devletdışı düşman eksenini kesmektedir. İdeal düşman kategorisinin büyük bir bölümünü IŞİD'in "Haçlı" olarak adlandırdığı Hıristiyan nüfus çoğunluğuna sahip devletler ve "Rafızı" olarak adlandırılan Şii inanca sahip gruplar oluşturmaktadır. Pragmatik düşman kategorisinde ise örgütün

içinde bulunduğu maddi şartlar (zamansal, mekânsal) bakımından çatışmak zorunda olduğu düşmanlar bulunmaktadır. Örgüt kendisi haricindeki tüm unsurlara savaş açtığı için bu kategoride örgütün fiilen çatışma halinde olduğu tüm unsurlara (koalisyon devletleri, bölge devletleri, bölgedeki devletdışı silahlı örgütler, Şiiler) yer verilmektedir. İdeal ve pragmatik düşman kategorileri de kendi içinde devletler ve devletdışı örgütler olarak iki düzeyde ele alınmaktadır.

Dabık IŞİD propagandası açısından oldukça önemli bir konuma sahip olmuştur. Bu nedenle örgüt propagandasına açıklık getirebilmek adına Dabık'ı merkeze alan birçok çalışma yapılmıştır. Fakat Carl Schmitt özelinde ne cihatçı propaganda ne de herhangi bir cihatçı medya ürünü ele alınmıştır. Bu çalışma Schmitt'in siyasal kuramını temel alarak, Dabık'ta IŞİD'in düşmanlarını işaretleyip kategorize etmektedir. Bu sayede IŞİD gibi dünyada yakıcı sorunlara neden olmuş bir örgütü yeni bir zeminde anlamlandırmaya çalışıp örgütün düşman algısını ve savaş motivasyonunu ortaya koymayı deneyerek literatüre bir katkı yapmak amaçlanmaktadır.

BÖLÜM II

ULUSLARARASI İLİŞKİLER'DE CARL SCHMITT VE İŞİD

Bu bölümde İŞİD'in ne olduğu ele alınmaktadır. Bu amaçla, öncelikle modern devletin nitelikleri ortaya konmakta; ardından Schmitt'in siyasal düşüncesine yer verilerek Schmitt'in Uluslararası İlişkiler literatürü içinde ne şekilde ele alındığına ana hatlarıyla değinilmekte; son olarak da İŞİD'in kısa bir tarihçesi ve Dabık dergisinin ne olduğu, hakkında ne tür çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmada nasıl ele alındığı belirtilmektedir.

İŞİD'i modern bir devletin sahip olduğu niteliklere sahip değildir. Bu tespiti temellendirmek için bölümün başında modern devletin ne olduğuna dair açıklama getirilmektedir. Bu amaçla, kökleri 17. yüzyıla kadar uzanan modern devletin temel nitelikleri ele alınmaktadır. Modern ulus-devletlerin kurduğu uluslararası sistem, 19. yüzyılda Avrupa'dan başlayarak zaman içinde tüm dünyaya yayılmıştır. Dolayısıyla, devam eden kısımda, devleti veri kabul eden Uluslararası İlişkiler kuramlarının devleti ne şekilde ele aldığı incelenmektedir. Bu bağlamda uluslararası sistem içinde modern devleti işaretlerken devletin hangi temel vasıflarına bakılması gerektiği belirtilmektedir. Devamında ise, çizilen kuramsal çerçevede İŞİD'in egemenliğinin modern egemenlik nosyonu ile benzerliğine yer verilerek Schmitt'in perspektifi ortaya konmaktadır.

İŞİD'in tarihine kısaca yer verilirken örgütün hangi şartlar altında ortaya çıktığı ve ne tür dönüşümler geçirdiği ortaya konmaktadır. Ardından gelen kısımda ise, örgütün siyasal alandaki faaliyetlerini ve doğrudan siyasal varlığını anlamlandırabilmek için örgütün devlet-benzeri yapısı ortaya konmaktadır. Örgüt

silahlı güçleriyle kontrol altına aldığı bölgelerde asayiş birimleri kurmuş, bürokratik bir örgütlenmeye giderek kamu hizmetlerini üstlenmiş ve getirdiği yeni düzenlemelerle ekonomik hayatı yeniden tesis etmiştir. IŞİD başlarda Irak El Kaidesi olarak faaliyet yürütmüş; adını önce Irak Şam İslam Devleti, sonra İslam Devleti olarak ilan etmiştir. Kendisini devlet olarak ortaya koymasının yanı sıra örgüt, belirli bir kara parçasında silahlı kontrolü sağlamış; hatta idari ve adli bir yapı kurmaya çalışmıştır. Bu nedenle IŞİD geleneksel silahlı örgütlere nazaran oldukça sofistike bir örnek oluşturmaktadır. Ne var ki bu niteliklerin IŞİD’i bir devlet yapıp yapmadığı ya da ne ölçüde bir devlet yaptığı tartışmalıdır. Üstelik modern ulus-devlet yapısının hakim olduğu uluslararası politikada IŞİD’in devlet olma iddiası daha da tartışmalı bir hal almaktadır.

2.1. Modern Devlet ve Uluslararası İlişkiler

Uluslararası kamuoyunu uzun süre meşgul etmiş ve eylemleriyle büyük yankı uyandırmış olan IŞİD; akademinin farklı alanlarına ait çeşitli perspektiflerden ele alınabilir. Bu çalışmada ise IŞİD’in “şeyliği”, devlet olma iddiasından dolayı devlet merkezli bir perspektiften ortaya konmaktadır. IŞİD’in Irak ve Suriye’de sağladığı teritoryal kontrol, örgütü geleneksel silahlı örgütlerden (terörist, isyancı...) ayırmaktadır. Üstelik örgüt, Irak ve Suriye dışında Mısır, Nijerya, Libya, Cezayir, Kafkasya ve hatta Filipinler gibi bölgelerde de vilayetler/emirlikler kurduğunu iddia etmiştir. Bunun yanında IŞİD, Irak ve Suriye’de kontrol ettiği kara parçası üzerinde belirli bir egemenlik tesis etmeyi başarmış; eğitim, sağlık, alt yapı, güvenlik gibi kamu hizmetlerini üstlenmiş; kendi finansal sistemini oluşturmuş ve sahip olduğu bürokratik örgütlenme ile devlet-benzeri (quasi-state) bir yapı oluşturmuştur. IŞİD’in sıradan bir silahlı örgüt olmadığı açıktır; fakat örgütün modern devletin sahip olduğu

kurumsal niteliklere sahip olmadığı da ortadadır. Dolayısıyla bu noktada IŞİD'in ne olduğu -devlet olup olmadığı- sorusu önem kazanmaktadır.

Alman yazar Jürgen Todenhöfer, 2014 yılında, örgüt yöneticilerinden aldığı özel bir izinle IŞİD'in kontrol ettiği bölgeleri ziyaret etmiş ve yaşadığı 10 günlük deneyimi dünya kamuoyu ile paylaşmıştır. Todenhöfer (2006) savaşma motivasyonu yüksek, “şehit” olmayı arzu eden bir topluluk görmüştür. Üstelik bu topluluk hakim olduğu bölgelerde ekonomik hayatı kontrol altına almış ve benimsediği şeriat kurallarını uygulamaya koymuştur. Bunun üzerine IŞİD'in basit bir silahlı örgüt olmadığı, hatta bir devlet olduğu yorumları basında kendisine yer bulmuştur. Todenhöfer'in aktarımlarının hemen arkasından Christopher Goodwin (2015) “IŞİD'in bir Ülke Olduğunu Anlamak Durumundayız” başlıklı yazısında IŞİD'in sıradan bir silahlı örgüt olmadığı konusuna dikkat çekmiştir. IŞİD'in 2014 yazında ortaya çıkışından itibaren yarattığı özgün tarihsel gelişmeler, örgütsel yapısının nasıl anlaşıldırılması gerektiği tartışmalarını öne çıkarmıştır.

Zenonas Tziarras da IŞİD'in sıradan bir silahlı örgütten daha fazlası olduğunu belirtmektedir. Tziarras'a göre IŞİD, geleneksel terörist veya isyancı örgütlere nazaran farklı niteliklere sahiptir. IŞİD'in iyi donanımlı sofistike bir konvansiyonel ordusu bulunmaktadır. Bu durum geleneksel silahlı terörist/isyancı örgütlerin bu güne kadar sahip olmadığı bir niteliktir. Üstelik örgüt, küresel sistemi baştan aşağı değiştirmeye yönelik bir amaçla hareket ettiği için varlığını bir tür ölüm kalım mücadelesine bağlamıştır. Bu bağlamda başta Irak ve Suriye olmak üzere çevresindeki devletlerin egemenliklerine ciddi ölçüde tehdit oluşturmaktadır. Üstelik örgüt kontrol ettiği teritorya üzerinde kendi egemenliğini kurma yoluna giderek devlet olma iddiasını pekiştirmektedir. Tziarras'a göre örgüt hızla genişlediği 2015 yılında 200,000 kilometre karelik bir alanı kontrol etmekteydi. Yaklaşık 10 milyon

insanın yaşadığı bu kara parçasında IŞİD kendine has bir idari sistem kurmayı başarmıştır. Hazine, ekonomi, propaganda gibi bakanlıklardan oluşan sistemin ne ölçüde işlediği tartışma konusu olsa da IŞİD, verili bir teritoryada, kalıcı bir nüfus üzerinde hükümet edebilecek kapasiteye sahip olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla IŞİD'in kendisini "İslam Devleti" olarak ortaya koyması yalnızca propagandasının bir parçası olarak görülmemelidir. Buna rağmen Tziarras'a göre örgütün bu nitelikleri IŞİD'i modern bir devlet yapmaya yeterli değildir. IŞİD'in egemenliğinin uluslararası meşruiyeti yoktur, dolayısıyla uluslararası sistemin yasal/meşru bir parçası değildir. Üstelik örgütün devlete benzer diğer nitelikleri de örgütü devlet yapmaya yeterli olacak ölçüde kurumsallığa sahip değildir. Buna rağmen IŞİD'in örgütsel yapısı geleneksel bir terörist/isyancı silahlı örgütten çok daha sofistikedir. Bu nedenle Tziarras IŞİD'i *de-facto* devlet-benzeri (quasi-state) olarak tanımlamaktadır (2017, 100-103).

IŞİD'in geleneksel bir terör örgütüne indirgenemeyecek örgüt yapısı Stephen M. Walt'ın da dikkatini çekmiştir. 2015 yılında *Foreign Affairs*'te yayınlanan makalesinde Walt, örgütün kontrol ettiği bölgedeki temel hizmetleri sağlayabilme ve güvenliği tesis edebilme kapasitesine dikkat çekmektedir (Walt 2015). *Global Impact Strategies de 2017*'de IŞİD ile ilgili hazırladığı çalışmada örgütün terörist bir grubun ötesinde bir yapıya sahip olduğunu belirterek IŞİD'i devlet-benzeri bir yapı olarak tanımlamaktadır. Walt'a benzer şekilde, sözü edilen çalışmada da örgütün devlet-benzeri niteliği ekonomik ve askeri kapasitesi vurgulanarak ortaya konmaktadır. Petrol kaynakları ve tarihi eserlerin yanında bürokratik mekanizmanın silahlı güçler yardımıyla topladığı vergiler örgütün başlıca gelir kaynaklarını oluşturmaktadır (2017).

IŞİD'in devlet-benzeri yapısı ABD'nin terörle mücadele yöntemlerini de etkilemektedir. Audrey Kurth Cronin'e göre El Kaide'nin finansal kaynaklarına karşı oldukça başarılı bir operasyon yürütmüş olsa da IŞİD'e karşı aynı başarıyı elde edememiştir. Bunun en büyük nedeni IŞİD'in dış desteğe duyduğu ihtiyacın az olmasından kaynaklanmaktadır. Örgüt enerji kaynaklarının kontrolünden, egemenliği altındaki nüfustan aldığı vergilere kadar çok sayıda ekonomik kaynağa sahiptir. Benzer bir durum propaganda konusunda da tecrübe edilmektedir. El Kaide'nin Müslüman nüfuslu bölgelerdeki eylemleri, örgüt içinde ve dışında örgüte duyulan güveni azaltmış, bu durum da ABD tarafından bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Buna karşılık IŞİD, uluslararası meşruiyet elde etmek gibi bir amaç gütmemekte; yalnızca kendi gücünü arttırmak ve egemenliğinin sınırlarını genişletmekle ilgilenmektedir (Cronin 2015).

IŞİD'in devlet-benzeri yapısını ortaya koymak adına literatürde sıralanan nitelikler Dabık dergisinde de kendisini göstermektedir.² Dabık'ın ilk sayısında Ebu Bekir el-Bağdadi liderliğinde Hilafet'in ilan edildiği ve İslam Devleti'nin kurulduğu duyurulmaktadır. Dergi; doktor, mühendis, bilim insanı ve uzman tüm Müslümanlara özel bir çağrı yapmakta ve orada kurulacak hayatın bir an önce parçası olmalarını istemektedir (Dabık 2014a, 6-11). Bu çağrıdan IŞİD'in kontrol ettiği bölgelerde kamu hizmetlerini üstleneceği tahmin edilebilmektedir. Söz konusu amaç dergide ilk kez eğitim hizmetiyle ortaya çıkmaktadır: Derginin üçüncü sayısında Menbiç'te açılmış olan bir Kuran kursunun tanıtımı yapılmakta ve cihadın anlamının herkesçe anlaşılmasının önemi vurgulanmaktadır (Dabık 2014c, 16-17). Dabık'ın dördüncü sayısında ise örgütün idari yapısına dair uygulamalar ortaya çıkmaktadır. Ebu Kemal

² Bu paragrafta sıralanan iddialar Dabık dergisine aittir. Bu çalışmada dergideki iddiaların doğru olup olmadığı sorgulanmamakta; Dabık'ın sahip olduğu söyleme odaklanılmaktadır.

şehri ve kırsalı ile El Kaim şehri ve kırsalından oluşan Fırat ve Irak'ın Felluce şehri ve kırsalından oluşan Felluce vilayetleri olmak üzere iki yeni vilayet ilan edilmektedir. Bu vilayetlerde alt yapı çalışmalarını IŞİD'e bağlı "Genel Hizmetler Komitesi"nin üstleneceğini ve Müslümanların güvenliğini IŞİD'in sağlayacağı duyurulmaktadır (Dabık 2014d, 28-29). Yine dördüncü sayısında sağlık ve bakım hizmetleri de kendisine yer bulmaktadır. Hasta bir çocuğu tedavi eden doktor ve yaşlılar için hizmet veren bir huzurevi fotoğrafı yayınlanmaktadır. Dokuzuncu sayıda sağlık hizmetlerinin geliştiği, Rakka ve Musul'da tıp fakültelerinin kurulduğu belirtilmektedir (Dabık 2015d, 25-26). Derginin beşinci bölümünde ise "İslam Devleti"nin ekonomik sistemi tanıtılmaktadır. "Yozlaşmış" küresel finansal sistemin "günahkar" unsurlarını ortadan kaldırmak ve "İslami" bir sistem kurmak için IŞİD kendi parasını bastığını duyurmaktadır. Altın, gümüş ve bakır olmak üzere üç adet madeni para bastığını duyuran örgüt, bundan sonra ekonomik hayatın bu paralarla işleyeceğini ilan etmektedir (Dabık 2014c, 18-19).

IŞİD sahip olduğu bu niteliklerden dolayı devlet-benzeri bir aktör olarak var olmuştur. Bu noktaya kadar örgütün neden geleneksel bir silahlı örgüte indirgenemeyeceği ortaya konmuştur. Buna rağmen IŞİD, modern bir devletin sahip olduğu niteliklere de sahip değildir. Bu nedenle IŞİD literatürde devlet-benzeri (quasi-state) olarak adlandırılmaktadır. Örgütün devlet-benzeri yapısı ortaya konarken örgütün ne olduğu kadar ne olmadığı da açıklığa kavuşturulmalıdır. Bu nedenle, bu noktadan itibaren kısaca modern devletin nitelikleri ortaya konmaktadır. Modern devletin yüz yıllar içinde gelişen ve merkezileşen modern kurumları ortaya konmakta ve bölümün sonunda egemenlik nosyonu ile IŞİD'in egemenliği arasındaki benzerliğin altı çizilmektedir.

Modern uluslararası ilişkilerin temeli 1648’de Avrupa’da imzalanan Westphalia Antlaşması’yla atılmıştır. Antlaşmanın özünde tüm devletlerin eşit olduğu ilkesi bulunmaktadır. Antlaşmayı imzalayan devletler tarafından, devletlerin davranışlarına etki eden herhangi bir üst otoritenin bulunmadığı kabul edilmiştir. Söz konusu değişim egemenlik nosyonuna da etki etmiş; Kilise’nin Hıristiyan devletler üzerindeki etkisi kırılmış ve devletler, ülkelerinin tek egemeni olarak ortaya çıkmıştır. 1789’da yaşanan Fransız devrimi ile de egemenlik, yalnızca ulusun kullanabileceği bir hak haline gelmiştir. Sırasıyla 17. ve 18. yüzyıllarda yaşanan, Westphalia Antlaşması ve Fransız Devrimi gibi başat gelişmeler, modern devletin temellerini oluşturan önemli unsurlar arasında yer almıştır (Kardaş ve Balcı 2014, 20-23). Buna rağmen modern devletler sisteminin esas kurumsal gelişimi 19. yüzyılda gerçekleşmiştir.

Gianfranco Poggi’ye göre modern devletin kurumsal niteliği, endüstri çağının sosyal dönüşümün karmaşık doğasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bir başka deyişle sosyal-siyasal farklılaşma moderniteyi doğurmuş; modern devlet de söz konusu dönüşümün ana çıktılarında biri olmuştur. Ne var ki, modern devlet 17. yüzyıldan bu yana yaşanan dönüşümlerin neticesinde kendiliğinden ortaya çıkan bir olgu değildir. Tersine, bir takım “icat edilmiş” kurumlardan meydana gelmiştir. Modern devlet, varlığını meşru kılacak anayasal ve ideolojik unsurlara referansla kendisini ortaya koymaktadır. Bu süreçte devlet, icat edilen kurumlara ve bu kurumların araçsallaştırılmasına ihtiyaç duymaktadır. Devlet bu sayede belirli bir ülke ve nüfus üzerinde işlev gören otonom bir aygıt olabilmektedir. Fakat devletin icat edilmiş yapısı ve toplum üzerindeki belirleyici rolü, devleti totaliter bir kontrol mekanizmasına çevirmemektedir. Modern devlet, toplumda var olan dini yönelimleri, ekonomik ilişkileri ve sosyal mevkileri varsayarak kanuni bir düzen

kurmaktadır. Modern öncesi dönemde kabile şefine biat ederek topluluğun bir parçası haline gelen kişinin siyasal yapıyla kurduğu doğrudan ilişki modern devlette görülmemektedir. Söz konusu dolaylı ilişkinin bir neticesi olarak, örneğin devletin kişiye özel kanun çıkarması, modern devletin özü itibariyle mümkün değildir (1978, 95-97).

Devletin işlevselliği sahip olduğu sofistike bürokratik yapıya bağlıdır. Devlet organları arasındaki karmaşık ilişkiler sayesinde organlar hem özerk yapılar gibi işlev görebilmekte, hem de birbirini denetleyip karar alma süreçlerine müdahale edebilmektedirler. Söz konusu denge-fren sistemi sayesinde kaynak kullanımı ve karar alma süreçlerinde kamu yararı ön plana çıkabilmektedir. Devletin kamu yararı için işlev görebilmesini kolaylaştıran bir diğer unsur, devlet bürokrasisinin kişisel çıkarları geri plana atan etkileşimli yapısıdır. Her kurum kendi iç hiyerarşik yapısı içinde çalışmaktadır ve kendi denge-fren mekanizmasına sahiptir. Poggi modern devlet mekanizmasını, dişlileri birbirine sorunsuzca geçecek şekilde tasarlanmış bir makineye benzetmektedir. Bu bakımdan devlet, kaynakları etkili bir şekilde kullanabilmek için çeşitli kısıtlamalar üretmekten geri kalmayan, en küçük parçasına kadar iyi düşünülmüş bir icada benzemektedir (1978, 97-98). Sonuç olarak modern devlet, hem kendine has siyasal-sosyal kurumları hem de karmaşık bürokratik yapısıyla modern öncesi öncüllerinden son derece farklı bir olgudur.

Modern devlet, her ne kadar icat edilmiş bir yapıya sahip olsa da, bir takım tarihsel süreklilikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Tarih boyunca devletin egemen vasfında dönüşümler yaşanmasına rağmen, egemenlik ilkesi devletin en önemli bileşenlerinden biri olmuştur. Modern öncesi dönemde devletler egemenliğini emperyal bir merkezle paylaşarak bir tür tabiyet ilişkisi kurmuştur. Devletler meşruiyetini söz konusu merkezden almış, iktidarlar hükmünü ancak merkezin

belirlediği sınırlar dahilinde ortaya koyabilmiştir. Buna karşın modern devlet, egemenliğini bir üst otoriteyle paylaşmamakta ve diğer devletler ile birlikte eşitlik ilkesi etrafında bir devletler sistemi oluşturmuştur. Bu sistemde devlet, sistemi üreten ve mutlak egemenliğe sahip aktör konumundadır. Devlet söz konusu konumu nedeniyle modern uluslararası sistem içinde yalnız başına hareket etmek zorundadır. Bu bağlamda her devlet iç ve dış politikada askeri, ekonomik ve siyasi çıkarı peşinden koşmaktadır. Devletler sisteminin özü gereği uluslararası hukuk ilkeleri ve uluslararası normlar devletin çıkarlarına göre sürekli olarak yeniden yorumlanmakta ve kurulan ittifaklar sabit kalmamaktadır. Devlet bir yandan kendi egemenliğine göz diken diğer devletlere, öte yandan da kendi egemenliğinden pay talep eden ya da doğrudan egemenlik iddia eden iç aktörlere karşı mücadele etmek zorundadır. Bu durum devletler sisteminin dinamiklerini oluşturmaktadır (Poggi 1987, 87-90).

Mutlak egemenlik, modern devletin asli unsuru olsa da devletin egemenlik tanımı kendi çıkarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Poggi'ye göre Avrupa'da egemenlik üzerine iki ana düşünce gelişmiştir. Bunlardan ilki egemenliğin üretilebilir bir hak olduğu üzerinedir. Siyasi birimler; uluslararası hukuk, uluslararası kamuoyu, güçlü ulusçuluk akımları ve ittifaklar yoluyla egemenlik iddiasında bulunabilir. Diğer egemenlik düşüncesi ise doğal sınırlara dayanmaktadır. Bu görüşe göre coğrafya, siyasi birimlere bir takım sınırları dayatmakta ve bu sınırlar askeri savunma hatları yaratmaktadır. Savunma hattının gerisinde kalan toplum birbirine entegre olarak egemen bir siyasi birim yaratmaktadır. Poggi'ye göre bir devlet aynı anda iki egemenlik türünü de savunabilir, hatta bir vakada ilk düşüncenin arkasında duruyorken başka bir vakada ikinci egemenlik türünün savunucusu olabilir (1978, 90-91). Bu durum da devletler sisteminin sürekli değişim halinde oluşunu beslemektedir.

17. yüzyılda temelleri atılan, 19. yüzyılda da gelişimini hızla tamamlayan modern devletlerin birbiriyle kurduğu ilişki Uluslararası İlişkiler disiplininin de temelini oluşturmaktadır. Faruk Yalvaç, devletlerin egemen eşitliği ilkesinin pratikte bir karşılığı olmadığını öne sürmektedir. Yalvaç'a göre devletler arası ilişkilerde egemen eşitlik, bir "düzenleyici norm" işlevi görmektedir. Pozitivist Uluslararası İlişkiler kuramları, söz konusu ilke etrafında birbiriyle çeşitli ilişkiler kuran devletleri merkeze almaktadır. Bu kuramlar devletin doğasına, varlık nedenine ve devletler sisteminin özüne dair açıklamalar getirerek devlet davranışlarını anlamlandırır. Realizm ve liberalizm, kuramsal olarak birbirine zıt argümanları barındırsa da aynı ontolojik temele sahiptir. Disiplinin ana akım kuramlarından olan realizm de liberalizm de devleti veri (verili/given) olarak ele alır. Bu bağlamda uluslararası ilişkilerin temel aktörü devlettir ve devletten bağımsız bir sistem düşünülemez. Post-pozitivist Uluslararası İlişkiler kuramları ise, pozitivist metodolojiyi reddederek devleti temel ontolojik veri olarak ele almaz. Bu anlamda post-pozitivist kuramlar devleti eleştirel bir perspektifle incelemekte; devleti tarihsel ve toplumsal kategorilerden bağımsız düşünmemektedir. Dolayısıyla Uluslararası İlişkilerde realist, liberal ve eleştirel olmak üzere üç ana devlet yaklaşımı bulunmaktadır (Kardaş ve Balcı 2014, 299-300). Bu çalışmanın araştırma nesnesi devlet iddiasında olan, kendisini devlet ilan eden bir örgüt olduğundan, çalışmada devleti veri kabul eden Uluslararası İlişkiler kuramlarına başvurulmaktadır.

Klasik realizmin en önemli ismi olan Hans J. Morgenthau'ya göre güç peşinde koşmak siyasetin özünde bulunmaktadır. Özgürlük, güvenlik ve refah gibi amaçların gerisinde her zaman daha güçlü olma arzusu yatmaktadır. Devletlerin amaçları ekonomik, dini ya da sosyal ideallerle ifade edilebilir. Oysa bu amaçları gerçekleştirmek için ortaya konan çaba, aktörün daha fazla güç talep etmesiyle

sonuçlanmaktadır (Morgenthau 1948, 13). Realizmin temel unsurları göz önünde bulundurulduğunda siyasal-toplumsal hayat, kaynağını insan doğasından alan nesnel yasalara sahiptir. Uluslararası politikanın temel aktörü olan devletler, söz konusu nesnel koşullar etrafında kendi çıkarları peşinde hareket etmektedir. Çıkarlar devletin daha fazla güç elde etmesi için kurgulanır ve bu şekliyle de evrensel bir niteliğe sahiptir. Soyut nitelikteki evrensel ahlaki değerlerin devlet davranışlarına etki etmesi beklenemez. Çıkarını kurgularken devletin ahlaki değerlerle kendisini kısıtlaması mümkün değildir. Bununla ilişkili olarak, bir devletin ahlaki ilkeleri başka bir devlet için aynı anlamı ifade etmeyebilir. Bir devletin tekelindeki ahlaki ilkeler, evreni yöneten genel geçer ahlaki ilkeler olamaz (Morgenthau 1948, 1-14). Morgenthau'nun öncüsü olduğu klasik realizme, kuram içinden Kenneth Waltz önemli eleştiriler getirmiş ve realist kuramda köklü bir dönüşüme ön ayak olmuştur.

Waltz'a göre devlet davranışlarına özsel kategoriler atfeden tezler indirgemecidir ve devlet davranışlarına yönelik kapsayıcı bir kavrayış getirmemektedir. Uluslararası politikaya yönelik bir kuram, insan doğasına ya da ekonomik süreçlere yönelik unsurlara değil; doğrudan politik bir kavrayışa ihtiyaç duymaktadır. Bunun yanında, uluslararası politikanın sistemik bir yaklaşıma ihtiyacı vardır. Analitik metodoloji, araştırma nesnesini parçalara ayırarak nesneyi parçaların niteliği ve birbiriyle ilişkisi bağlamında anlamaya çalışmaktadır. Her değişken ayrı ayrı incelenerek belirli nedensellik mekanizmalarına ulaşılmaktadır. Araştırma nesnesine yönelik sistemik etkilerin söz konusu olmadığı durumlarda analitik yöntem işe yarar görünmektedir. Fakat uluslararası politikada devletlerden bağımsız ve devlet davranışlarını düzenleyen bir sistem söz konusudur. Dolayısıyla Uluslararası İlişkiler disiplini, yalnızca aktörlerin birbiriyle ilişkileri gözetilerek değerlendirilmemeli; sistemik bir yaklaşıma sahip olmalıdır. Waltz'a göre aktörlerin

birbiriyle ilişkisinin bir sonucu olarak ortaya çıkan uluslararası sistem, aktör davranışlarına belirli kısıtlamalar uygulayarak yön vermektedir. Sonuç olarak sistem etkileşimli birimlerle yeniden üretilmektedir (Waltz, 1979, 38-40).

Liberal Uluslararası İlişkiler kuramı Andrew Moravscik'e göre, merkeze devlet-toplum ilişkisini koymaktadır. Ulusal ve ulus ötesi toplumsal unsurlar devletler arası ilişkilere gömülüdür. Dolayısıyla devlet davranışlarını etkileyen esas kaynak söz konusu toplumun ürettiği fikirler, çıkarlar ve kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır. Liberalizme göre devlet, toplumu temsil eden siyasal kurumların toplamıdır. Dolayısıyla devletin uluslararası politikadaki çıkarı ve önceliği toplum tarafından belirlenir. Fakat toplum homojen bir yapıya sahip değildir ve içinde farklı çıkar gruplarını barındırmaktadır. Bu gruplar, toplumsal değerler bakımından birbiriyle zıt düşse de, toplumun sahip olduğu kıt maddi kaynakları gözeterek birbiriyle uzlaşır ve resmi karar alıcılar eliyle devletin çıkarını belirler. Liberal kurama göre, bu çerçeveye son olarak devletlerin birbiriyle girdiği karşılıklı bağımlılık ilişkisini de eklenmelidir (Moravscik 1997, 516-520). Devletlerin karşılıklı bağımlılığı Robert Keohane ve Joseph Nye'a göre günümüzde oldukça derinleşmiştir. Keohane ve Nye bu duruma karmaşık karşılıklı bağımlılık adını vermektedirler. Çoğalan iletişim kanalları, devletlerin resmi ve sivil elitleri arasında enformel bağlar kurulmasını sağlamıştır. Ulusötesi örgütler eliyle bu durum pekiştirilmiş; küresel etkileşim, devletler arası ilişkileri aşmıştır. Dolayısıyla iç ve dış politika ayrımı giderek silikleşmektedir. Artan küresel etkileşim sayesinde birbirine bağlanan elitler, ortak çıkarlar etrafında uzlaşabilmektedir. Bu durum da anlaşmazlıkların çözümünde askeri güç kullanma ihtimalini azaltmaktadır (Keohane ve Nye, 2001, 21-22). Sonuç olarak, realist kuram devlet davranışlarını güç merkezli

okurken; liberal kuram devleti toplumdaki ayrı kabul etmemekte ve devlet davranışlarını toplumsal etkileşimin bir ürünü olarak görmektedir.

Realizm ve liberalizm birbirine zıt kuramlar olsa da pozitivist bilim felsefesine sahiptir. Yukarıda bahsedildiği üzere, iki kuram da devleti veri olarak kabul etmektedir. Nuri Yurdusev de uluslararası ilişkilerin ana aktörünün devlet olduğunu aktarmaktadır. Üstelik egemen ulus-devlet formu zaman içinde tüm dünyaya yayıldığı için, devletin uluslararası ilişkilerdeki merkezi konumu sarsılmaz bir hale gelmiştir. Yurdusev de Poggi gibi, modern devletin mutlak egemen vasfını vurgulasa da; devletin sahip olması gereken diğer vasıflarını da sıralamaktadır. Bu vasıflar devletin karasallığı, bir ulusu sahiplenmesi (ya da yaratması), ve merkeziliği olarak sıralanmaktadır. Modern egemen devlet, verili bir teritoryada meşru şiddet kullanımı ve yasa yapımı tekeli elinde tutan siyasal birimdir. Dolayısıyla devlet belirli bir kara parçasına sahip değilse, meşruiyetini sağlaması daha en başından mümkün değildir. Aynı zamanda devlet, söz konusu kara parçası üzerinde yaşayan topluluğu ulusçuluk düşüncesi etrafında örgütleyebilmelidir. Bunu gerçekleştirebilmek için de insanları aynı hükümet altında toplayabilmeli, ortak bir hukuk sistemi geliştirebilmelidir. Bu bağlamda devletin merkezi kurumlar (dil, eğitim, ordu...vb) inşa etmesi gerekmektedir. Böylelikle ulus ve devlet birbirine bağlanırken tek bir siyasal topluluk oluşturmaktadır (Yurdusev 2003, 103-16).

Modern devletin inşası 17. yüzyılda egemenlik tartışmaları etrafında başlamıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde hiyerarşik devletler sistemi yerini, devlet davranışlarını düzenleyen bir üst otoritenin olmadığı egemen eşit sisteme bırakmıştır. Günümüzde bu sistem tüm dünyaya hakim olmuştur. Ana akım pozitivist Uluslararası İlişkiler kuramları, devleti veri olarak ele almakta ve uluslararası ilişkilerin temel aktörü olarak kabul etmektedir. Devletin tanımlanmasına dair sorunsal yalnızca Siyaset

Bilimi ve Uluslararası İlişkiler disiplinlerinin değil; Uluslararası Hukuk'un da konusu olmuştur. Bunun bir sonucu olarak, uluslararası hukukta devlet tanımına ihtiyaç duyulmuş; Aralık 1933'te imzalanan Montevideo Sözleşmesi ile de bir devleti oluşturan başat hukuki unsurlar sıralanmıştır. Sözleşmenin birinci maddesi devlete dört temel nitelik atfetmektedir. Bunlar; sürekli bir insan topluluğuna sahip olmak, belirli bir ülkeye sahip olmak, bir hükümete ve diğer devletlerle ilişki kurabilme yeteneğine sahip olabilme olarak sıralanmaktadır (Pazarcı 2005, 5).

Gerçekten de devletin uluslararası sistemdeki belirleyiciliği oldukça yüksektir. Fakat devleti işaret edebilmek için, devletin egemen vasfından daha fazlasına ihtiyaç vardır. Devlet, Yurdusev'in sıraladığı diğer temel vasıflara da sahip olmalıdır. Irak Şam İslam Devleti, devlet olduğu iddiasıyla ortaya çıkmış olsa da modern devletin temel vasıflarına uymamaktadır. Örgüt belirli bir kara parçasını kontrol etmiş olsa da, bu alan üzerinde tek meşru hüküm sahibi siyasal birim olma niteliğini gösterememiştir. Irak ve Suriye'de kontrol ettiği alanlarda, Bağdat ve Şam yönetimleri başta olmak üzere, çok sayıda siyasal grup örgüte karşı silahlı mücadelede bulunmuştur. Örgütün bürokratik mekanizmaları (vergi sistemi, hukuk düzeni, asayiş vb.) da dahil olmak üzere, modern merkezi siyasal kurumları bulunmamaktadır. Ulusçu paradigmaya karşı çıkmasına rağmen, İslam ümmeti adı altında dahi örgütün herhangi bir topluluk inşa çabası bulunmamaktadır. Çünkü IŞİD'e göre topluluk kutsal kaynaklar tarafından halihazırda inşa edilmiştir. İnsanlara düşen biat etmek ve mevcut insanın bir parçası olmaktır. Modern çağın insan üretimini merkeze alan siyasal-toplumsal yapısı IŞİD'in ulus (ümmet) ya da devlet anlayışında mevcut değildir. Dolayısıyla IŞİD'e bakıldığında modern devleti görmek mümkün değildir.

Ne var ki egemenlik iddiası için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. IŞİD kendisini, coğrafyaları ve toplumları aşan evrensel hükmün sözcüsü olarak ortaya koymaktadır. Örgüte göre evrensel hükmün sahibi kuşkusuz Tanrı'dır. Bu noktada IŞİD'in rolü, Tanrı'nın hükmünü egemen kılmak için geliştirilmesi gereken metodolojiye karar vermek; dolayısıyla siyaset yapmaktır. Başka bir deyişle IŞİD kendisini egemen bir sözcü olarak ilan etmekte, egemenliğinin kaynağını da Tanrı'nın evrensel hükmünden aldığı için kendisinden başka hiçbir dünyevi otoriteyi tanımamaktadır. Bu durum Westphalian egemenlik nosyonuna benzemektedir. Dolayısıyla modern devletin egemen vasfını IŞİD de taşımaktadır. IŞİD söz konusu metodolojiyi doğrudan sıcak savaş üzerine inşa etmekte ve tüm dünyayı bir savaş alanı olarak görmektedir. Düşmanların kim olduğuna, nasıl tanımlandığına ve bu düşmanlarla savaşırken hangi araçların kullanılması gerektiğine bu temelde karar vermekte; dolayısıyla siyasal faaliyeti de bu alanda sürdürmektedir. İşte IŞİD'in düşmanlarının kimler olduğu ve bu düşmanları nasıl kurduğu tam olarak bu alanda aranmalıdır. Bu nedenle sıradaki bölümde egemenliğin siyasal niteliği Carl Schmitt'in perspektifiyle ortaya konarak IŞİD'in egemen vasfına açıklık getirilmektedir.

2.2. Siyasal Kavramı, Egemenlik ve Dost-Düşman Ayrımı

IŞİD modern bir devletin sahip olduğu niteliklerden yalnızca egemenlik vasfını taşımaktadır. Dolayısıyla düşmanını da söz konusu ayrıcalık sayesinde belirleyebilmektedir. Bu nedenle devlet merkezli Uluslararası İlişkiler kuramları bu çalışmaya temel teşkil etmesi bakımından uygun değildir. Öte yandan düşmanın bir kimlik atfetme meselesi olduğunu iddia eden inşacı kuramlar da bu çalışma için uygun değildir. Alexander Wendt'e göre düşman olgusu kendi ve öteki arasındaki ilişkide ortaya çıkmakta; öteki ile paylaşılan fikirlerin uyumu bozulduğunda, öteki

dost rolünden düşman rolüne geçiş yapmaktadır (Wendt 1999). Düşmanın belirlenmesi aşamasında fikirlerin rolü kuşkusuz çok önemlidir. Ne var ki, sosyal inşacılığın özne/aktör vurgusu kuramsal anlamda yetersiz kalmaktadır. Bu fikirleri taşıyanın kim olduğu da fikirlerin kendisi kadar önemlidir. Carl Schmitt'e göre egemenin kararları siyasal birim açısından esas belirleyici olandır. Üstelik siyasal olan, egemenin düşmanın kim olduğuna karar verme süreciyle kurulmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada IŞİD'in düşmanları, Schmitt'in ortaya koyduğu siyasal düşünce içinde aranmaktadır.

Carl Schmitt'in dost-düşman kavramsallaştırması bu çalışmanın kuramsal anlamda merkezinde bulunmaktadır. Schmitt'e göre siyasal birimin temel niteliği düşmana karar verebilme kapasitesidir. Bu noktada egemenin rolü önemlidir. Schmitt açısından hiçbir siyasal birim dost-düşman ayrımı yapmaktan kaçınmaz. Hiçbir düşmanın kalmadığını ilan etmek siyasalın doğasına aykırıdır. Bir devletin silahsızlanması ve dostça politikalar üretmesi dahi dost-düşman ayrımını ortadan kaldırmamaktadır. Siyasal birim kendi dost-düşman ayrımını yapamaz ise bu durum onu yıkıma götürecektir ve egemenliği başka bir siyasal birim tarafından gasp edilecektir. Dolayısıyla düşmana karar verecek olan da siyasal birimin egemenliğini ele geçirmiş üçüncü taraf olacaktır. Schmitt'e göre "Eğer bir halk siyasal varoluşun gerektirdiği çaba ve risklerden korkuyorsa, onun yerine bu yükü taşıyacak, bu halkı "dış düşmana karşı" koruyacak ve böylece siyasi egemenliği ele geçirecek başka bir halk mutlaka bulunur. (...) Bir halkın, siyasalın alanında kalma gücü ya da iradesi yoksa, bu durum, siyasal olanın yeryüzünden kalkacağı anlamına gelmez. Ortadan kalkan sadece zayıf bir halktır" (Schmitt 2006, 81-83).

Schmitt egemenliği bir "sınır-kavram" olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla da egemenliğin temas ettiği nokta olağan hallerden ziyade "sınır-durum"lardır. Schmitt

sınır-kavram ve sınır-durumun belirsizliğe işaret eden kavramlar olarak anlaşılması gerektiği konusunda okuyucuyu uyarılmaktadır. Buna göre egemenlik “en dıştaki etki alanına ait bir kavram” olarak anlaşılmalıdır. Schmitt’e göre egemen, olağanüstü hali saptama yeteneğine sahiptir. Bu noktada olağanüstü hal, önceden belirlenmiş ve sınırları hukuki kurallarla çizilmiş kitabi bir durum olarak anlaşılmalıdır. Egemenin olağanüstü hale nasıl karar vereceği anayasal düzenlemelere tabi tutulsa da olağanüstü halin ne olduğuna bütünüyle egemen karar vermektedir. Olağan durumun dışında gerçekleşen ve hayati siyasal karışıklıklara sebep olan olağanüstü halde egemenin verdiği her karar, Schmitt açısından “kelimenin tam anlamıyla” karardır (2016, 13-14). Aynı argüman tersten de okunabilir: Olağanüstü halde karar verebilen merci egemenin kendisidir. Schmitt egemenlik tanımını da bu nokta üzerinde genişletmektedir: “(...) egemenliğin ve böylelikle devletin kendisinin de bu tartışmayı karara bağlamakta, yani kamu düzeni ve güvenliğinin ne olduğunu, ne zaman bozulduğunu vb. kesin olarak belirlemede içkin olduğu konusunda da herkes hemfikirdir” (2016, 17). Egemenin olağan ve olağan dışı arasında bulunan söz konusu rolü düşmanın kim olduğuna karar verme ve siyasal alanı kurma sürecinde de merkezi öneme sahiptir.

Carl Schmitt "Siyasal Kavramı" adlı klasikleşmiş eserinde siyasalın ne olduğu ve ne olmadığı üzerine tartışmaktadır. Schmitt'in siyasal nosyonuna adım atmadan önce siyasal (political) ve siyaset (politics) ayırımına değinmek yerinde olacaktır. Schmitt siyasal kavramını, devlet-toplum ayırımının giderek ortadan kalktığı tarihsel bir hat içerisine yerleştirmektedir. Toplumsal meseleler ile devletin faaliyet alanı birbirine yaklaşmıştır. Schmitt'e göre, modern ideoloji devlet ve toplum arasındaki sınırı ortadan kaldırmaktadır. Bu durum aynı zamanda siyasal olanın devlete indirgenemeyeceği anlamına gelmektedir. Dolayısıyla siyasal olan devlet-merkezli

eski, sınırları belirli anlamını yitirmiştir. Siyasal olan ve olmayan arasında merkezi konumda herhangi bir kurum bulunmamaktadır. Söz konusu değişim sürecinden siyaset (politics) de etkilenmiştir. Schmitt'e göre 20. Yüzyıl'da siyaset siyasallaşmıştır. Modern öncesi dönemde olduğu gibi siyasetin hayat bulduğu aileler, kurumlar ya da diğer unsurlar günümüzde bulunmamaktadır. Siyasetin doğasında rekabet etmek olsa da; siyaset, hayatta kalma ve üstünlük kurma çabası içindeki aktörlerin karmaşık seçimleri olarak algılanmamalıdır. Schmitt'e göre siyaset, siyasalın içindeki mümkün eylemler olarak anlaşılmalıdır (Szabo 2006, 27-30). Schmitt için temel sorunsal şudur: İnsanlık dini, kültürel, ekonomik ya da benzeri örgütler kuruyorken neden bir de siyasal örgütlenme (governmental association) kurma ihtiyacı hissetmektedir (Schmitt 2006, 73)? Schmitt dost-düşman ayrımını siyasalın merkezine yerleştirmektedir. Siyasal anlamda bir birliğin kurulması için düşman kavramının önemine değinen Schmitt, siyasal birliğin karşılaşılabileceği olası krizlere de yine dost-düşman ayrımı üzerinden açıklama getirmektedir.

Schmitt siyasal kavramını, devlet kavramına öncelemekte ve devlete ilişkin olan her şeyin zorunlu olarak siyasal olacağı fikrine karşı çıkmaktadır. Schmitt'in eleştirdiği nokta hukuk literatürü içinde oldukça sık görülmektedir. Fakat Schmitt bu durumu somut sorunlara hukuk içinden geliştirilen pratik çözümler olarak nitelermekte ve bir noktaya kadar kabul edilebilir bulmaktadır. Örneğin bir derneğin "siyasal dernek" olarak adlandırılması, o derneğin hukuki statüsüne işaret etmekte ve gerçekte siyasal olup olmadığını göstermemektedir (2006, 49-51). Schmitt siyasal kavramını keşfe çıkarken ilk elde kavramı devletin (ve onunla ilişkili olarak hukukun) kısıtlayıcı alanının dışına çıkarmaktadır.

Schmitt'e göre, insanlığın düşünsel ya da fiili anlamda üretim yaptığı (ahlak, estetik, ekonomi...) her alanın kendine has kategorileri olduğu gibi siyasal

kavramının da kendine has kategorileri mevcuttur. Bu nedenle siyasal kavramını anlamak için ilk yapılması gerek şey söz konusu kategorileri ortaya çıkarmaktır. Ahlakta iyi ve kötü; ekonomide karlı ve zararlı; estetikte güzel ve çirkin gibi kategoriler belirleyici iken siyasal alanda bu ayrım dost ve düşman kategorilerine dayanmaktadır. Fakat dost-düşman ayrımı, diğer alanlardan farklı olarak siyasal alana ait oldukları için salt bir ayırmadan daha fazlasını ifade etmektedir. Dost-düşman ayrımı kaynağını diğer kategorilerden almamakta fakat diğer kategorilerin yoğunlaşması ile ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda diğer kategorilere nazaran özerk bir konuma sahiptir. Dolayısıyla dost ve düşmanı diğer kategoriler ile özdeşleştirmek yanlıştır. Bu çerçevede "Dost ve düşman ayrımının işlevi, bir bağın ya da ayrılığın, bir birleşme ya da ayrışmanın en uç yoğunluk derecesini ifade etmektedir. Dost ve düşman ayrımı, diğer tüm ahlaki, estetik, ekonomik ya da diğer ayrımların kullanılmasına gerek kalmadan pratik ve teorik olarak varlığını sürdürebilir. Siyasal düşmanın ahlaki açıdan kötü, estetik açıdan çirkin ya da ekonomik açıdan rakip olması gerekmez; (...) Siyasal düşmanın varoluşsal anlamda en yoğun haliyle başka bir varlık ve yabancı olması yeterlidir" (2006, 56-57). Dost ve düşman ayrımının söz konusu özerk yapısı siyasal alanın ortaya çıkması ve siyasal birliğin kurulması açısından oldukça önemlidir. Fakat bu noktada başka bir sorunsal ortaya çıkmaktadır: Kimin dost ve kimin düşman olduğuna siyasal birlik nasıl karar verecektir?

Schmitt bu soruya yanıt verirken işe düşman sözcüğünün kendisinden başlamaktadır. Schmitt'e göre düşman, basit anlamıyla, kişide nefret uyandıran bireysel bir kategori değildir. Düşman, tam tersine, kamusal bir nitelik taşımaktadır. Düşman kavramı, siyasal bir bütünün "gerçek bir olasılık olarak" başka bir bütünlü mücadele etmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Schmitt düşmanı dar

anlamıyla "hostis" olarak ele almakta; "inimicus"un geniş bir anlamı olduğunu ve siyasal düşman için uygun olmadığını savunmaktadır (2006, 59). Siyasal düşman, siyasal olmayan karşıtlıkların yoğunlaşması ve uç noktalara ulaşması ile ortaya çıktığından düşmanın kim olduğuna karar vermek zorunlu olarak taraflı bir eylemdir. Siyasal düşman, gerçek bir mücadele olasılığını içinde barındırdığından, karar alma sürecinde siyasal birlik içindeki karşıtlıkları kolaylıkla tetikleyebilir. Bu nedenle Schmitt'e göre düşmanı belirleyen siyasal karar, düşmana karşı verilen mücadele kadar önemlidir. Dolayısıyla, "Esas olan daima, bu belirleyici duruma, gerçek mücadeleye ilişkin olasılık ve sözü edilen durumun mevcut olup olmadığına dair verilen karardır" (2006, 60-65).

İdeal bir dünyayı arzulamak siyasalın belirlenmesi açısından önemli değildir. İdeal dünyada mücadele olmadığından dost-düşman ayrımı da yoktur. Dolayısıyla siyasal alan da ideal dünyada mevcut değildir. Amacı ideal bir dünya yaratmak olan her hareket, bu amaç doğrultusunda mücadele etmek için siyasallaşmak zorundadır. Schmitt açısından söz konusu siyasallaşmanın geldiği en uç nokta savaştır. Schmitt'e göre hiçbir norm, ideal, sosyal program, amaç ya da benzeri kaynak insanların birbirlerini öldürmelerini meşrulaştıramaz. İnsanlar normatif nedenlerle değil, tam tersine, varoluşsal kaygılarla birbirlerini öldürmektedir. Savaşta görünür olan ve insan davranışına yön veren idealler değil, bizatihi düşmanın gerçekliğidir. Benzer şekilde bir savaşı anlamlı kılan da bir norm, fikir ya da amaç değil; gerçek bir düşmanla savaşıyor olmasıdır (2006, 78-80). Savaş, zihinlerde oluşan dost-düşman ayrımı olasılığını ortaya çıkarabildiği ölçüde anlamlıdır. İdeal dünyayı/yaşamı sürdürmeye yönelik bir savaşın gerçekleştirilmesi, ideal dünyada siyasal düşman bulunmadığından, mümkün değildir. Başka bir ifade ile sadece dinsel, ahlaki ya da ekonomik saiklerle bir savaş yürütmek imkansızdır. Schmitt bu durumu şu şekilde

ifade etmektedir: "Buna karşılık "saf" dinsel, "saf" ahlaki, "saf" hukuksal ya da "saf" ekonomik saiklerle yürütülen bir savaş mantığı aykırıdır. Dost-düşman ayrımının ve savaşın, insan yaşamındaki bu özgül karşıtlık alanlarına dayandırılması mümkün değildir. (...) Bu basit bilgi genellikle dinsel, ahlaki, ve diğer karşıtlıklar, siyasal karşıtlıklar düzeyine yükseltildiği ve belirleyici olan dost düşman ayrımının nedeni haline getirildiği için bulanıklaşmaktadır" (2006, 65-66).

Bir takım ahlaki değerlerle örölmüş ideal bir dünya yaratmak uğruna verilen mücadelenin ne şekilde siyasallaşabileceğine dair Schmitt pasifizmi örnek vermektedir. Pasifist hareket kendi mensuplarını savaş yanlısı olanlara karşı bir savaşa sürüklerse, kendi kategorileri içinde dost ve düşman ayrımını üretmiş olur. Bu durumda şöyle bir manzara ortaya çıkacaktır: Yeryüzündeki tüm savaşları bitirecek insanlığın son savaşı. Schmitt bu türden bir saikle yürütülecek savaşın diğerlerine nazaran en zalimane yöntemlere sahip olacağını şu şekilde iddia etmektedir: "Bu türden savaşlar zorunlu olarak çok yoğun ve insanlıkdışıdır. Çünkü düşman, siyasal olanı aşan biçimde başta ahlaki olmak üzere diğer kategoriler bakımından da aşağılanmak ve insanlıkdışı bir yaratık olarak tanımlanmak zorundadır. Ancak bu yaratık artık sadece uzaklaştırılması gereken bir tehlike, ait olduğu yere geri gitmeye zorlanacak bir düşman olmaktan çıkar, nihai biçimde bertaraf edilmesi gereken bir düşmana dönüşür" (2006, 66).

Schmitt'e göre bir halkın dost-düşman ayrımını yapabilme ve gerektiğinde savaşabilme kabiliyetini yitirmesi, o halkın siyaseten yıkıldığı anlamına gelmektedir. İnsana ait farklı alanların (din, ekonomi, ahlak) yoğunlaşması ile bu alanlara ait kategorilerin bir dost-düşman ayrımına işaret edebilmesi siyasal birliğin mevcudiyetine bağlıdır. Siyasal birlik açısından, birliğin tözü ister dini, ister ekonomik, ister ahlaki kategorilerle oluşsun; önemli olan birliğin tayin ediciliğidir.

Eğer siyasal birlik istemediği bir savaşı engelleyecek güce sahipse, fakat belirlediği bir düşmana karşı istediği bir savaşı yürütebilecek kabiliyette değilse, yine de bir siyasal birlikten söz etmek mümkün değildir (2006, 68-69).

Schmitt siyasal birliğin tayin edici doğasından dolayı siyasal birliği “en üstün güç” olarak nitelendirir. Siyasal birliğin bu gücü, varlığına yönelik tehditlerin olduğu bir kriz anında daha net ortaya çıkmaktadır. Kriz anında karar verebilen, dost-düşman ayrımı yapabilen ve bunun risklerini üstlenebilen yalnızca siyasal birliktir. Schmitt’e göre toplumun diğer hiçbir kurumu (kilise, sendika...) söz konusu kapasiteye sahip değildir (2006, 72).

Schmitt’in siyasal birime atfettiği bu önem çoğulcu kurama yönelttiği eleştiride de ortaya çıkmaktadır. Çoğulcu kurama göre devlet, kendi dışındaki diğer birimlerle rekabet eden, onlara eşit bir birim olarak ele alınmaktadır. Çoğulcu kuram din, ekonomi, kültür gibi kategorileri devletin eşiti olarak okumakta ve devletin üstün konumunu “rakip” konumuna indirerek siyasal kavramının özünü göz ardı etmektedir (2006, 73). Schmitt çoğulcu kuramla karıştırılmaması gerektiği dipnotunu düşerek siyasal evrenin tekil değil; tersine çoğul bir evren olduğu belirtmektedir. Siyasal kavramı özünde düşmana dair gerçek bir olasılığı barındırdığı için birden fazla siyasal birimin varlığını da mecburi kılmaktadır. Dolayısıyla bir “dünya devleti”nden söz etmek mümkün değildir. Dünyadaki tüm dini, sınıfsal, etnik ya da benzeri unsurlar, bütün çatışma olasılıkları ortadan kaldırılarak bir araya getirilmiş ise, artık o dünyada dost-düşman ayrımı ortadan kalkmış; dolayısıyla siyasal alan ilga edilmiştir. Bu nedenle “insanlık” adına bir savaş yürütmek de mümkün değildir. Düşman da başka bir insan topluluğu olduğu için, Schmitt’e göre bir siyasal birim insanlık adına savaş gibi bir saik benimsemiş ise bunun ancak siyasal bir anlamı bulunmaktadır. “Bir devlet insanlık adına siyasal düşmanıya savaştığında, bu,

insanlığın savaşı olmaktan ziyade, bir devletin, savaştığı düşmanı karşısında evrensel bir kavramı tümüyle tasarrufu altına alma savaşı anlamına gelir. Amacı da (...) düşmanı aleyhine kendisini bu evrensel kavramla özdeşleştirmek, kavramı sahiplenmek ve düşmanın bu kavrama dayanmasını engellemektir” (2006, 84-85).

Schmitt’e göre siyasal birim yukarıda sözü edilen konumunu kaybederse varlığını da kaybetmektedir. Siyasal birim düşmanını belirleme ve düşmanıya gerçekleşmesi muhtemel bir mücadeleye girebilme hakkına sahip olduğu müddetçe yaşamını sürdürebilmektedir. Devletin düşmanı topraklarının dışında olmak zorunda değildir. Devlet, kendi selameti açısından, “iç düşman” ilan ettiği grupları çeşitli yöntemlerle hukukun dışına çıkarıp kriminalize ederek iç düşmanı bertaraf etmeye çalışabilir. Öte yandan toplumun diğer kurumları bu ayrıcalığa sahip değildir. Örneğin bir kilise, üyelerinin ölmesini ve şehit olmasını isteyebilir. Fakat bunu ancak üyelerinin dini duygularına yönelme amacıyla yapabilir. Eğer bir “kutsal savaş” ilan eder de üyelerini savaşa çağırırsa, düşmanın kim olduğunu hâlihazırda belirlemiş olacağı için iktidar sahibi bir kurum haline gelecektir. Dolayısıyla kilisenin toplum içinde işgal ettiği konum ve eylemleri de siyasallaşmış olacaktır (2006, 74-78).

2.3. Carl Schmitt ve Uluslararası İlişkiler

Carl Schmitt’in görüşleri Uluslararası İlişkiler disiplini içinde “insani müdahale” ve “küresel terörizmle savaş” olmak üzere, iki ana başlık altında ele alınmaktadır. Soğuk Savaş’tan sonra uluslararası düzen önemli bir dönüşüm sürecine girmiştir. Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla Anglo-Amerikan düşüncenin temelini oluşturduğu liberal uluslararası düzen dünyanın hemen her yerine yayılmıştır. Liberal siyasal değerler kendisini evrensellik iddiasıyla ortaya koymaktadır. Bu değerler özelinde, ABD öncülüğünde iyiye ve kötüye dair bir takım ahlaki kategoriler inşa edilmektedir. ABD’nin yürüttüğü müdahaleci uluslararası politikalar da bu bağlamda

meşrulaştırılmaktadır. Fakat bu durum Schmitt'in dost-düşman ayrımı üzerinden kurduğu siyasal perspektif bakımından sorunludur. Soğuk Savaş sonrası düşman, kötülüğün temsilcisi ve taşıyıcısı ilan edilmiştir. Öte yandan düşmana karşı yapılan her hamle de iyiliğin bir temsili olarak anlamlandırılmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, çatışma bölgelerine ABD öncülüğünde yapılan askeri müdahaleler “insani müdahale” olarak adlandırılmaktadır. Böylelikle müdahale edilen silahlı grubun üyeleri insan olmaktan çıkarılmaktadır. Benzer bir durum, 11 Eylül saldırılarından sonra George W. Bush yönetiminin ortaya koyduğu “terörizme karşı küresel savaş” politikasında da mevcuttur. Bu politika neticesinde terörist, kendisine her şeyin yapılmasının meşru olduğu insanlık dışı bir nesneye dönüşmüştür.

Carl Schmitt açısından Westphalian devletler sistemi, dünya tarihinin en başarılı siyasal sistemini oluşturmaktadır. Modern devletlerin meşru düşmana (*justus hostis*) işaret edebilme kabiliyetiyle birlikte uluslararası hukuk da tarih sahnesine çıkmaya başlamıştır. Devlet, kendini güvenceye alma isteği doğrultusunda, egemen olmadığı dış politika alanında da harekete eder ve çeşitli politikalar üreterek diğer devletlerle etkileşime geçer. Böylelikle devletler karşılıklı olarak birbirini tanır ve uluslararası hukuk ortaya çıkar. Egemen Avrupalı devletlerin 19. yüzyılda kendi aralarında kurduğu uluslararası sistem, Avrupa kamu hukukunu (*jus publicum Europaeum*) oluşturmuştur. Bu sistemin parçası devletler egemen-eşit aktörler olarak kabul edilmiştir. Schmitt açısından uluslararası sistemin sağlamlığı bu sistemin anarşik niteliğinde yatmaktadır (Hooker 2009, 17-22). Oysa 20. yüzyılda uluslararası sistem çok daha farklı bir hale bürünmüştür. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD ve Sovyetler Birliği arasında geçen Soğuk Savaş, dünyayı iki kutba ayırmıştır. Kutup liderleri hem kendi etki sahalarında hem de bağımsızlığını yeni kazanan koloniler üzerinde eşitsizlikçi ilişkiler kurmuştur. 19. yüzyılın tersine, 20. yüzyıl uluslararası

sistemi hiyerarşik bir görünüme sahiptir. Bu durum devletlerin egemen-eşit vasfını tartışmaya açmıştır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ABD hegemonyası eski Sovyet coğrafyasına da nüfuz etmiştir. Böylelikle Anglo-Amerikan değerlerle örülü Batı liberalizmi dünyanın hemen her köşesine yayılmıştır. Bu durum, evrensellik iddiasındaki liberal değerlerle kurulmuş uluslararası düzenin devleti ve egemenliği geri plana attığı, geleneksel siyasal aktörlerin güç kaybettiği yorumlarını beraberinde getirmiştir (Chandler 2008, 28).

İnsani müdahale bir devletin iç işlerine başka bir devlet (ya da devletler koalisyonu) tarafından güç kullanarak müdahale edilmesidir. İnsani müdahaleyi diğer müdahalelerden ayıran temel unsur, hedefteki devletin hükmü altında yaşayan halkın iyiliğini gözetmektir. Halka karşı yürütülen soykırım uygulamalarını ya da yaygın insan hakları ihlallerini engellemek için zor kullanılarak yapılan müdahaleler, insani müdahaleye örnek olarak gösterilebilir. Realist kuram, devletlerin bir takım “ulvi” amaçlarının olamayacağını belirterek; insani müdahale adı altında yapılan askeri müdahalelerin gerisinde, devletlerin mutlaka çıkar merkezli hareket ettiğini iddia etmektedir. Chris Brown'a göre, realist kuramın insani müdahale kavramına yönelik bu eleştirisine nazaran Schmitt çok daha temel bir eleştiri getirmektedir. Schmitt insani müdahaleyi, Anglo-Amerikan düşüncesiyle şekillenmiş uluslararası düzenin bir parçası olarak görmektedir. Schmitt'e göre 17. yüzyıldan itibaren savaşlar da sekülerleşmiştir. Modern uluslararası sistemin içinde savaş, insan eylemlerinin bir ürünü ve bir egemenlik meselesi haline gelmiştir. Savaş, Tanrısal referanslarını yitirmiş; böylelikle iyi ve kötü arasındaki mutlak ayrım da ortadan kalkmıştır. Fakat 20. yüzyılda ABD'nin kurduğu ekonomik ve askeri üstünlük, Anglo-Amerikan düşüncesiyle beslenerek yeni bir uluslararası düzen yaratmıştır. Bu düşüncenin ortaya koyduğu uluslararası hukuk sistemi, evrensellik iddiasındaki liberal siyasal

değerler üzerine inşa edilerek yeni bir hiyerarşik düzen ortaya çıkarmıştır. Schmitt açısından yeni uluslararası sistem, devletlerin kamu hukukunu dönüştürmüş; devletleri Anglo-Sakson düşüncesiyle şekillenen uluslararası hukuk çatısı altında yeniden organize etmiştir. Böylelikle iyi ve kötü arasındaki ayrım yeniden üretilmiş; insani müdahale kavramı da bu noktada ortaya çıkmıştır (Brown 2007, 56-62).

Louiza Odysseos ve Fabio Petito'ya göre uluslararası sistemin mevcut krizlerini anlayabilmek ve bu krizleri aşmak için gereken yapısal değişiklikleri gerçekleştirmek için Schmitt'in düşünceleri önemli bir yer tutmaktadır. ABD tarafından başlatılan "terörizme karşı küresel savaş" hareketinin siyasal anlamda sorunlu olduğunu ve ABD hegemonyasının içine düştüğü meşruiyet krizini ele verdiğini iddia etmektedirler. Yazarlar, Schmitt'in "insanlık adına hareket ettiğini söyleyen kimse aldatıyordur" sözünü hatırlatarak ABD'nin başlattığı hareketin ve sahiplendiği "insani" değerlerin aldatıcı olduğunu belirtmektedirler. Bu bağlamda dünya; evrensel değerlerin savunucusu "iyi" taraf ile kötülüğün kaynağı, insanlığın düşmanı "kötü" taraf olarak ikiye ayrılmaktadır. Oysa Schmitt, ahlaki kategorilerle örülü bir düşman kavramsallaştırmasının tehlikelerine değinmekte ve düşmanın hayatın diğer kategorilerinden bağımsız bir alanda var olması gerektiğini savunmaktadır. Bu durumdan hareketle, Odysseos ve Petito yeni tarz savaş yönteminin yıkıcılığının oldukça büyük olacağını iddia etmektedirler (Odysseos ve Petito 2007, 1-4).

Bu durum bir anlamda *nomos*'un da ortadan kalktığına işaret etmektedir. Carl Schmitt *Nomos of the Earth* adlı çalışmasında *nomos* kavramını mekanın (space) ilk bölümlenışı ve sınıflandırılışı olarak açıklamaktadır. *Nomos* antik çağlardaki orijinal tanımını günümüzde taşımasa da, Schmitt kavramın anlamını yeni bir normatif düzenleme ve direktif bağlamında restore etmeyi amaçlamaktadır. Bunu yaparken

ölu mitler üzerine kurulmuş yapay bir hayat üretmekten kaçınmaktadır. Schmitt'e göre *nomos*, devlete dair yeni bir perspektif getirirken yasal pozitivizmin neden olduğu kafa karışıklıklarına bir kalkan olmaktadır. *Nomos*; bir yasa, düzenleme ya da norm olarak anlaşılmalıdır. *Nomos*, bir insan topluluğunun politik ve sosyal düzeninin görünür olduğu formun kendisidir. *Nomos*, toprağın özel bir düzene göre bölünmesi ve konumlandırılmasıdır. Aynı zamanda bu süreçte belirlenen politik, sosyal ve dini düzenin aldığı biçimdir. Bu noktada ölçüt, düzen ve biçim somut bir birliği ifade etmektedir (Schmitt 2003, 70). *Nomos*, politik düzenin biçimi olduğu ölçüde savaşları ve düşmanı da doğrudan etkilemektedir.

Nomos'un ortadan kalktığına ilişkin yorumun temeli, küresel terörle mücadele yönteminin aynı zamanda iyinin ve kötünün savaşı olarak anlamlandırılmasında yatmaktadır. Bu durum, politikaya özgü bir durumun politik içerikten yoksun kalması anlamına gelmektedir. Terörist düşman bir tür "büyük şeytan" olarak görülmektedir. Oysa Schmittyen düşman tanımında düşmanın kötü, tiksindirici ya da şeytani gibi kategorilerle ilgisi yoktur. Dolayısıyla bu şekilde kurgulanan bir savaş *nomos*'tan yoksundur. Ertan Kardeş'e göre Batı, "düşmanı politik düzeylerinden arındırıp onu yok edilmesi gereken kötülük olarak tanımlayarak sadece düşmanına zarar vermemektedir. En temelde kendi *nomos*'unu da parçalamaktadır" (2015, 312-317). Üstelik küresel terörizmden önce "partizan" kavramı, savaşın siyasal anlamını halihazırda dönüştürmüştür. Düzensiz ve dağınık kimliği ile partizan savaşçılar, savaşın yalnızca resmi iki taraf arasında gerçekleştirilen bir etkileşim olmadığını ortaya koymuştur. Üstelik partizan, siyasal kimliği nedeniyle kolaylıkla kriminalize edilememekte, bir suçlu konumuna indirgenememektedir. Yabancı istilasına karşı yurdunu savunan partizan, zaman

içinde küresel devrim için mücadele eden partizana dönüşmüştür ve mekansızlaşmıştır (Türk 2013, 193).

Siyasalın ve savaşın devletdışı parçası olan partizan, 1990’larda Schmitt’in kavramsallaştırmasının dışına çıkarılmış ve küresel ölçekli teröriste dönüştürülmüştür. 11 Eylül saldırılarından sonra ABD’de olağanüstü durum ilan edilmiş ve saldırıyı yapan teröristler ve onlarla herhangi bir şekilde bağlantısı bulunan kişilere karşı topyekûn bir savaş başlatılmıştır. Ne var ki, bu durum Schmittyen anlamda bir savaş nosyonunun tahrip edilmiş halidir. Söz konusu argümanı desteklemesi açısından Alain de Benoist, ABD’nin Guantanamo kampında, tutsaklar için kullandığı yöntemleri örnek göstermektedir. ABD, tutsaklara ne sıradan bir suçlu gibi davranmakta (tutukluluk gerekçeleri belirtilmemekte, avukat atanmamakta); ne de onlara savaş tutsağı muamelesi etmektedir. Afganistan ve Irak gibi yerlerde ele geçiren bu tutsaklar üzerinden “yasadışı düşman savaşı” statüsü yaratılmıştır. Benoist’e göre bunun en önemli sonucu düşman nosyonunun yanında partizan kavramının da tahrip edilmesi olmuştur. ABD’de yaratılan “iyi”nin “kötü”yle mücadelesi retoriği sosyal güvensizlikleri maskeleymektedir (2007, 85-90). Teröristin “mutlak suçlu”, “insan soyunun düşmanı” olarak algılanması terörizm tarafından da kendi karşıtı için üretilmektedir. Schmittyen düşman ve savaş kavramları ABD tarafından yanlış bir biçimde güncellenmiştir, dolayısıyla ABD politika ve nomos üretmekten yoksun bir konumdadır. Hem terörün yarattığı tehdit hem de terörist aktör “görünmez bir belirsizlik” olarak anlamlandırıldığı için terörizme karşı savaşın bitmesi de mümkün görünmemektedir (Kardeş 2015, 315-317).

Bush yönetiminin başlattığı terörizme karşı küresel savaş politikası, Schmittyen perspektif açısından Obama döneminde daha karmaşık bir hal almıştır.

İnsansız hava araçlarının (İHA) kullanımı Bush yönetiminde başlamış olsa da Obama'nın başkanlığında merkezi bir önem kazanmıştır. İHA'lar binlerce kilometre ötedeki merkezler tarafından kontrol edilmekte; İHA'ları yönetenlerin savaşla doğrudan her hangi bir ilgisi bulunmamaktadır. Edward Fairhead'e göre, savaşta İHA'ların kullanımı Schmitt'in siyasal düşüncesinin sınırlarını zorlamaktadır. Düşmanı belirleyen göz, İHA'nın kamerasıdır ve İHA'nın taşıdığı mühimmatla hedef ortadan kaldırılmaktadır. Bu durum düşmanın olabilecek en yüksek düzeyde soyutlanması anlamına gelmektedir. Düşman "imha" edilmesi gereken dijital hedeflere dönüşmüştür. İmha edilen düşman, İHA'nın kamera açısından çıkar ve bir anlamda "ortadan kalkar". Fairhead bu durumu "mutlak soyutlama" ve "mutlak imha" olarak adlandırmaktadır. Schmitt'in siyasal düşüncesinin sınırları bu noktada ortaya çıkmaktadır. Devlet kendisini ne zaman güvende hissedebilir? Savaş sırasında kaç kişinin öldürülmesi ve hangi başarıların elde edilmesi gerekmektedir? 11 Eylül saldırılarının ardından geliştirilen terörizmle mücadele politikaları, düşmanı sürekli olarak tehlike arz eden terörist olarak tanımlamaktadır. Teröristler ve terör saldırıları her yerde, her an ortaya çıkabilir. Dolayısıyla düşman devamlı yeniden üretilmeli ve ardından imha edilmelidir. Bu sürecin bir sonu olmayacağı için, devlet hiçbir şart altında kendisini güvende hissedememektedir. Fairhead bu duruma hiper-politikleşme adını vermektedir. Düşman yaşamın her alanında, her kategoride ortaya çıkabilir. Dolayısıyla dost-düşman ayrımının olmadığı bir yaşam alanı söz konusu değildir (Fairhead 2017, 1-14).

Carl Schmitt 20. Yüzyıl'da değişmekte olan devlet sistemini ve bu değişim içinde siyasal alanın hangi koşullarda mevcut olduğunu yüzyılın ilk yarısında kaleme almıştır. Siyasalın dost-düşman ikiliği içinden anlaşılması gerektiğini önermiş; siyasetin ise bu alan içinde mümkün olan eylemler olduğunu ileri sürmüştür.

Düşmanı belirleme hususunda egemenin tayin edici rolüne vurgu yapmıştır. Schmitt'in 2000'li yıllarda, Uluslararası İlişkiler literatüründe daha sık ele alınmaya başlanmasının en büyük nedeni Soğuk Savaş'ın ardından, insani müdahale ve küresel terörizmle mücadele çerçevesinde ortaya çıkan yeni düşmanın ahlaki kategorilerle donatılması olmuştur. Küresel terörizmin bir türlü ortadan kaldırılamaması, hatta yeni formlarda ve boyutlarda git gide daha da yakıcı bir sorun haline gelmesi, uluslararası sistemi de krize sokmaktadır.

IŞİD'in düşmana karar verebilme kabiliyeti, aynı zamanda örgütün düşmanı hakkında söz üretebilme kabiliyeti olduğu anlamına gelmektedir. Örgütün egemen vasfı, IŞİD'in söz konusu yetkinliğinde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda örgüt, egemen her unsur gibi bir takım ideolojik araçlarla sözünü ilan etmekte ve yaymaktadır. Örgütün ürettiği sözü sistematik bir çerçevede ortaya koymaya izin veren ideolojik araçlar temel alındığında, örgütün egemen vasfı daha iyi gözlemlenebilmektedir. Bu nedenle örneğin sosyal medya gibi akışkan, içeriklerin çabuk kaybolabildiği/silinebildiği ya da dezenforme olabildiği mecraların bu çalışmanın bağlamı çerçevesinde analiz edilebilmesi oldukça zordur. Oysa IŞİD'in en önemli yayın organlarından biri olan Dabık dergisi, örgütün sözünü belirli bir düzen içinde okuyucuya aktarmaktadır. Çalışmanın temel ampirik kaynağı olarak Dabık dergisi bu nedenle seçilmiştir. Sıradaki kısım, çalışmanın dördüncü bölümüne bir hazırlık mahiyetindedir. Bu kısımda Dabık dergisini tanıtıcı kısa bir girişin ardından, dergi ile ilgili yapılan çalışmalar ortaya konmakta, nihayetinde de bu çalışmanın Dabık'ı nasıl ele aldığı açıklanmaktadır.

2.4. IŞİD: Kısa Bir Tarihçe

Bu kısımda IŞİD'in tarihsel arka planına açıklık getirilecektir. IŞİD'i oluşturan tarihsel koşulları anlayabilmek için öncelikle El Kaide'nin kuruluşuna ve gelişim

aşamalarına kısaca değinilmekte; ardından ABD'nin Irak işgali ile başlayan süreçte Irak El Kaidesi'nin faaliyetlerine yer verilmektedir. Irak El Kaidesi, El Kaide'nin bilinen ideolojik ve pratik birikimini önemli ölçüde dönüştürerek bugünkü IŞİD'in temellerini atmıştır. Bu kısımda, söz konusu dönüşüme de değinilecek; IŞİD'in ilanının ardından örgütün büyük çaplı bölgesel ve küresel saldırılarına verilecektir. Son olarak, bölgede yürütülen savaşın IŞİD aleyhine ne şekilde değiştiğine açıklık getirilecektir.

Afganistan'da Hafızullah Amin yönetimindeki komünist rejim, 1979 sonbaharında otoritesini önemli ölçüde kaybetti. Batı'nın desteklediği karşı devrimci hareket, Afganistan'da kendisine kitlesel bir karşılık bulmaktaydı. Aralık 1978'de imzalanan Sovyet-Afgan Dostluk Antlaşması'nı uygulamaya koyan Afgan yönetimi, Sovyetler Birliği'nden yardım talep etmiş ve ülkedeki kargaşanın sonlandırılması için Sovyet ordusunun ülkeye girişine izin vermiştir (Lyakhovskiy 2007, 3-24). Sovyetler Birliği'nin Aralık 1979'da Afganistan'ı işgali ile tetiklenen olaylar El Kaide'nin ortaya çıkmasına neden oldu. Afganistan'da hâlihazırda yaşanan kargaşa, Sovyet işgalinin ardından İslamcı grupların silahlı direnişine döndü. Direnişçiler, Sovyet askerlerinin sahip olduğu komünist ve gayrimüslim kimliğin karşısında cihat motivasyonu ile savaşıyordu. Dünyanın dört bir yanından gönüllü olarak gelen mücahitler Pakistan'da toplanmakta, özellikle Suudi Arabistan ve ABD desteği ile Afganistan'da direnişe katılmaktaydı. Sovyet ordusunun Afganistan'da 10 yıl gibi uzun bir süre kalması, cihatçı hareketlerin örgütlenebilmesi için uygun bir zemin yarattı. Keza bu süreçte cihatçı ideoloji, savaş stratejisi ve örgüt pratikleri de günden güne pekişti. Nihayetinde, Sovyetler Birliği'nin 1989'da Afganistan'dan çekilmesi ve hemen ardından dağılması "İslam birliği" ve "küresel cihat" gibi düşüncelerin başarılı olabileceğine dair duyulan inancı arttırdı (Byman 2015, 3-24).

El Kaide isminin ortaya çıkışı, Afganistan direnişisi sırasında kurulan dini ve askeri nitelikli eğitim kamplarına dayanmaktadır. “Kamp” ya da “üs” anlamına gelen “kaide” sözcüğünü benimseyen mücahitler için küresel cihadın söylemsel “temelleri” atılmış oldu (Yiğit 2016, 39-40). El Kaide’nin kurucusu, Suudi Arabistan vatandaşı Usame Bin Ladin, Afganistan savaşının bitmesinin ardından diğer birçok mücahit gibi ülkesine dönmüştür. Amerikan askerlerinin Suudi Arabistan’da konuşlanmasına tepki göstermiş; muhalif eylemleri nedeniyle 1991’de sınır dışı edilmiş; 1994’te ise Suudi vatandaşlığından çıkarılmıştır. Evlerine dönen mücahitleri Sudan’da kurduğu kamplara çağırarak Bin Ladin, 1996’da tekrar Afganistan’a yerleşmiştir. Bin Ladin, İslam Devleti’ni ve Halifeliği yeniden ilan etme amacı doğrultusunda tüm Müslümanları “küresel cihat”’a davet etmiştir (Alkan 2016, 83-87). El Kaide ilk küresel ölçekli ilk büyük eylemini Şubat 1993’te, New York’taki Dünya Ticaret Merkezi’nin bodrumunda gerçekleştirmiştir. Bomba yüklü aracın patlatılması sonucu altı kişi yaşamını yitirmiş bin kişi yaralanmıştır. Aynı yılın Mart ayında Hindistan’ın Mumbai kentinde düzenlediği bombalı saldırıda 250 kişi yaşamını yitirmiştir. 1996’da Suudi Arabistan’da konuşlanan Amerikan askerlerine bomba yüklü kamyonla saldıran örgüt 19 Amerikalı memurun ölümüne sebep olmuştur. El Kaide, Ağustos 1998’de Kenya’nın Nairobi ve Tanzanya’nın Darüsselam kentlerinde ABD elçiliklerini bombalayarak 200 kişinin ölümüne 5,000 kişinin yaralanmasına sebep olmuştur (National Geographic 2011). 2000’li yıllarda gerçekleştirdiği küresel terör eylemleri ile El Kaide, dünya gündeminin merkezine yerleşmiştir.

Küresel terör ve güvenlik algılamalarında büyük bir dönüşüme neden olan 11 Eylül saldırılarının hemen ardından ABD, Taliban’dan Bin Ladin’i iade etmesini istemiştir. ABD’nin hedef olduğu önceki terör saldırılarında ABD yönetimleri hızlı

bir karşılık vermemiş olsa da; Taliban lideri Molla Ömer'den gelen ret yanıtının ardından Afganistan'a operasyon başlatmıştır (Collins 2011, 45). NATO'nun 5. maddesinin işletilmesi ile operasyona müttefik devletler de dahil olmuştur. Söz konusu maddeye göre NATO'nun herhangi bir üyesine karşı gerçekleştirilen saldırı ya da saldırı tehdidi tüm üyelere yapılmış sayılmaktadır. Dolayısıyla bir güvenlik tehdidine karşı müttefik devlet, örgüt tarafından yalnız bırakılmamaktadır (TC Dışişleri Bakanlığı, 2018). ABD Başkanı George Bush, 20 Eylül 2001'de yaptığı ünlü konuşmada, “ya bizimlesiniz ya da teröristlerle” sözleri ile “Terörizme Karşı Savaş” konseptini ilan etmiştir. Buna göre terörizme karşı savaş El Kaide ile başlayacak, fakat El Kaide ile bitmeyecekti (Cross 2005, 34-35). Ancak söz konusu hamleler küresel terör tehdidini ortadan kaldırmak için yeterli olmadı. Bush hükümeti, Irak'ta Saddam Hüseyin yönetiminin El Kaide'ye destek verdiğini, Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğunu ve bu silahları terörist amaçlar doğrultusunda kullanabileceğini iddia etmekteydi. Irak'ın kitle imha silahlarından askeri yöntemlerle arındırılması gerektiğini savunan ABD'nin önerisi Birleşmiş Millet Güvenlik Konseyi tarafından reddedildi. Buna rağmen ABD, 19 Mart 2003'te “Irak'ı Özgürleştirme Operasyonu”nu başlattı (Naylor 2009, 33-36).

ABD'nin Irak işgali ve sonrasında yaşananlar, cihatçı örgütlerin önemli ölçüde dönüşmesine neden oldu. Kısa süre içinde Irak rejimi yenilgiye uğratıldı ve Saddam Hüseyin'e bağlı tüm birlikler lağvedildi. Ocak 2005'te, işgal sonrası ilk seçimler gerçekleştirildi. Sünni Arapların büyük ölçüde boykot ettiği seçimler sonucunda kabine üzerinde ancak Nisan 2006'da uzlaşma sağlanabildi ve Nuri el-Maliki başbakan oldu (Naylor 2009, 43). Ne var ki, Sünni ve Şii Arapların işgal öncesinde sahip olduğu politik denge, işgal sonrasında kaybolmuş; ülkenin siyasi yapısı bozulmuştu. Yönetimden dışlanan Sünniler, Kürt-Şii iktidarından duydukları

rahatsızlıktan dolayı ayaklanma başlattı. Eski Baas kadrolarından da üyelerin olduğu bazı isyancı gruplar El Kaide ile temas halindeydi. 2007'ye gelindiğinde, Iraklı Sünniler arasında cihatçı düşüncenin popülerliği arttı ve El Kaide, Irak'ta güçlenmeye başladı (Naylor 2009, 59-60). Irak'ta yaşanan söz konusu gelişmelerin arkasında, hem ideolojik temelde hem de eylemlilik anlamında bazı kilit isimler bulunmaktadır. Irak El Kaidesi'nin içinden IŞİD'in doğuşuna açıklık getirebilmek için söz konusu kilit isimlere kısaca değinmek gerekmektedir.

Bu isimlerden ilki, Irak El Kaidesi'nin kurucusu olan Ebu Musab Zerkavi'dir. Tutsaklarının kafasını kestiği videoları internete koyarak ünlenen Zerkavi, IŞİD'in dehşet verici eylemlerinin temelinde yer alan figürlerden biridir. Zerkavi'ye göre; Şiiiler İslam Ümmet'ine Batı'dan daha büyük bir tehlike teşkil etmekteydi ve başarılı bir İslam devletinin kurulabilmesi için önce Şiiilerin öldürülmesi gerekmekteydi. Zerkavi'nin başvurduğu aşırı gaddar yöntemler, Kızıl Haç ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası örgütlerin Irak'taki şubelerine düzenlenen saldırılar, Zerkavi'nin popülerliğini arttırmıştır. Cihatçı grupların yürüttüğü savaş, Zerkavi önderliğinde, hızla mezhep savaşına dönüşmekteydi (Byman 2015, 66-117). Zerkavi'nin iç savaş başlatmaya yönelik politikası şu şekilde özetlenebilir (Weiss ve Hassan 2016, 32):

Şiiileri hedefleyerek onları dini, politik ve askeri yoğunlukta oldukları yerlerde vurarak, böylece Sünnileri içlerindeki hıncın hayvani dişlerini göstermek için provoke ederek (...) onları bir sekter savaşın ortasına çekmeyi başarırız, yaklaşan tehlikenin ve bu Sabiilerin elinden gelecek ölümün farkına varacakları için, aralarındaki gafil Sünnileri uyandırmak mümkün olacak.

Zerkavi'nin düşman sayısını arttırması ve başvurduğu zalim yöntemler, Ebu Bekir Naci'nin yazdığı *Vahşetin Yönetimi (Management of Savagery)* kitabına da temel teşkil etmektedir. Naci'ye göre cihadı yalnızca kâğıt üstünde öğrenmek yanlışır. Cihat etmek şiddete, teröre ve katliamlara başvurmak demektir. Dolayısıyla gençler silahlanmalı ve savaşın doğasını iyi anlamalıdır. Fakat karıştırılmaması gereken nokta, İslam ile cihadın birbirinden bağımsız iki farklı olgu olduğudur (Naci 2006, 32). Bu noktada Naci, cihadın savaş alanında tatbik edilen boyutu ile kâğıt üstündeki teolojik boyutunu birbirinden keskin sınırlarla ayırmıştır. Naci, gaddar yöntemlerle yapılan eylemlerin dört ana amaca hizmet etmesi gerektiğini belirtmektedir. Bunlar; düşmanla kuklası olmuş rejimleri istikrarsızlaştırmak, ses getirecek operasyonlarla gençleri cihada çekmek, hedef bölgeleri “mürtet”³ rejimlerden tamamen arındırarak cihatçıları vahşeti yönetebilecek zemini hazırlamak, eziyet grupları oluşturarak hem psikolojik hem de pratik anlamda vahşeti yönetmek olarak sıralanmaktadır (Weiss ve Hassan 2016, 44-45).

ABD'nin Haziran 2006'da düzenlediği bir hava saldırısı sonucu Zerkavi, Irak'ta öldürüldü. Ölümünden hemen önce, beş Sünni direniş grubu “Mücahitler Şura Konseyi” adı altında bir araya geldi. Zerkavi'nin Haziran ayındaki ölümünün ardından liderliğe geçen Ömer el-Bağdadi Ekim 2006'da “Irak İslam Devleti”nin kurulduğunu ilan etti. 2007 yılında, ABD öncülüğünde Iraklı yerel güçlerden kurulan “Sahva Birlikleri” Irak İslam Devleti karşısında önemli başarılar elde etti. Öyle ki, örgütün 15.000 olarak tahmin edilen savaşçı sayısı, 2011 yılında 1000 kişiye düştü.

³ Hayatını Müslüman olarak devam ettirirken dinden dönen ve başka bir din benimseyen kişilere mürtet denmektedir. Mürtet bir kişi yalnızca dinine değil; dinden dönerek devletine de ihanet etmiş sayılmaktadır. Mürtetler, İslam'ı kabul etmeyen kâfirlerle bir tutulmuştur. Dolayısıyla mürtetlerle savaş, en az kafirlerle savaş kadar meşru görülmüştür. Hz. Muhammed'in vefatının ardından bazı kabileler peygambere olan sadakatlerini terk etmiş ve eski hayatlarına geri dönmüştür. İslam tarihinde mürtet kavramının ilk kullanılışı bu şekilde meydana gelmiştir (Bernard Lewis, İslam'ın Siyasal Dili, İstanbul, Rey Yayıncılık, 1992, 131-133).

Nisan 2010'da örgütün lideri Ömer el-Bağdadi, ABD'nin düzenlediği bir operasyon ile öldürüldükten sonra yerine Ebu Bekir el-Bağdadi geçti. 2011 yılında ABD ordusunun Irak'tan tamamen çekilmesi, Arap Baharı ile bölge devletlerinde istikrarın bozulması ve Suriye'de patlak veren iç savaş, örgütün yeniden güçlenebilmesi için uygun şartları yarattı (Alkan 2016, 163-168). Örgüt, yeni lideri Bağdadi'nin şartları iyi analiz eden hamleleri ile yükselişe geçmekte gecikmedi.

1971 yılında Irak'ın Samarra kentinde dünyaya gelen Ebu Bekir el-Bağdadi, içe dönük bir kişilik profili çizmekteydi. Bağdadi'nin ailesi soylarının Peygamber'e dayandığını iddia etmekteydi. Okuldan arta kalan zamanının çoğunu mahallesindeki camide geçiren Bağdadi oldukça dindar bir genç olarak yetişmekteydi. Bağdadi, 1996 yılında Bağdat Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra, 1993'te Saddam Hüseyin'in kurmuş olduğu Saddam İslam Çalışmaları Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimine başlamış; 1999'da Kuran üzerine yazdığı yüksek lisans tezini tamamlamıştır. Şubat 2004'te ABD güçleri tarafından tutuklanıp Bucca Kampı'na atılan Bağdadi'nin radikal cihatçı düşünce ile yakınlığı hapisane yıllarında zirveye ulaşmıştır. 2006'da Zerkavi liderliğindeki Irak el-Kaide'sine katılan Bağdadi 2007'de Kuran Çalışmaları doktora tezi yazmıştır. Takip eden yıllarda çok sayıda cihatçı yönetici öldürülmüş; cihatçı örgütler Irak'ta büyük yara almıştır. Bağdadi 2010 yılında Irak El Kaidesi'ne lider seçilmiş; 2011 yılında Suriye'de başlayan kargaşayı bir çıkış noktası olarak kullanmıştır (McCants 2015). Arap Baharı'nı avantaja çevirerek etkisini iyiden iyiye arttıran Bağdadi, kitlelere sıklıkla kendi ülkeleriyle sınırlı kalmamaları gerektiğini ve devrimi yaymaları gerektiğini telkin etmektedir (Warrick 2016, 303). Suriye ve Irak'ta gücünü hızla arttıran örgüt 2014'te, İslam Devleti'nin kurduğunu açıklamış ve Bağdadi'nin halifeliğini duyurmuştur (McCants 2015).

Suriye’de başlayan savaşın ardından El Kaide lideri Eymen Zevahiri, cihatçıları Suriye’de savaşıma çağırdı. Bağdadi’nin emri ile cihatçı savaşçılar, Irak’tan küçük gruplar halinde Suriye’ye geçtiler. Bu şekilde Suriye’ye geçiş yapan Ebu Muhammed Colani, Ocak 2012’de ‘‘El Nusra Cephesi’’ni kurdu. ABD’nin Irak’ı işgalinin ardından Irak’ta cihatçı direnişeye katılmak isteyen yabancı savaşçılar, Suriye yönetiminin ABD karşıtı direnişeye verdiği destek çerçevesinde üs olarak Suriye’yi kullanıyorlardı. Dolayısıyla cihatçılar Suriye’ye yabancı değildi. Öte yandan Irak başbakanı Nuri el-Maliki’nin Sünniler karşısında Şii’leri kayıran mezhepçi politikaları, Sünnileri iyiden iyiye Irak’ın mevcut siyasal yapısının dışına itmiştir. Bu sayede örgüt kendisine yeni taraftar bulmakta zorlanmamış; kendisini, hakları çiğnenen Sünnilerin koruyucusu olarak sunmuştur (Byman 2015, 167-168).

21 Temmuz 2012’de Irak El Kaidesi ‘‘Duvarları Yıkma’’ (Breaking the Wall) adlı operasyonu başlattı. Bir sene süreceği ilan edilen operasyon, tutsak cihatçıları hapishanelerden çıkarıp kendi saflarına katmayı amaçlamaktaydı. Bomba yüklü araçlar, intihar bombacıları, havan topları ve hafif silahlar kullanılarak sekiz hapishaneye saldırı düzenlendi. 23 Temmuz 2013’te, toplamda 30 bomba yüklü araç eş zamanlı olarak patlatıldı. Seçilen yerleşimlerin çoğu Irak’ın kuzeyinde yer alan Musul, Kerkük, Anbar, Diyala gibi yerleşim bölgelerinden oluşmaktaydı. İyi planlanmış, koordineli saldırılarla eylemlerin sofistikasyonu artmış; örgüt, yüksek operasyonel kapasitesini bölgedeki aktörlere ispatlamıştı. Eylül 2012’de Tikrit Hapishanesi’nden 100 mahkum; Temmuz 2013’te de Ebu Garip Hapishanesi’nden 500’den fazla mahkum firar etti. Saldırıların sonucunda Maliki Hükümeti’nin Sünni Araplara karşı sert önlemler alması hükümete duyulan öfkeyi arttırdı ve çatışmaları alevlendirdi (Lewis 2013, 7-29). Hapishanelerden çıkarılan tecrübeli savaşçıların

örgüte katılması, Irak'ta artan mezhep çatışmaları ve Suriye'de tırmanan savaş, örgütün güçlenmesine ve 2013'te yeni bir aşamaya geçmesine neden oldu.

Ebu Garip Hapishanesi Batı tarafından gerçekleştirilen zulümlerin bir sembolü haline gelmişti. Dolayısıyla saldırının ardından, Irak El Kaidesi yalnızca fiilen güçlenmedi; meşruiyet zemini de elde etti. Saldırının başarısı ve yüzlerce mahkûmun serbest kalması, Irak halkına, örgütün Irak Güvenlik Güçleri'nin kurduğu savunma duvarlarını aşabildiğini gösterdi. Öte yandan örgüt, diğer El Kaide unsurlarına gücünü ispat etti ve Suriye'deki varlığını da El Kaide nezdinde meşrulaştırdı. Mart 2013'te Suriye'nin Rakka kenti muhaliflerin eline düştü; kısa süre sonra El Nusra ve Irak El Kaidesi'nin askeri üssü haline geldi. Nisan 2013'te, örgütün adını *Irak Şam İslam Devleti* olarak ilan eden Bağdadi, dikkatini Suriye'ye kaydırıldı. Temmuz 2013'te Bağdadi'nin Suriye'ye geçtiği belirlendi. Aynı günlerde El Nusra Cephesi ve yeni ilan edilen Irak Şam İslam Devleti arasında anlaşmazlıklar baş gösterdi. Bağdadi, El Nusra'yı, IŞİD'e bağlı bir örgüt olarak ilan etse de El Nusra, El Kaide'ye bağlı olduğunu belirtti. El Kaide lideri Zevahiri ise El Nusra'nın Suriye'de, Irak El Kaidesi'nin ise Irak'ta faaliyet göstermesi gerektiğini söyleyerek yaşanan anlaşmazlığa bir çözüm getirmeye çalışsa da başarılı olamadı. Bağdadi'nin liderliğinde Irak ve Suriye'de İslam Devleti kurma amacı ile ilan edilen örgüt, El Kaide ile bağlarını koparmış oldu (Lewis 2013b, 18-21). 2000'lerde Amerikan işgaline karşı Irak'ta yürütülen cihat hareketi, gerek ideolojisi gerekse metodolojisi itibariyle El Kaide'den farklılaşmaktaydı. Dolayısıyla yeni ilan edilen IŞİD'in, El Kaide'den kopması beklenebilir bir gelişmeydi.

IŞİD'in ilanı ile birlikte Ahrar el-Şam ve El Nusra gibi bölgedeki diğer selefi cihatçı örgütlerden önemli sayılarda katılım gerçekleşti. Bunun üzerine El Kaide, Şubat 2014'te bir açıklama yayınlarak IŞİD'in kendisiyle hiçbir bağının

kalmadığını ilan etti. IŞİD Suriye’de hem Esad rejimine hem de Esad rejimiyle savaşta olan diğer muhalif gruplara savaş ilan etti. Kendisine biat etmeyen her unsuru ‘‘kafir, dönek, mürtet’’ gibi nitelendirmelerle itham eden örgüt; Özgür Suriye Ordusu, El Nusra, İslami Cephe, YPG gibi bölgedeki tüm silahlı unsurlarla savaşmaktadır. Necati Alkan’a göre IŞİD’in bu durumu Esad rejimi tarafından araçsallaştırılmış; örgütün muhalif gruplarla çatışma halinde oluşu bir fırsata çevrilmeye çalışılmıştır. Bu amaca yönelik olarak Suriye yönetimi, IŞİD dışındaki grupları daha çok vurarak IŞİD’e hareket alanı açmış ve muhalif örgütleri birbirine kırdırtmaya çalışmıştır (Alkan 2016, 170-171). Aryn Baker’ın Time’da yer alan haberine göre IŞİD, Esad yönetiminin birincil problemleri arasında değildir. Esad, Suriyeli muhalif güçlerden daha çok tehdit algılamaktadır. Çünkü muhalif grupların esas amacı Esad’ı devirmekken; IŞİD kendisi gibi olmayan herkesle savaşmakta ve Esad’a özel bir ilgi beslememektedir (Baker 2017). *Al-monitor*’de yer alan bir değerlendirmeye göre de Esad’ın muhalif güçlere karşı gerçekleştirdiği hava saldırıları ile IŞİD’in yayılmasına yardımcı olduğu yönündeki soru işaretlerini arttırmıştır (Al-Monitor 2014). Görüldüğü üzere birçok tarihsel koşul IŞİD’in güçlenmesinin önünü açmıştır. Örgüt, Irak’ta elde ettiği kazanımları Suriye’de; Suriye’de elde ettiği kazanımları Irak’ta kullanmayı ihmal etmemiş, gücünü her geçen gün daha da arttırmıştır.

IŞİD askeri gücünü; yerel aşiretler, tarikatlar, eski Baasçı subaylar, istihbaratçılar ve dünyanın dört bir yanından gelen yabancı savaşçılar ile konsolide etti. 2013’ün son çeyreğine gelindiğinde, Irak’ın batısı ve Suriye’nin doğusu bir savaş alanına döndü. Örgüt, Sünni nüfusun çoğunlukta olduğu Anbar vilayetine ve Felluce ve Musul gibi kentlere saldırılarını arttırdı. 2013 sonunda ABD, Bağdadi’nin başına 10 milyon dolarlık ödül koydu. 2014 başında IŞİD; Anbar, Ninova ve Selahattin vilayetlerinin çoğunda kontrolü ele geçirdi, Diyala ve Kerkük’te varlığını

güçlendirdi. Felluce kentini alarak Bağdat'a 60 km kadar yaklaştı. Haziran 2014'te Musul kentini ve Ramadi Üniversitesi'ni ele geçiren örgüt, Bağdat'ta büyük bombalı eylemler düzenledi. Irak ordusu kentlerde evden-eve savaş konusunda tecrübesizdi. Üstelik örgüt, ordunun kontrol ettiği bölgelere özel olarak yayılarak savaşı genişletecek tecrübeye ulaşmıştı (Cockburn 2016, 221-224). Elde edilen ciddi toprak kazancının ardından IŞİD lideri Ebu Bekir el-Bağdadi, İslam Devleti'nin kurulduğunu ve kendisinin de halife olduğunu ilan etti: "Bu her Müslüman'ın kalbinde yaşattığı bir rüyadır. Bu rüya devrin ihmal edilmiş bir mecburiyettir. Şura konseyi Halifeliği kurumsal hale getirme kararı aldı. Dünyanın her yerindeki Müslümanlar Halifeliğe, yani yeni devletlerine hicret etmelidir (Alkan 2016, 173)."

Ağustos 2014'ten itibaren Sincar, Zumar ve Tel Afer'den binlerce Ezidi başta olmak üzere Şii Türkmenler ve Hıristiyanlar evlerini terk etmek zorunda kaldı. Birleşmiş Milletler Irak Misyonu İnsan Hakları Ofisi'nin verdiği bilgilere göre IŞİD, Ağustos sonunda 2,500 Ezidi kadın ve çocuğu kaçırmış, 200'den fazla çocuk susuzluk ve açlıktan hayatını kaybetmiş, 500'den fazla insan IŞİD tarafından öldürülmüştür (United Nations Assistance Mission for Iraq Human Rights Office 2014, 12-15). IŞİD Irak'ta olduğu gibi Suriye'de de katliamlarına devam etti. Suriye'nin Deyrizor bölgesinde yaşayan el-Şaitat aşireti üyelerinin Temmuz 2014'te iki petrol bölgesini ele geçirmesini neden gösteren IŞİD; 16 Ağustos 2014'te el-Şaitat aşiretinden 700 kişiyi katletti (Holmes ve Khalidi 2014). Peş peşe yaşanan katliamların ardından ABD başkanı Obama, Irak ve Suriye'de cihatçı teröristlerle mücadele etmek için uluslararası bir koalisyonun kurulacağını açıkladı (Cohen 2014). Koalisyonun 68'i devlet olmak üzere toplam 72 partneri bulunmaktadır (US Department of State n.d.). Bunun üzerine 2 Ekim 2014'te TBMM; Türkiye'nin ABD öncülüğünde kurulan koalisyona katılmasını öngören bir karar alarak Suriye'de

düzenlenecek IŞİD operasyonlarında hükümeti yetkilendirdi (Smith-Spark, Carter ve Tuysuz 2014). Eylül 2014'te, Türkiye sınırında bulunan Kobani'ye saldıran IŞİD, Ekim'de saldırılarını arttırsa da koalisyon güçlerinin hava operasyonları etkili oldu (Reuters 2014) ve Ocak 2015'te IŞİD, Kobani'nin büyük kısmından atıldı (BBC 2015a). Koalisyon güçlerinin 18 Mart 2015'te düzenlediği hava saldırısında IŞİD lideri Bağdadi'nin ağır yaralandığı bildirildi (BBC 2015b). Ağustos 2015'te IŞİD, UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan Palmira Antik Kenti'ne büyük zarar verdi ve Baalshamin Tapınağı'nı yıktı (BBC 2015c).

Kuruluşundan itibaren medyaya oldukça önem veren örgüt Amaq Haber Ajansı, Al Furkan Medya ve Al Hayat Medya Merkezi ile görsel ve yazılı materyal üretmektedir. IŞİD, yayınladığı dehşet verici infaz videolarıyla şiddetin çıtasını en yükseğe çıkarmıştır. Yalnızca propaganda videoları için dahi yüksek maliyetlere katlanan örgüt, 2016'nın son yarısından itibaren gücünü kaybetmeye başladı.

IŞİD'i 2013 yılında terör örgütü olarak listeleyen Türkiye günümüze değin 3,840'ı yabancı uyruklu olmak üzere 9,350 yabancı terörist savaşçıyı gözaltına almış; 1,337'si yabancı olmak üzere 3,069 kişiyi tutuklamıştır. 33 ilde oluşturulan 66 risk analizi birimi 17,500 yabancı şüpheliyi kontrol etmiş ve 4,550'sini sınır dışı etmiştir (TC İçişleri Bakanlığı 2017, 16-65). 24 Ağustos 2016 ile 29 Mart 2017 arasında Fırat Kalkanı hareketini düzenleyen Türkiye, 2705 IŞİD'li teröristi etkisiz hale getirmiş; 2000 kilometre kareden fazla alanı IŞİD'in elinden almıştır. Ekim 2016 itibari ile IŞİD'in Irak ve Suriye'de kontrol ettiği alan yüzde 28 oranında daralmıştır (BBC 2016). 17 Ekim 2016'da ABD liderliğindeki koalisyon güçleri, Irak güvenlik güçleri, Peşmerge, Sunni ve Şii Araplardan oluşan militanlar, Musul'u IŞİD'in elinden almak için operasyon başlattı (BBC 2017). Ocak 2017 itibariyle Musul'un yüzde 70'i IŞİD'den arındırıldı (Kalin ve Coles 2017).

2017 yılında IŞİD kontrol ettiği topraklarda yalnızca gerilemekle kalmadı, yavaş yavaş çözülmeye de başladı. Temmuz 2017’de Irak hükümeti Musul’un IŞİD’den geri alındığını duyurdu. Hükümet, Aralık 2017’de yaptığı açıklamayla Irak’ta IŞİD’e karşı savaşta sona gelindiğini duyurarak Irak’ta IŞİD kontrolünde herhangi bir alanın kalmadığını belirtti. Böylelikle dikkatler Rakka üzerinde yoğunlaştı. Haziran 2017’de ABD öncülüğündeki koalisyonun sağladığı hava desteği ile Suriye Demokratik Güçleri Rakka’ya ilerlemeye başladı (BBC 2018). 20 Ekim 2017’de IŞİD’in kontrol ettiği en önemli şehir olarak görülen Rakka, IŞİD’in elinden alındı. Böylelikle ilk etapta yaklaşık 8000 Suriyeli terk ettiği evlerine dönebilmiştir (US Central Command 2017). 2018’e gelindiğinde IŞİD, Irak ve Suriye’de kontrol ettiği bölgelerin neredeyse tamamından çıkarılmıştır.

IŞİD, Irak ve Suriye’deki hızlı ilerleyişinin hemen ardından, dikkatini dünyanın diğer bölgelerine kaydırды. Örgüt bir yandan bölgede Irak ve Suriye ordusuyla ve diğer muhalif gruplarla savaşırken; öte yandan küresel ölçekli terör eylemleri düzenlemeye başladı. Özellikle 2015’ten itibaren eylemlerini arttıran örgüt; Fransa, Türkiye, Yemen, Pakistan ve ABD’nin de içinde bulunduğu ülkelerde büyük çaplı terör eylemleri gerçekleştirdi. İlk büyük küresel terör saldırısını 7 Ocak 2015’te Fransa’da gerçekleştiren örgüt, Charlie Hebdo adlı karikatür dergisinin çalışanlarını öldürdü ve uluslararası kamuoyunun gündemine yerleşti (BBC 2015d). Bu saldırının ardından IŞİD, doğrudan sivilleri hedef alan küresel saldırılarına hız kesmeden devam etti. Kasım 2015’te örgüt Paris eş zamanlı saldırılar düzenleyerek 130 kişinin ölümüne sebep oldu. Mart 2015’te Yemen’de düzenlenen saldırıda 137 kişi hayatını kaybetti. Ekim 2015’te Ankara’da gerçekleştirilen bombalı saldırıda 97 kişi yaşamını yitirdi. Haziran 2016’da ABD’de bir gece kulübünde düzenlenen silahlı saldırıda 49 kişi yaşamını yitirdi. 28 Haziran 2016’da İstanbul Atatürk

Havalimanı'nda gerçekleştirilen bombalı saldırıda 44 kişi öldü. İstanbul'daki saldırıdan yalnızca iki hafta sonra Temmuz 2016'da Fransa'nın Nice kentinde kamyon kalabalığının içine dalarak 84 kişinin ölümüne sebebiyet verdi. 2014-2015-2016 yıllarında, 29 ülkede düzenlenen onlarca saldırının ardından 2043 kişi yaşamını yitirdi (CNN 2018).

İŞİD, kontrol ettiği bölgelerde vergi toplayıp haraç keserek; petrol, doğal gaz, çimento, fosfat ve buğday gibi ham maddeleri satarak ciddi bir gelir elde etmektedir (Brisard ve Martinez 2014, 1-12). Örgüt, 2015 yılında Suriye'de 15; Irak'ta 10 petrol sahasını elinde tutmuştur. Aynı yıl, günde 40,000 varil üretim gerçekleştirmiştir. Üretilen varillerin fiyatı 15 ila 45 dolar arasında değişmektedir. 2014 sonunda, değeri bir milyar dolardan fazla petrol sahasını elinde tutan örgüt; 2015 sonu itibariyle 600 milyon dolarlık bir petrol sahasını kontrol etmektedir. Petrol gelirleri örgüt bütçesinin yaklaşık dörtte birini oluşturmaktadır. Bununla birlikte 2015 yılında İŞİD 350 milyon dolarlık bir doğal gaz kaynağını elinde tutmayı başarmıştır. İŞİD'in üçüncü önemli gelir kaynağını vergiler oluşturmaktadır. Örgütün kurduğu gümrüklerden geçen mallara koyduğu vergiler, "devlet" çalışanlarının maaşlarına uyguladığı kesintiler ve cezai ücretler söz konusu vergi gelirinin ana kalemlerini oluşturmaktadır (Center for the Analysis of Terrorism 2016, 9-18). 2016 yılında örgütün güç kaybetmesine paralel olarak ekonomik kaynakları da daralmıştır. 2015'te 1,035 milyon dolar ile 1,700 milyon dolar arasında tahmin edilen örgüt gelirleri 2016'da 520 milyon dolar ile 870 milyon dolar arasına düşmüştür (The International Center for the Study of Radicalization and Political Violence 2017, 9).

Sonuç olarak başlarda El Kaide'nin Irak uzantısı olan örgüt; Irak ve Suriye'de geniş bir teritoryal alana hükmetmeye başlamıştır. Nisan 2013'te, adını Irak Şam İslam Devleti olarak ilan eden örgüt, devlet olma iddiasını Haziran 2014'te İslam

Devleti'ni kurduğunu iddia ederek bir adım daha ileri götürmüştür. Elde edilen askeri başarılar ve önemli ekonomik kaynaklar, bu gelişimin en önemli iki nedenini oluşturmuştur.

2.5. DABIK'a İlk Bakış: Nedir, Ne Değildir?

Medya, cihatçı örgütlerin oldukça fazla önem verdiği bir olgudur. Medya sayesinde örgütler düşmanlarına korku salmayı başarmış, kendi yandaşlarına da moral vermiştir. IŞİD açısından da benzer bir durum söz konusudur. Örgütün dehşet verici videolarında, internet sitelerinde, sosyal medya hesaplarında ve dergilerinde ortaya çıkan temel unsurlardan biri düşman olgusudur. Bu araçlar yoluyla üretilen içeriklerde düşmanın kim olduğuna işaret edilmekte, düşman tehdit edilmekte ve düşmana karşı yürütülen mücadelenin ne kadar kararlı bir şekilde ilerlediği/ilerleyeceği vurgulanmaktadır.

IŞİD'in önemli yayın organlarından birisi, Temmuz 2014'ten Haziran 2016'ya kadar çıkmış ve toplamda 15 sayısı bulunan Dabık dergisidir. Örgüt birçok iletişim kanalını aynı anda kullansa da; Dabık dergisi, örgütün sistemli bir şekilde kendisini ortaya koyabildiği önemli bir araçtır. Haziran 2014'te hilafetin ilan edildiğini duyuran örgüt, bölgedeki diğer silahlı örgütlerin aksine kendisini bir devlet olarak ortaya koymuştur. Bu ilanının hemen ardından Temmuz 2014'de Dabık dergisinin ilk iki sayısı yayınlanmıştır. Derginin ana gündem maddelerinden biri hilafet yönetiminin ve İslam Devleti'nin nitelikleri olmuştur. Bu bağlamda devletin yargı sistemi, maliyesi, sağlık sistemi, alt yapı hizmetleri gibi birçok farklı unsur tanıtılmakta; dünyanın her yerinden Müslümanlar, İslam Devleti'ne hicrete çağrılmaktadır. IŞİD'in 2016'dan itibaren askeri yönden gerilemesi ve toprak kaybetmesiyle Dabık'a atfedilen önem de azalmış; Haziran 2016'dan sonra yeni bir sayı çıkarılmamıştır. Eylül 2016'da IŞİD'in diğer dergisi Rumiye yayınlanmaya

başlamış; Dabık yerini Rumiye'ye bırakmıştır. Rumiye ise örgütün devlet olma vasfına değinmek yerine, silahlı mücadele yöntemlerini vurgulamayı tercih etmektedir. Toplamda dokuz sayı çıkan Rumiye dergisi, Mayıs 2017'den itibaren yayınlanmamıştır.

Cihatçı örgütler tarafından askeri araçların yanında, medyatik araçlar da mücadelenin bir parçası olarak görülmektedir. Cihatçı propagandanın kitlelere ulaşması; hem düşmana korku salmak hem de yeni üye kazanmak için hayati önemdedir. Üstelik propaganda kanallarının güçlü oluşu hâlihazırdaki örgüt üyelerini de motive tutmaktadır. İnternet kullanımının 2000'li yıllarda yavaş yavaş yaygınlaşması ile birlikte cihatçı örgütler kendi çevrimiçi propaganda kanallarını oluşturmuşlardır. Bu yıllarda internette anonim kimlikle faaliyet gösterebilmenin kolaylığı ve internet ortamının denetimsizliği cihatçı örgütlerin internette örgütlenebilmesini kolaylaştırmıştır (Tsfati ve Weimann, 2002). Cihatçı internet siteleri ve forumlarla cihatçı propaganda kitlelere yayılmaya başlamış; bu sitelerde yaratılan sohbet odaları, e-posta grupları ve forumlar ile cihatçı örgüt üyelerinin iletişim ağı güçlenmiştir (Weimann, 2011). Öte yandan, 2000'li yıllarda artan internet kullanımı, ikinci on yıla gelindiğinde patlama yapmıştır. İnternet hızının artması, internete erişimin ucuzlaması ve mobil cihazların hayatın birçok alanına girmesi cihatçı propagandayı da önemli ölçüde değiştirmiştir. Günümüzde insanlar neredeyse her an, her yerde çevrimiçi içeriğe ulaşabilmektedir. Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram...) ve türlü haberleşme uygulamaları (Whatsapp, Telegram...) iletişimin sofistikasyonunu arttırmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak cihatçı medyaya yönelik akademik çalışmaların sayısı da artmıştır.

Cihatçıların sosyal medyadaki varlığını inceleyen Aaron Zelin ve Richard Fellow, bu örgütlerin ürettiği medya ürünlerinin internette nasıl dolaşıma

sokulduğunu ortaya koymaktadır. 1990’larda belirli internet siteleriyle yayılan içerikler, 2000’lere gelindiğinde forum sitelerinde paylaşılmıştır. Forum sitelerindeki kullanıcı etkileşimi artmış ve kişilerin kendi aralarında paylaşım yapabilmesinin önü açılmıştır. 2000’lerin sonunda sosyal medya kullanımının yaygınlaşması ile içerik, bir kez internete konduktan sonra birçok mecrada aynı anda paylaşılabilir hale gelmiştir. (Zelin ve Fellow 2013). Cihatçı örgütler internet ortamında oldukça yoğun faaliyet gösterse de bir takım zorluklarla karşılaşmaktadır. Online takip sistemleri artmış, devletlerin sanal dünyaya yönelik denetim mekanizmaları gelişmiştir. Miron Lakomy bu yönde atılan adımları ortaya koyarak cihatçı propagandanın günümüzde oldukça hasar aldığını belirtmektedir (Lakomy 2017). Online güvenlik sistemlerinin gelişmesi ve cihatçıların sosyal medyada barınamıyor oluşu, bu örgütleri Telegram gibi kapalı iletişim uygulamalarına yönlendirmektedir. Nico Prucha, cihatçıların yeni bir iletişim aracı olarak Telegram’ı nasıl kullandığına yer vermektedir (Prucha 2016). Gabriel Weimann ise arama motorlarınca taranmayan ve internetin “görünmez” yüzü olan “dark web”de cihatçı propagandayı incelemektedir (Weimann 2016). Görüldüğü üzere, bir yanda cihatçı örgütlere karşı siber dünyada yeni ve kapsamlı önlemler alınmakta; öte yanda örgütlerin internet kullanımındaki ısrarı devam etmektedir. Yeni geliştirilen önlemlere karşın, örgütler yeni yöntemler bulmaktadır.

Yukarıda kısaca çizilmeye çalışılan propaganda ağının bir parçasını da online dergiler oluşturmaktadır. “Dabık” da bu dergilerin bir parçası olmuş ve 2014-2016 arası IŞİD’in en önemli yayın organlarından biri olarak işlev görmüştür. Brandon Colas derginin neden Fransızca ve Arapça’nın yanında İngilizce de çıktığı sorusunu sormaktadır. Colas’a göre derginin hedef kitlesi üçe ayrılmaktadır: İngilizce konuşan ikinci jenerasyon Müslümanlar, Batılı politika yapıcıları ve örgütün halihazırdaki ya da gelecekteki üyeleri. Fakat Colas’a göre Dabık’ın söz konusu gruplara seslenmek

için bir de dergi çıkarması pek de anlamlı görünmemektedir. Bunun en büyük nedeni IŞİD'in her hedef kitlesine göre birçok farklı iletişim aracını yetkin bir şekilde kullanabilmesidir. Colas'a göre Dabık, IŞİD'in Müslümanlara kendisinin kurumsal anlamda ne kadar oturmuş bir örgüt olduğunu göstermek için yayınlanmaktadır (Colas 2017). Gerçekten de Dabık, ideolojik argümanlarından hiç taviz vermemekte ve tutarlı bir söylem inşa etmektedir. Haroro Ingram Dabık'taki içerikleri algısal (perceptual) ve pragmatik olarak ikiye ayırmaktadır. Algısal faktörler de grup-içi kimliğin kurulmasına ve düşman kimliğinin algılanmasına yönelik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Pragmatik faktörler ise; düşmanın yönetim sisteminin kötülenmesi, düşmanın anlatısının ve söyleminin yıkılması, örgütün yönetim sisteminin yüceltilmesi, örgütün eylem ve anlatısının senkronize edilmesi olarak dörde ayrılmaktadır. Böylelikle düşman sorunu ve çatışmayı yaratan, IŞİD ise bu sorunları çözen taraf olarak kurulmaktadır (Ingram 2016).

Kay O'Halloran ve diğerleri niteliksel ve niceliksel yöntemleri bir arada kullandıkları çalışmada aşırı şiddet (violent extremism) imge ve metin ilişkisi özelinde incelemiştir; bunun için de ana kaynaklardan biri olarak Dabık'ı seçmişlerdir. Dergideki metinler için seçilen görseller, metni kendisine has bir dille desteklemekte ve anlatım güçlendirilmektedir (O'Halloran et al. 2016). Dabık üzerine yapılmış bir başka karma metotlu çalışma ise Peter Wignel ve diğerlerine aittir. Dabık ve Rumiye'yi bir arada ele alan çalışmada iki dergi karşılaştırmalı olarak çalışılmaktadır. Rumiye, yayın hayatına Dabık'ın son sayısından sonra başladığı için iki dergi arasındaki değişimler gözlenmektedir. Dabık'tan Rumiye'ye değişen, eklenen ve çıkarılan içerikler ele alınmaktadır. Wignel'e göre IŞİD'in askeri anlamda yoğun baskı altında olması örgütün Dabık'tan vazgeçmesine ve Rumiye'yi çıkarmasına neden olmuştur. Dabık'taki dünyanın sonu anlatısı ve saldırgan dil

geride bırakılarak taktiksel anlamda daha savunmacı içeriklere yer verilmektedir. (Wignel et al. 2017). Benzer bir karşılaştırmayı Novenariyo, El Kaide ve İŞİD özelinde gerçekleştirmektedir. El Kaide'nin "Inspire" ve "Resurgence" dergileri ile İŞİD'in Dabık dergisini karşılaştıran Novenariyo; El Kaide'nin Batı'da yaşanan gelişmelere yanıt vermekte geç kaldığını, İŞİD'in ise güncel şartlara daha hızlı uyum sağladığını iddia etmektedir (Novenariyo 2016). Winkler, Damanhoury, Dicker ve Lemieux Dabık'ın ilk 12 sayısındaki 1,144 imgeyi inceleyerek ölmek üzere olan ya da ölmüş insanların son anlarını içeren imgeleri değerlendirmektedirler. Bu imgelerle şehitlik olgusu yüceltilmekte, mevcut üyelerin ölümü teşvik edilmekte ve katılması muhtemel üyelere de "Cennet'e giden yol" gösterilmektedir (Winkler et al. 2016). Mahood ve Rane ise Dabık'ta İslami anlatının ne şekilde bir propaganda aracına dönüştürüldüğünü ele almaktadır. Dabık'taki radikal İslami anlatı Firavun, Cahiliye Dönemi, Bedir Savaşı, Haçlılar gibi kavramlara referans verilerek kurulmaktadır (Mahood ve Rane 2017).

Bu çalışmada ise İŞİD'in düşmanlarının kim olduğu ve bu düşmanları nasıl kurduğu sorularına Dabık dergisi temel alınarak yanıt aranmaktadır. Bu amaçla derginin İngilizce olarak çıkmış 15 sayısı teker teker incelenmiş, dergideki makaleler ayrıntılı bir okumaya tabi tutulmuştur. Yaklaşık 1000 sayfayı bulan içerik kategorize edilmiş; tezde örgütün düşmana işaret ettiği düşünülen kısımlar kendisine yer bulmuştur. Bu bağlamda söz konusu içerikler not edilerek sınıflandırılmıştır. Farklı sayılarda tekrar tekrar kullanılan içeriklere yalnızca bir kere yer verilmiştir. Düşmanlaştırma biçimleri üzerindeki vurgu (kapakta yer vermek, belirli bir sayının ana konusu yapmak, farklı sayılarda yeniden ele almak...) örgütün hangi düşmanı ne kadar önemli gördüğünün de bir göstergesi olarak görülmüştür. Dolayısıyla düşmanın kategorizasyonunda söz konusu vurgular da göz önünde

bulundurulmuştur. Dabık'ın İngilizce metni teze aktarılırken bu metinler tezin yazarı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Dergide adı geçen ve teze de konu olan Kuran ayetleri İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmemiş; doğrudan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çevirisi kullanılmıştır. Dabık'ın PDF formatındaki dijital sayıları, dünyada radikal İslamcı gelişmeleri takip eden Clarion Project adlı kar amacı gütmeyen kuruluşun sitesinden elde edilmiştir.⁴

Çalışmada iki temel eksen oluşturulmuş ve dergide düşman olarak işaretlenen içerikler bu eksenler üzerine yerleştirilmiştir. Bunlardan ilki “devlet-devletdışı düşman” eksenini, ikincisi ise “ideal-pragmatik düşman” eksenidir. Buna göre düşman olarak görülen aktörlerin en az iki niteliği bulunmaktadır. Örneğin Özgür Suriye Ordusu gibi sahada faaliyet gösteren devletdışı bir aktör, aynı zamanda pragmatik referanslarla ele alınmaktadır; ya da ABD gibi bir devlet “Hıristiyan Haçlı Seferi” düşüncesinin devam ettiricisi olarak algılanmakta ve ideal bir düşman olarak ele alınmaktadır. Örneklerden de anlaşılacağı üzere bir düşman en az dört farklı biçimde -ideal ya da pragmatik referansların en az biri kullanılarak düşman olarak işaretlenen devletler ve devletdışı aktörler olarak- ele alınmaktadır. Bunun yanında, bir aktörün konumu ele alındıkları bağlamlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin ABD, haçlı seferi zihniyetinin uygulayıcısı olduğu ölçüde (hava saldırıları, Suriyeli muhalif grupların silahlandırılması...) pragmatik referanslara başvuruyla da düşman ilan edilmektedir. Dolayısıyla Dabık'ta düşman unsuru sürekli olarak yeniden üretilmektedir. Kimi düşmanlar ilk sayıdan son sayıya kadar kategorik olarak aynı kalmakta, kimi düşmanlar ise aynı anda birden fazla kategoriye sahip olabilmektedir.

⁴ Clarion Project, 2018, <https://clarionproject.org/islamic-state-isis-isil-propaganda-magazine-dabiq-50/> (erişildi: 26 06, 2018).

Çalışmanın ikinci bölümünde modern devletin niteliğine dair tartışmaya yer verildiği için bu kısımda, devlet-devletdışı aktör ekseninin ne olduğuna değinmeye gerek görülmemektedir. Bu yüzden yalnızca ideal-pragmatik ayrımının nasıl kurulduğuna yer verilmektedir. Bu çalışmada ideal kavramı bir fikir, düşünce ya da ülkü anlamında değil; bizatihi Platonik anlamıyla kullanılmaktadır. Platon ünlü mağara örneğinde kavranan dünya ile görünen dünyayı birbirinden ayırmaktadır. Mağaraya zincirlenmiş insanlar, varlığından haberdar olmadıkları bir ateşin yarattığı gölgeleri seyrederek. Bu gölgeler, insanların görünen dünyasını oluşturmaktadır. Gölgelerin kaynağı olan nesnelere ve ateşin kendisi de dahil olmak üzere mağarada görünen her şeyin asıl kaynağı güneştir. Mağaranın dışı idealar evrenini oluşturmaktadır ve bu evrene ulaşmayı başaramamış bir insan, nesnelere yanıltıcı gölgeler olarak değil; “olduğu gibi” görebilmektedir (Platon 2014, 231-236). İdeanın en önemli özelliklerinden biri değişimden etkilenmiyor oluşudur. Bu yönüyle idea, değişmeyen bir öze işaret etmekte ve kendi varlığını insanlardan ayrı bir noktada kurmaktadır. İdeanın söz konusu özsel niteliği, onu aynı zamanda nesnelere dünyasından da ayırmaktadır. İdealar evrensel gerçekliğe sahip, sonsuz ve değişmez kategorilerdir. Platon, ideayı nesnelere dünyasından ayırarak ideanın kendine has, bağımsız bir varlığının olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle nesnelere ifade ettiği anlam gerçek olmaktan ziyade -gerçeği idea taşıdığı için- bir tür yanılsamaya işaret eder (Ağaoğulları 2015, 93-95). İdealar dünyası ile nesnelere dünyası arasındaki farka işaret etmek için şu örnek verilebilir: “Örneğin at *ideası* bütün at cinsini kapsar. Oysa nesnelere dünyasında at denildiğinde doru, demir kırık vb. gibi birçok alt grup anlaşılır ve hepsinin özellikleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıklarına karşın hepsine at adının verilmesini mümkün kılan şey at *ideasının* gerçekliğidir” (2015, 94).

IŞİD'in ideal düşman kategorisiyle sınıflandırılan düşmanları, ideanın sahip olduğu özsel ve evrensel niteliğe sahiptir. Söz konusu özsel nitelik, kaynağını IŞİD'in sahiplendiği dini anlatıdan almaktadır. Çatışmanın yokluğunda dahi bir IŞİD militanına düşmanını kavratan şey, söz konusu özsel kategorinin varlığıdır. Bu kategori, kendisini “iyi” ve “kötü”nün savaşı olarak ortaya koymaktadır. IŞİD'e göre Müslümanlara düşman olmak aynı zamanda Allah'a da düşman olmak demektir. Kimin Müslüman olup kimin olmadığına çok katı kurallarla karar veren örgüt, insanları kendisinin temsil ettiği “iyi” tarafa çağırmaktadır. Bilinen dünyanın sonunu getirecek büyük savaşta “iyi” ve “kötü” birbiriyle çarpışacak ve nihayetinde “iyi”nin tarafında olanlar kazanacaktır. Bu savaş Müslümanların son savaşı olarak görülmektedir ve halihazırda yürütülen cihat, yaklaşmakta olan son savaşın hazırlığı olarak algılanmaktadır. Son savaşın muhatabı olan ve “kötü”yü temsil eden düşman ayet, hadis ve peygamber kehanetleriyle temellendirilmekte ve düşmana değişmez bir öz atfedilmektedir. Bu durum Schmitt'in verdiği pasifist hareket örneğine benzemektedir. Buna göre savaş karşıtı bir hareketin yürüteceği bir savaş insanlığın son savaşı olarak görülecektir. Dolayısıyla da düşman, insanlıkdışı bir yaratık olarak kurulacaktır. Bu durum da savaşlarda görülmemiş, en zalimane yöntemlerin uygulanmasının önünü açacaktır (Schmitt 2006, 66). IŞİD'in gaddar uygulamalarının temelinde söz konusu düşmanlaştırma yöntemi olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada ideal-pragmatik düşman ekseninin ikinci kısmını oluşturan pragmatik düşman, belirli materyal şartların bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Charles Sanders Peirce'nin 1978 yılında yayınladığı makalesine göre insan, net bir akla sahip olmayı talep etme hakkına sahiptir. Buna göre insan düşüncesine sağlam bir zemin bulabilmeli; anlamın üzerinde hakimiyet kurabilmelidir. Peirce'ye göre dilin muğlak yapısı, sözcüklerin çok fazla anlamı aynı anda içinde barındırıyor oluşu

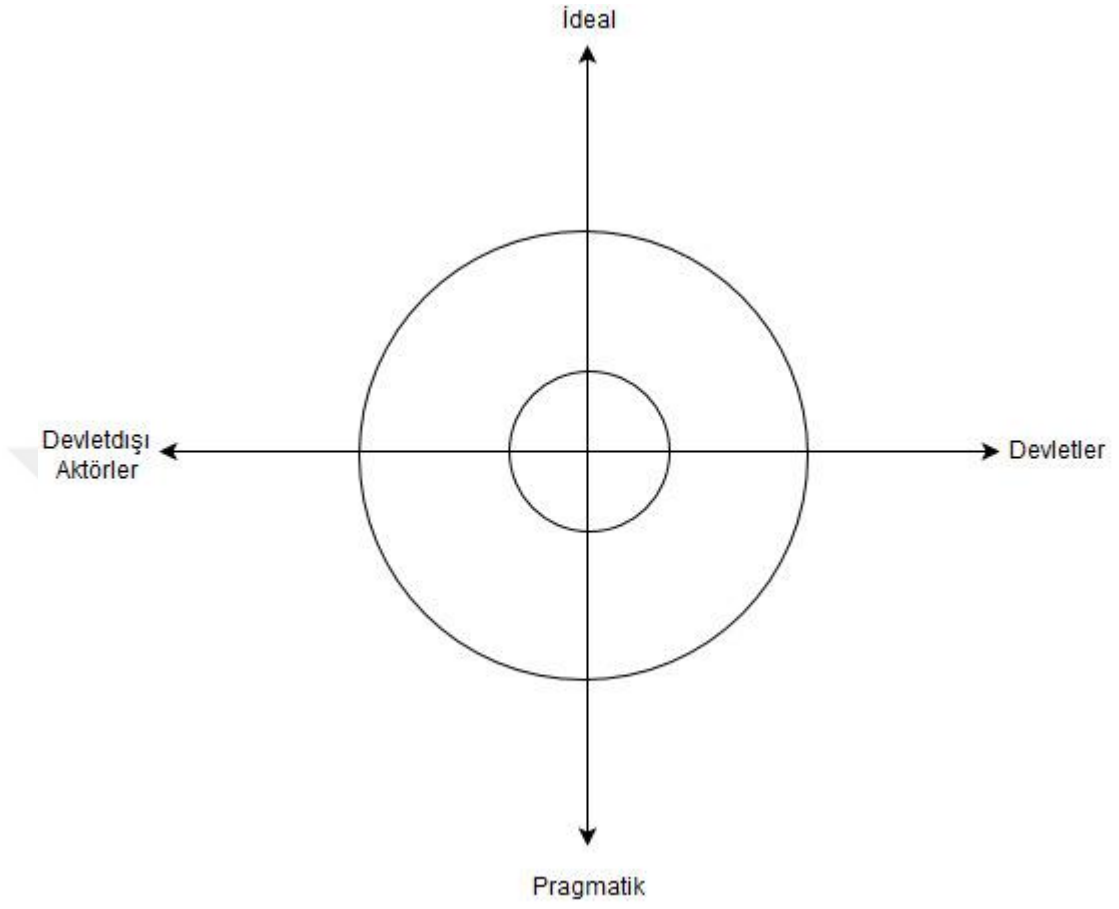
insan aklını bulandırmaktadır. Bunun için Peirce, anlamsal ayrımları eylemler üzerinden kurmayı önermektedir. Uzun, dolambaçlı ve soyut düşüncelerle insan anlamı elde edememekte; hatta anlamdan uzaklaşmaktadır (Peirce 1878, 286-302). Pragmatizm sözcüğü, Yunanca eylem anlamına gelen “pragma” sözcüğünden türetilmiştir. William James pragmatist felsefenin esasında bir metottan oluştuğu iddia etmektedir. James’e göre pragmatizm belirli felsefi tartışmaları çözüme kavuşturan bir araç olarak ele alınmalıdır. Pragmatizm için merkezi öneme sahip unsur, eylemler ve onların sonuçlarıdır. Buna göre, birbiriyle rekabet içindeki felsefi ya da kuramsal nosyonların yarattığı eylemsel farklılıklar temel alınmalıdır. Birbirinin alternatifi olma iddiasındaki söz konusu nosyonlar, pratik hayatta bir farklılık yaratamıyorsa, gerçekte birbirine alternatif değildir. Dolayısıyla felsefi tartışmalar somut bir sonuç üretmedikçe önemini yitirmektedir. James’e göre pragmatist biri soyut ve yetersiz varsayımlara sırtını dönerek eyleme ve gerçeklere yönelmektedir. Pragmatizm için teoriler, mevcut soruları cevaplandırmaya yarayan bir araçtan başka bir şey değildir (James 1922, 43-53).

Savaşın meşruiyetini ideal düşman kategorisiyle ele alınan unsurlarla kuran IŞİD; bir yandan da söz konusu savaşı kazanmak için Dabık’ta belirli yöntemler önermektedir. Yöntem aynı zamanda belirli taktiksel hamleleri ve bu hamlelerin bir araya geldiği bütüncül bir stratejiyi de içinde barındırmaktadır. Böylelikle bir IŞİD militanı, düşmanını nasıl tanıyacağını net bir şekilde kavramakta; düşmanına karşı hangi eylemlere başvurması gerektiğini aynı netlikte öğrenmektedir. Bu durum eyleme yüklenen anlamın da berraklaşmasını sağlamaktadır. Üstelik bir süre sonra eylemin niteliği, hangi aktöre karşı yapıldığını ortaya çıkaracak netliğe ulaşmıştır. Dabık’ta IŞİD’li militanlara Şiilerin pazarlarına ve ibadethanelerine saldırılması, “mürtetler”in tövbe etse de öldürülebileceği ve “Haçlılar”ın bölgesinde patlayıcı

kemerlerin kullanılması gerektiği gibi yöntemler önerilmektedir. IŞİD'in düşmanları bu bağlamda özsel bir kategoriye sahip olmak yerine bütünüyle maddi referanslara sahiptir. Örgüt sahada hangi örgütlerle (PKK, El Nusra, Ahrar-uş Şam...) ve devletlerle (Türkiye, Suudi Arabistan, ABD...) savaşıyorsa Dabık'ta da ona yer vermektedir. Örneğin IŞİD'in Filipinler'de kurulup büyüyen bir örgüt olduğu varsayımından hareket edilirse; onu çevreleyen Asya-Pasifik devletlerinin dergide kendisine daha çok yer bulduğu görülecektir. Benzer bir durum IŞİD'le savaşan diğer silahlı örgütler için de geçerlidir. Böyle bir durumda IŞİD, Orta Doğu menşeli silahlı örgütler yerine, ağırlıklı Asya-Pasifik haklarından oluşan farklı silahlı gruplarla çatışmaya girecektir. Dolayısıyla "pragmatik düşman" başlığı altında kategorize edilen düşmanlar materyal şartların bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

Carl Schmitt'in siyasal birime atfettiği düşmana karar verebilme kabiliyeti bu noktada da ortaya çıkmaktadır. IŞİD sahadaki silahlı örgütlerin bir kısmı ile ateşkes ya da ittifak gibi bir takım anlaşma yollarına gitmek yerine hepsini düşman ilan etmiştir. Örneğin örgüt kuruluş döneminde El Nusra ile oldukça yakın ideolojik ve maddi bağlara sahip olsa da El Nusra'yı ve El Kaide'yi düşman ilan etmekten geri durmamıştır. Bu durum Suriye'deki diğer cihatçı gruplar için de geçerlidir. IŞİD en yoğun çatışma halinde olduğu örgütler ile taktiksel anlamda geçici bir ateşkesi dahi gündeme getirmemiştir. Sıradaki bölümün amacı, Dabık dergisinde IŞİD'in kendi eliyle işaret ettiği düşmanları ortaya çıkarıp kategorize etmektir. Bu amaçla düşman kategorileri iki ana eksen ve dört ana bölüm temelinde sınıflandırılırken aşağıdaki koordinat sistemi kullanılmaktadır. Dabık dergisi incelenirken işaretlenen düşmanlar, iç içe halkalar halinde verilmektedir. Buna göre merkeze en yakın olan aktörler en önemli düşmanı belirtmekte; merkezden uzaklaştıkça düşmanın önemi azalmaktadır.

Aşağıda boş hali verilen koordinat sistemi, çalışmanın dördüncü bölümünde parça parça doldurulmaktadır.

Grafik 2.1. İŞİD'in Düşmanları (Boş Düzlem)

BÖLÜM III

İŞİD'İN DÜŞMANLARI

Bu bölümde İŞİD'in düşmanları kategorize edilmektedir. Bölüm, ideal düşmanlar ve pragmatik düşmanlar olmak üzere iki ana kısma ayrılmaktadır. Düşman kategorizasyonunun diğer ana eksenini oluşturan devlet-devletdışı düşmanlara da bu iki ana kısım altında yer verilmektedir. Önceki bölümün sonunda verilen boş düzlem bu bölümün her ana kısmından sonra parça parça doldurulmaktadır. Bölümün sonunda elde edilen veriler tek grafikte toplanarak çalışmanın bulguları ortaya konmaktadır. Söz konusu bulgular da bir sonraki bölümde değerlendirilmektedir.

3.1. İdeal Düşmanlar

İŞİD açısından dünya ikiye ayrılmaktadır. Büyük kıyamet, bilinen dünyanın yakında sonunu getirecek ve nihai anlamda “iyi” ile “kötü”yü ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle günümüzdeki savaşlarla herkes tarafını seçmekte ve kıyamet gününe hazırlık yapılmaktadır. Derginin adının “Dabık” olması da söz konusu algıyla ilişkilidir. Kehanete göre, Müslümanlarla “Haçlılar” arasındaki nihai savaş, Halep'in kuzeyindeki küçük bir yerleşim yeri olan Dabık'ta gerçekleşecektir. Melahim (armageddon) ya da mahşer Dabık'ta kopacaktır. Ebu Hureyre'nin aktardığı hadise göre Romalılar Dabık'ta Medine Ordusu'yla karşı karşıya gelecek “Medinelilerin üçte biri kaçacak ki Allah onları affetmeyecek; üçte biri ölecek; üçte biri ise muzaffer olacak ve İstanbul'u, ardından Roma'yı alacaktır” (Dabık 2014a, 5). Bununla bağlantılı olarak, istisnasız her sayının önsözünden hemen önce Ebu Musab Zerkavi'nin Ayna Ahlul-Muru'at'tan aktardığı şu hadise yer verilmektedir:

“Kıvılcım burada, Irak’ta çakılmıştır, -Allah’ın izni ile- Dabık’ta Haçlı ordularını yakana kadar, ateşi artmaya devam edecektir.” Derginin ilk sayısında, Dabık’ın kontrolünün henüz kendi ellerinde olmadığı not düşülse de yakında “Hilafet” bayrağının dalgalanacağı belirtilmektedir (Dabık 2014a, 5).

Haziran 2014’te Hilafet’in ilanının hemen ardından Temmuz 2014’te çıkan Dabık’ın ilk sayısında, IŞİD lideri Ebu Bekir el-Bağdadi dünyanın iki kampa ayrıldığını belirtmektedir: “(...) dünya iki kampa ve iki sipere ayrılmıştır, üçüncü bir kamp yoktur.” Bu kamplar şu şekilde sıralanmaktadır: İslam ve imanın kampına karşılık küfrün (disbelief) ve ikiyüzlülüğün (hypocrisy) kampı; Müslümanların ve mücahitlerin kampına karşılık Yahudilerin, “Haçlıların” ve onların müttefiklerinin kampı. Bu noktada, Müslümanlara “İslam’ın kampına” göç etmeleri çağrısı yapılmaktadır. IŞİD çağrısını Araf suresiyle de desteklemektedir: “Şüphesiz ki yeryüzü Allah’ındır. Kullarından dilediğini ona vâris kılar. Sonuç (Allah’tan korkup gûnahtan) sakınanlarındır.”⁵ Aynı sayıda Bağdadi örgütün düşmanlarına da açık tehditler savurmaktadır. Bağdadi’ye göre yakında Müslümanlar başı dik yürüyecek; onları rencide edenler disipline edilecek, zarar verenler kesilecek (cut off); Milliyetçilik ve demokrasi putu yıkılacak; Demokrasinin sapkın doğası ortaya çıkacak ve Dünya terörizmin ne olduğunu anlayacaktır (Dabık 2014a, 7-8).

Dabık’ın ikinci sayısında, dünyanın iki kampa ayrıldığı vurgusu Nuh tufanı ile temellendirilmektedir. Nuh Peygamber zamanında da insanlar uyarılmış ve kendi iyilikleri için gemiye binmeleri istenmiştir. Dabık’a göre, Nuh’un gemisine binip binmemek seçim olamaz. Mutlak hakikat gemiye binmektir; mutlak yanlış ise

⁵ Ayet eksik alıntılanmıştır; tamamı şu şekildedir: Musa kavmine dedi ki: «Allah’tan yardım isteyin ve sabredin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah’ındır. Kullarından dilediğini ona vâris kılar. Sonuç (Allah’tan korkup gûnahtan) sakınanlarındır.»

gemiye binmeyi reddetmektir. Oysa devletler “seçim özgürlüğü” adı altında insanları mutlak hakikatten uzaklaştırıp yanlışın içine sürüklüyor. Dabık, ümmetin bir kısmının uyandığını ve bunu reddettiğini iddia etmektedir (Dabık 2014b, 5). Dabık açısından Kuran’da da bu konuya dair uyarılar açıktır: “Andolsun, biz Nuh’u kavmine elçi gönderdik. Onlara: Ben (dedi), sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah’tan başkasına tapmayın! Ben, size (gelecek) elem verici bir günün azabından korkuyorum. (Hud, 25-26). Bunlar, günahları yüzünden suda boğuldular, ardından da ateşe sokuldular ve o zaman Allah’a karşı yardımcılar da bulamadılar (Nuh, 25)” (Dabık 2014b, 6).

İŞİD kendi mücadelesini meşrulaştırırken Müslüman nüfusun bir kısmının İslamiyet’ten çıktığını iddia etmektedir. Dini hayatını İŞİD’in İslam’ı ele alış biçimine göre yaşamayan Müslümanların dinden döndüğü belirtilmekte ve bu kişiler (ve rejimler) “mürtet” olarak adlandırılmaktadır. İŞİD’e göre cihada katılanlar kutsal bir dava için mücadele ederken mürtetler Şeytan’la işbirliği yapmaktadır. Şubat 2015’te çıkan yedinci sayıda “Selef’ten Dönelere Açık bir Ültimatom” başlığıyla İŞİD, “dönek” olarak adlandırdığı düşmanlarını tehdit etmektedir. İslam dininin sürekliliği ve ebediyete kadar süreceği vurgulanarak döneklerin İslam’ı terk etmelerinin ne kadar yanlış olduğu belirtilmektedir. Dabık bu duruma Al-i İmran suresi ile örnek vermektedir: “Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse, gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz? Kim (böyle) geri dönerse, Allah’a hiçbir şekilde zarar vermiş olmayacaktır. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır (Al-i İmran, 144)” (Dabık 2015b, 17). Aynı sayıda, İŞİD’e esir düşen Ürdünlü pilot Yusuf el-Kasasibah’ın bir kafes içinde yakılarak öldürülüşüne yer verilmektedir. Derginin aynı bölümünde, Ürdün’ün idam ettiği İŞİD’liler anılmakta; yakılarak öldürülen

pilotun yakılma gerekçesi olarak Nahl suresi gösterilmektedir: “Eğer ceza verecekseniz, size yapılan işkencenin misliyle ceza verin (Nahl, 126)” (Dabık 2015b, 7).⁶ IŞİD’e göre, doğru yoldan dönme eylemi mürtetlere özgü değildir. Adem’e secde etmeyi reddeden Şeytan, Allah yolunu terk ederek mürtetlere ilham olmaktadır. IŞİD’e göre Kehf suresi buna örnektir: “Hani biz meleklerle: Âdem'e secde edin, demiştik; İblis hariç olmak üzere, onlar hemen secde ettiler. İblis cinlerdendi; Rabbinin emrinden dışarı çıktı. Şimdi siz, beni bırakıp da onu ve onun soyunu mu dost ediniyorsunuz? Oysa onlar sizin düşmanınızdır. Zalimler için bu ne fena bir değişmedir! (Kehf, 50)” (Dabık 2015b, 18). Dabık, Kehf suresine referans vererek surede belirtilen düşman ile döneke, mürtet olarak adlandırdığı düşmanın aynı kimseler olduğunu iddia etmektedir. Döneklerin Şeytan’la olan söz konusu yakınlığı gözetilerek, bir Müslüman Şeytan’a nasıl düşmansa döneklerle de aynı şekilde düşman olmalıdır: “Çünkü şeytan, sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman sayın. O, kendi taraftarlarını ancak ateş ehlinde olmaya çağırır (Fatır, 6)” (Dabık 2015b, 18). İşte bu yüzden Şeytan’ı durdurmak için dönekleri öldürmek şarttır (Dabık 2015b, 17-18).

IŞİD, inancının özü gereği düşman olduğu Batı dünyasında gelişen ve İslam coğrafyasını etkisi altına alan her türlü teolojik/ideolojik düşünceye de düşmanlık beslemektedir. Dolayısıyla diğer İslamcı ve/veya cihatçı örgütlerle sadece sahada savaş vermemekte; Müslüman topluluklar üzerinde etki gücü yüksek, kamuoyu tarafından tanınan bir takım Müslüman alimlerle de ideolojik olarak savaşmaktadır. Buna göre IŞİD, gerçek İslam’ın kendi aktardığı gibi olduğunu iddia etmektedir. Ocak 2016’da çıkan 13. Sayıda “Küfrün İmamlarını Öldür” başlıklı bir bölüm

⁶ Ayet yarım alıntılanmıştır ve devamı şu şekildedir: Ama sabrederseniz, elbette o, sabredenler için daha hayırlıdır.

bulunmaktadır. İŞİD'e göre bu imamlar "Sünni", "Hanbeli", "Selefi" gibi sıfatların arkasına saklanmakta ve Müslümanları yanlış yönlendirmektedir. Bu imamlar, Müslümanları "İslam Devleti"nden uzaklaştırmak için "aşırıcılığa karşı akıllarını kullanmaları gerektiğini" telkin etmektedir (Dabık 2016a, 7-8). Dabık, söz konusu imamların yalancılığını ortaya çıkarmak için uzun dini tartışmalara girmektedir. Bununla ilişkili olarak Hz. Muhammed'in şu sözlerine yer verilmektedir: "Deccal'den daha korkutucu olan şey; ümmet içindeki yalancı imamlardır" (Dabık 2015a, 38).

İŞİD yalnızca Batı değerlerinin İslam dünyasında bulunduğu karşılığa değil; bu değerlerin doğrudan kendisine de saldırmaktadır. İŞİD'e göre; demokrasi, milliyetçilik, feminizm gibi kavramların kendisi İslamiyet'e aykırıdır. Dabık açısından Batı'da Fransız Devrimi ile Doğu'da da Ekim Devrimi ile insan fıtratına savaş açılmıştır. Darwin, Marx, Nietzsche, Durkheim, Weber, Freud'un öğretileri eğitim ve medya yoluyla insanların fıtratına gölge düşürmüştür. Çocuklar ve hatta yetişkinler, dünyanın kaostan ve tesadüften çıktığına; kadın erkek ilişkilerinin belirleyicisinin bir takım cinsel içerikler olduğuna inanmaktadır. Bu filozoflar, pagan Hıristiyanların topraklarında fıtratın tüm biçimlerini yıkmıştır. Bu nedenle kadınların ve erkeklerin rolleri birbirine karışmıştır. Amerika ve Batı Avrupa'da başlayan bu sapkınlık "Cesur Yeni Dünya" denilen durumu yaratmıştır. Marihuana, vahşilik (bestiality), transseksüellik, pornografi, feminizm ve diğer "Sodomi" şeytani şeyler serbestleşmiştir. Amerika, Avrupa ve Avustralya'nın Hıristiyan paganları Sodom ve Gomora'da olduğu gibi suç rekorları kırmaktadır (Dabık 2016c, 20-21). Bu noktada örgüt Hac suresinin şu ayetine başvurmaktadır: "Görmez misin ki, göklerde olanlar ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Allah'a secde ediyor; birçoğunun üzerine de azap hak olmuştur. Allah kimi hor ve

hakir kılarlsa, artık onu değerli kılacak bir kimse yoktur. Őüphesiz Allah dilediğini yapar (Hac, 18)'' (Dabık 2016c, 21). Sonuç olarak IŐİD, ''Haçlılar''dan yalnızca dini inançlarının özü gereği nefret etmemektedir. Haçlıların ürettikleri dűőinsel kavramlar da bu nefretin kaynağını oluŐturmaktadır. Bu kavramlardan bazıları Őu Őekilde sıralanmıŐtır: Demokrasi, inançsızlık (disbelief), paganizm, İslam ile dalga geçmek, çok tanrılık, ateizm, insan yapımı kanunlar, haa tapmak, peygamberleri aŐađılamak, sekülerizm (Dabık 2016c, 30).

Dabık'a göre, Műslűmanların içine sızan Őeytan, ''Haçlı''ların politik deęerleriyle kendisini göstermektedir. IŐİD söz konusu deęerlerin İslam ile yan yana anılmasına karŐıdır. IŐİD'e göre geçtiđimiz yűzyılda Műslűmanlar cihat baŐlatmak yerine İslam'ın en eski dűŐmanı olan Haçlıların űlkelerine g etti. Műslűman ocuklar onların deęerlerini ve inançlarını öđrendi. Liberalizm ve demokrasi aŐılanmıŐ yeni ''alim''ler yetiŐti. İŐte bunlar, kűfrűn imamları haline geldi. Bunlar İslam içindeki birliđi bozdu ve Haçlıların çıkarlarına hizmet etti. Tevhid, cihat, vala ve bera gibi kavramları yeniden yorumlayıp Batılı ideolojilerle doldurdular. Amerikalı Hamza Yusuf ve Suhaib Webb; Amerika NakŐibendi Hakkani Sufi Tarikatı'nın kurucusu Hisham Kabbani gibi isimler İslam'ın barıŐ dini olduđunu telkin etmekte ve ''İslam Devleti''nin saldırılarını kınamaktadır. Oysa IŐİD'e göre yaptıkları tek Őey ''Haçlılar'' ile iŐbirliđidir (Dabık 2016b, 13-14). Dabık açısından İslamiyet bahsedilen alimlerin söylediđi gibi barıŐın dini deđil; tersine, kılıcın ve savaŐın dinidir (Dabık 2015b, 20). IŐİD'e göre Tevbe, Maide ve Műcadele sureleri Őu ayetleri bu argűmanı desteklemektedir: ''Eđer antlaŐmalarından sonra yeminlerini bozarlar, ve dininize saldırırlarsa, kűfrűn önderlerine karŐı savaŐın. űnkű onlar yeminleri olmayan adamlardır. (Onlara karŐı savaŐırsanız) umulur ki kűfre son verirler (Tevbe, 12). Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse (bilsin ki) Allah,

sevdiği ve kendisini seven müminlere karşı alçak gönüllü (şefkatli), kâfirlere karşı onurlu ve zorlu bir toplum getirecektir. (Bunlar) Allah yolunda cihad ederler ve hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar (hiçbir kimsenin kınamasına aldırılmazlar) (Maide, 54).⁷ İşte onlar şeytanın yandaşlarıdır. İyi bilin ki şeytanın yandaşları hep kayıptadırlar (Mücadele, 22)” (Dabık 2016b, 17).

Dabık “yalancı imam” olarak adlandırdığı alimlerin argümanlarına karşı yanıt verirken başvurduğu bir takım ayetin ardından, bu kişilerle mücadelenin yöntemini de ortaya koymaktadır: Dar’ül İslam'a gelinmeli, mücahitlere katılmalı ve cihat edilmelidir. “Haçlıları”, diğer inançsızları, dönekele (apostate) ve küfrün imamlarını öldürmek için elde ne varsa kullanılmalıdır (bıçak, silah, patlayıcı...). Şeriat'ın hedef gösterdikleri, henüz fark edilmeden küfürden geri dönmelidirler (Dabık 2016b, 17). Sözü edilen alimlerin İslamiyet'i yansıtmadıkları Kuran'dan son olarak Bakara suresi örnek verilerek gösterilmektedir: “Hoşunuza gitmediği halde savaş size farz kılındı. Sizin için daha hayırlı olduğu halde bir şeyi sevmemeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu halde bir şeyi sevmeniz de mümkündür. Allah bilir, siz bilmezsiniz (Bakara, 216)” (Dabık 2016b, 19).

İŞİD, düşman olduğu Batılı ideolojik değerleri (demokrasi, milliyetçilik, self-determinasyon) bölge devletleri özelinde de ele almaktadır. “İslam Devleti”nin ilan edildiği Irak ve Suriye toprakları dahil olmak üzere, hiçbir toprak parçası insan eliyle çizilmiş yapay sınırlarla bölünemez. Derginin ilk sayısında İŞİD; Müslümanları hicrete çağırırken Irak'ın Iraklılara, Suriye'nin Suriyelilere ait olmadığını belirtmektedir (Dabık 2014a, 11). Bu doğrultuda örgüt, Sykes-Picot antlaşmasını hatırlatmaktadır. Zerkavi'nin şu sözleri çarpıcıdır: “Cihadı bir avuç toprak ya da

⁷ Ayet şöyle devam etmektedir: Bu, Allah'ın, dilediğine verdiği lütfudur. Allah'ın lütfu ve ilmi genişir.

Sykes Picot'nun sahte sınırları için yapmıyoruz. Benzer şekilde, Arap tağutun yerine Batılı tağut gelsin diye de cihat yapmıyoruz. Amacımız çok daha ulvi; Allah'ın sözünü hakim kılmak için yapıyoruz. (...) Amerikalı Müslüman bizim sevilen kardeşimizdir; Arap tağut ise aşağılık düşmanımızdır” (Dabık 2015c, 3). Öte yandan, Zerkavi argümanını Kuran'a dayandırmakta ve Enfal suresinin şu ayetine referans vermektedir: “Fitne ortadan kalkıncaya ve din tamamen Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın! (Enfal, 39)” (Dabık 2015c, 3).⁸ IŞİD'e göre Sykes-Picot'nun böldüğü topraklarda milliyetçilik yükselmiştir ve “cahiliye” bayrakları dalgalanmaktadır (Dabık 2015d, 20). Bununla ilişkili olarak yine Irak'tan bir örnek verilmektedir. Sykes-Picot'tan sonra yükselen milliyetçi düşünce şeytana tapan Yezidileri, Sabii Mandeaneleri ve Ehl-i Sünnet'i aynı kefeye koymaktadır ve herkese eşit haklar tanımaktadır. Oysa Irak tüm Iraklıların değil; Müslümanlarındır. Ayrıca “Irak ve doğal kaynakları tüm Iraklılara aittir” sözü de bu bağlamda yanlıştır; Irak'ın kaynakları da yalnızca Müslümanlara aittir (Dabık 2015c, 8).

Dabık'a göre, Müslüman olduğunu iddia edip de milliyetçi amaçlarla savaşanların “Cahiliye Dönemi” askerlerinden bir farkı yoktur. Mart 2015'te Nijerya'da faaliyet gösteren Boko Haram, IŞİD'e biat ettiğini açıklamıştır (BBC 2015e). Bu durumu takiben Nisan 2015'te çıkan sekizinci sayının ilk satırlarını Nisa suresinin 76. ayeti oluşturmaktadır: “İman edenler Allah yolunda savaşır, inanmayanlar ise tâğut (bâtıl davalar ve şeytan) yolunda savaşır. O halde şeytanın dostlarına karşı savaşın; şüphe yok ki şeytanın kurduğu düzen zayıftır (Nisa, 76)” (Dabık 2015c, 3). Bu sayıda IŞİD'in düşman vurgusu “tağut” yönetimler için savaşan “mürtet” askerler/militanlar üzerinedir. Dabık; Tunus, Libya, Yemen, Irak

⁸ Ayet yarım alıntılanmıştır ve devamı şu şekildedir: (İnkâra) son verilerse şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını çok iyi görür.

ve Nijerya’da ‘‘tağut’’un emri altındaki ‘‘mürtetler’’ ile sıkı bir savaşın yürütüldüğünü belirtmektedir (Dabık 2015c, 5). Dabık bununla bağlantılı olarak, Peygamber ile dalga geçen Danimarkalı Lars Vilks’e saldırı düzenleyen Danimarka doğumlu Abu Ramadan’ı örnek göstermektedir (USA Today 2015). Abu Ramadan kimliğindeki milli/etnik referansları geride bırakmış ve küfre saldırı düzenlemiştir. Bu davranış Dabık tarafından yüceltilmekte ve tüm Müslümanların yapması gerekenin bu olduğu telkin edilmektedir (Dabık 2015c, 6).

Önceki sayılarda var olan ulusal sınırların ilga edilmesi gerektiği vurgusu sekizinci sayıda da kendisine yer bulmaktadır. IŞİD’e göre Arap rejimleri, Türkiye ve Batı milliyetçi ikiyüzlülerdir. Örgüt, Mart 2015’te Tunus’ta gerçekleştirdiği Bardo Müzesi saldırısını (The Guardian 2015) ve Yemen’de Şii camisine gerçekleştirdiği saldırıyı (CNN 2015) hatırlatarak; saldırıları yaparken sınır, pasaport, vize ya da vatandaşlık bağı gözetmediğini bir kez daha vurgulamıştır. Dabık’a göre, kendisini Allah’a adayan Hilafet askerleri mürtetleri ve inançsızları (disbeliever) katlederken milliyetçiliğin sahte ayrımlarını gözetmemiştir (Dabık 2015c, 17-18).

3.1.a. Devletlerden Oluşan İdeal Düşmanlar: ‘‘Sen onları derli toplu sanırsın, halbuki kalpleri darmadağındır.’’

IŞİD tarafından sıkça kullanılan ‘‘kutsal savaş’’, Müslümanların nihai savaşı, kıyamet gibi şimdiki dünyanın sonuna ve yeni bir dünyanın başlangıcına işaret eden unsurlar açısından ‘‘Haçlı’’ olarak adlandırılan düşmanlar merkezi bir öneme sahiptir. ‘‘Haçlı’’ düşman özellikle Hıristiyan nüfus çoğunluğuna sahip Batılı devletlerden oluşmaktadır. Örgüt ‘‘Haçlı’’ düşmanı tarihsel bir eksene oturtmaktadır. Bu eksen Müslümanlara inançları gereği ezel-ebed düşman olmuş/olacak, Hıristiyan aktörlerden oluşmaktadır. Tarihte var olmuş ve bugün de var olan tüm bu aktörler ‘‘Romalı’’ kategorisi altında toplanmaktadır. IŞİD’e göre Romalılar, zaman ve

coğrafya gözetmeksizin, Müslümanların hilafına faaliyet yürütmektedir. Roma, Hıristiyan inancından temellenen Müslüman düşmanlığını ve bu bağlamda Hıristiyanların Müslümanlara karşı kullandığı araçların (örneğin Haçlı Seferleri) bütününi temsil etmektedir. Müslümanların Romalılara karşı mücadele edeceği son savaşta galip gelecek oluşu, Dabık'ta aktarılan hadisler ve Peygamber kehanetleri ile ısrarla vurgulanmaktadır (Dabık 2014d, 32-35). Örgüt “Haçlı” düşmanı işaretlemek adına bir yandan kimlerin düşman olduğu sıralamakta; öte yandan söz konusu kategorinin ucunu açık bırakmaktadır:

Küffarın ne olduğu farketmez: Katolik, Protestan, Ortodoks Hıristiyan, Ortodoks, Muhafazakar, İlerici Yahudi, Budist, Hindu, Sikh, kapitalist, komünist, faşist... Hepsi İslam'ın ve Müslümanlar'ın düşmanıdır ve birbirlerinin müttefikidir. Tavağut ve deccal yüzünden yanlış inanç yayılıyor. İslam –hakikatin ve fitratın dini- onların insan doğasıyla savaşta olan yanlış dinlerine ve çıkarlarına en büyük tehdittir (Dabık 2015g, 43).

Bir yandan da IŞİD, “Haçlı” düşmanı tanımlarken olası bir homojen “Haçlı” algısının oluşmasının da önüne geçmeye çalışmaktadır. Dabık'a göre “Haçlılar”ın kendi içinde ciddi ayrılıkları söz konusudur. Bu argümanı desteklemek için şu ayetler kullanılmaktadır: “Sen onları derli toplu sanırsın, halbuki kalpleri darmadağındır. Böyledir, çünkü onlar aklını kullanmayan bir topluluktur (Haşr, 14).” “Onlar müstahkem şehirlerde veya siperler arkasında bulunmaksızın sizinle toplu halde savaşamazlar (Haşr, 14)” (Dabık 2015g, 43).⁹ Ahzap suresinin 20. ayeti de bu argümanı destekleyen diğer referanstır: “Bunlar, düşman birliklerinin bozulup

⁹ 12. sayının iki farklı bölümünde ayetin farklı parçalarına referans verilmiştir. “Ayetin tamamı şu şekildedir: Onlar müstahkem şehirlerde veya siperler arkasında bulunmaksızın sizinle toplu halde savaşamazlar. Kendi aralarındaki savaşları ise çetindir. Sen onları derli toplu sanırsın, halbuki kalpleri darmadağındır. Böyledir, çünkü onlar aklını kullanmayan bir topluluktur.”

gitmedikleri evhamı içindedirler. Müttefikler ordusu yine gelecek olsa, isterler ki, çölde göçebe Araplar içinde bulunsunlar da, sizin haberlerinizi (uzaktan) sorsunlar. Zaten içinizde bulunsalardı dahi pek savaşıacak değillerdi. (Ahzap, 20)” (Dabık 2015g, 3).

Dabık’ın 15. sayısı “Haç’ı Kır” başlığı ile çıkmıştır. Başlık Buhari ve Müslim’den aktarılan bir hadise dayanmaktadır. Buna göre İsa, sahte Mesih’le (Antichrist) savaşmak için yeryüzüne inecek ve putları yıkacaktır. Adil bir yargıç olarak haçı kıracak, domuzu öldürecek ve cizye uygulayacaktır. Böylelikle zenginlik ve iman artacaktır. Dabık, İsa’nın gerçek dininin İslam olduğunu bildirmekte ve Hıristiyanları doğru yola çağırmaktadır (Dabık 2016c, 48-49). Bu sayıda “Haçlı” olarak adlandırılan Hıristiyanlar, özellikle Batılı Hıristiyanlar, incelenmektedir. Dabık’taki ana düşman kategorilerinden biri olan “Haçlılar”, Temmuz 2016’da çıkan 15. sayıya dek, bir sayının temasını oluşturacak şekilde özel olarak ele alınmamıştır. Önceki sayılarda defalarca “Haçlı düşmana” atıfta bulunan örgüt, bu sayıda sözü edilen düşman kategorisini bütüncül bir yöntemle ele almış; her boyutuyla Hıristiyanlara neden düşman olduklarını açıklamıştır.

İŞİD, Allah’ın emrinin son derece net olduğunu iddia etmektedir: İnançsızları (disbeliever) öldür. Buna göre inançsızları öldürmek bir zorunluluktur. Haçlılar, İslam’a karşı yürüttükleri savaş neticesinde Müslümanları katletmektedir. Bu nedenle inançsızları öldürmek “daha” büyük bir zorunluluktur. Buna binaen dergide Tevbe suresinin beşinci ayetinin küçük bir parçasına referans verilmektedir: “Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün (Tevbe, 5)” (Dabık 2016c, 28).¹⁰ Ayetin alıntılanmayan

¹⁰ Ayetin tamamı şu şekildedir: “Haram aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün; onları yakalayın, onları hapsedin ve onları her gözetleme yerinde oturup bekleyin. Eğer tevbe eder, namazı dosdoğru kılar, zekâtı da verirlerse artık yollarını serbest bırakın. Allah yargılayan, esirgeyendir.”

kısımında müşriklerin hangi koşullar altında öldürülmemesi gerektiği de belirtilmesine karşın dergide bu konu önemsenmemekte; sadece “öldürme” kısmı vurgulanmaktadır. Benzer şekilde, Bakara suresinin 194. ayetinin ve Nisa suresinin 101. ayetinin yalnızca düşmana değinen parçasına referans verilmektedir: “Kim size saldırırsa siz de ona misilleme olacak kadar saldırın (Bakara, 194).¹¹ Şüphesiz kâfirler, sizin apaçık düşmanınızdır (Nisa, 101)” (Dabık 2016c, 28).¹²

“Neden Sizden Nefret Ediyoruz ve Neden Sizle Savaşıyoruz” başlıklı bölümde Batı özelinde Hıristiyan dünyasından neden nefret edildiği kategorize edilmiştir. Önceki sayı ve bölümlerde Hıristiyanlara duyulan düşmanlık temellendirilse de söz konusu düşmanlığın tüm boyutları ilk defa bu bölümde bir arada bulunmaktadır. Bu bölümde düşmanlığın Batı özelinde kurulduğunu gösteren unsur, bölüm başlığının olduğu sayfadaki illüstrasyonda ortaya çıkmaktadır. Batı dünyasında ortaya çıkmış demokrasi, sekülerizm gibi kavramlar internette sık kullanılan bir dizayn gözetilerek bir araya getirilmiştir.

Yazının başlangıcında IŞİD militanı Omar Mateen’in 12 Haziran 2016’da ABD’de gerçekleştirdiği gece kulübü saldırısına referans verilmektedir. Batı medyasının IŞİD’e karşı yönelttiği birçok suçlamayı örgüt inkar etmek yerine sahiplenmektedir. Yapılan saldırının tabii ki bir nefret suçu ve terörist bir saldırı olduğu belirtilmektedir. Müslümanların üzerine düşenin Hıristiyanlardan nefret etmek ve onları terörize etmek olduğu vurgulanmaktadır (Dabık 2016c, 30):

¹¹ Ayetin tamamı şu şekildedir: “Haram ay haram aya karşıdır. Hürmetler (dokunulmazlıklar) karşılıklıdır. Kim size saldırırsa siz de ona misilleme olacak kadar saldırın. Allah’tan korkun ve bilin ki Allah müttakilerle beraberdir.”

¹² Ayetin tamamı şu şekildedir: “Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman kâfirlerin size kötülük etmelerinden endişe ederseniz, namazı kısaltmanızda size bir günah yoktur. Şüphesiz kâfirler, sizin apaçık düşmanınızdır.”

Mücahit Omar Mateen'in Haçlılara ait Sodomi gece kulübüne yaptığı saldırının ardından Amerikalı politikacılar bunun bir nefret suçu, terörist faaliyet ve anlamsız bir şiddet (senseless violence) olduğunu söyledi. Bu tabii ki bir nefret suçudur. Müslümanlar tabii ki liberal sodomilerden nefret etmektedir. Bu tabii ki bir terör faaliyetidir. Çünkü Müslümanlar'a, Allah'ın inançsız düşmanlarını terörize etmek emredilmiştir. Fakat bu anlamsız bir şiddet değildir. Mücahitler tekrar tekrar amaçlarını, niyetlerini ve motivasyonlarını bildirmektedir. Batı'nın İslam'a ve Müslümanlara karşı işlediği suçlar (Peygamber'e hakaret, Kuran'ı yakmak, Hilafet'e savaş açmak) neticesinde mücahitler intikamlarını almaktadır.

Yapılan eylemlerin nedenleri temellendirildikten sonra, bu eylemlere neden olan unsurlar kategorize edilmektedir. Örgüte göre, bu düşmanlığı ortaya çıkaran neden, Hıristiyan Batı'nın Allah'a ve Müslümanlara karşı işlediği suçlardan ileri gelmektedir ve bu suçlar ortadan kalkıncaya dek savaş devam edecektir. Nefrete neden olan söz konusu kategoriler şu şekildedir (Dabık 2016c, 31):

- 1) Sizden nefret ediyoruz, çünkü en başta inançsızsınız. Allah'ın birliğini reddediyorsunuz, yeni Tanrılar üretiyorsunuz, O'nun oğlunun olduğunu söylüyorsunuz, peygamberler hakkında yalanlar uyduruyorsunuz, Şeytani pratikler yaratıyorsunuz.

Bu noktada Mümtehine ve Bakara surelerine referans verilerek iddianın güçlendirilmesi amaçlanmıştır: "İbrahim'de ve onunla beraber olanlarda, sizin için gerçekten güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine demişlerdi ki: Biz sizden ve Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah'a inanıncaya kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirlemiştir

(Mümtebine, 4).¹³ “Fitne tamamen yok edilinceye ve din (kulluk) de yalnız Allah için oluncaya kadar onlarla savaşın (Bakara, 193).¹⁴

2) Sizden nefret ediyoruz, çünkü seküler, liberal toplumlar Allah’ın yasaklarını serbest kılmakta; Allah’ın emirlerini ise yasaklamaktadır.

3) Ateistler sizden nefret ediyoruz, çünkü kendi Yaratıcı’sını ve Efendi’sini tanımıyorsunuz.¹⁵

4) Sizden nefret ediyoruz, çünkü İslam’a karşı suç işleyip dinimize karşı savaş açıyorsunuz.

5) Sizden nefret ediyoruz, çünkü dronelerinizle, savaş uçaklarınızı insanlarımızı öldürüyor, sakat bırakıyorsunuz. Kuklalarınız, gasp ettiği topraklarda Müslümanlara baskı ve işkence yapıyor.

6) Sizden nefret ediyoruz, çünkü topraklarımıza saldırıyorsunuz. Bu yüzden sonuna kadar sizinle savaşacağız.¹⁶

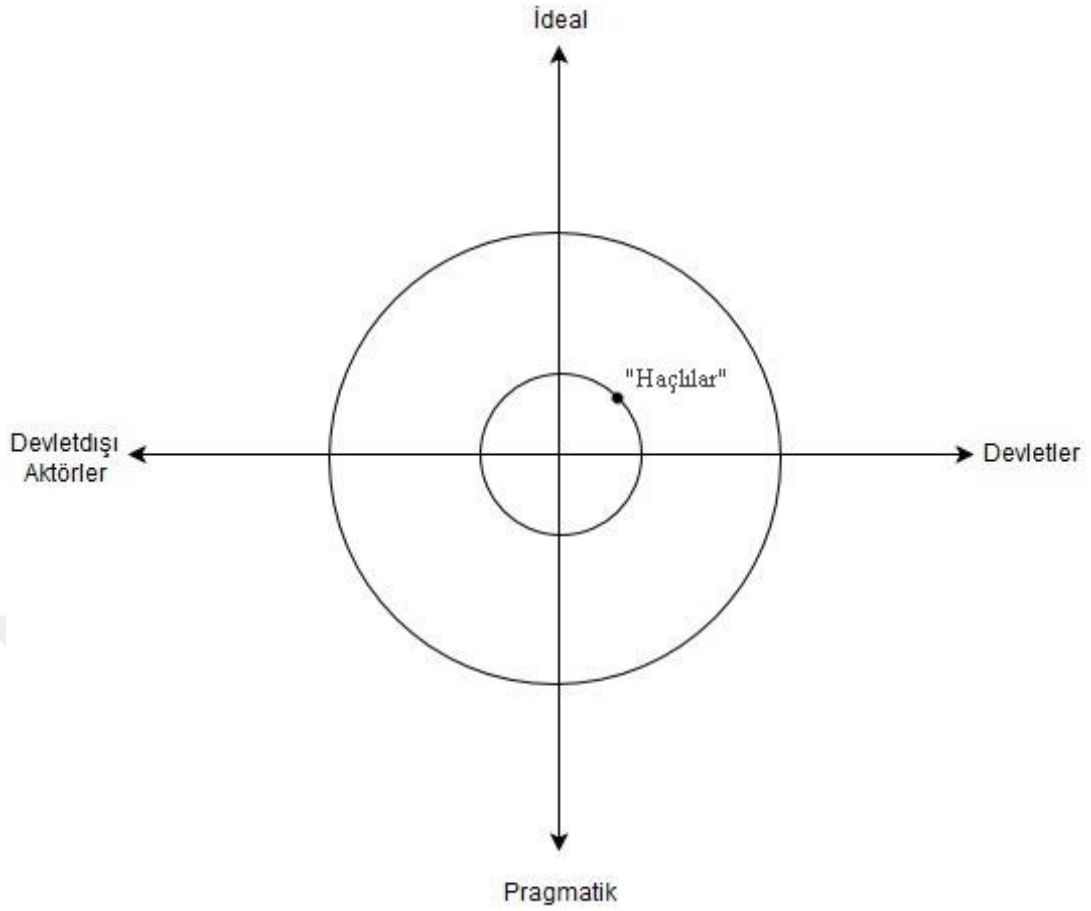
İŞİD’in devletlerden oluşan ideal düşmanları grafik 3.1’de verilmektedir.

¹³ Ayet yarım olarak alıntılanmıştır. Şu şekilde devam etmektedir: “Şu kadar var ki, İbrahim babasına: «Andolsun senin için mağfiret dileyeceğim. Fakat Allah’tan sana gelecek herhangi bir şeyi önlemeye gücüm yetmez» demişti. (O müminler şöyle dediler:) Rabbimiz! Ancak sana dayandık, sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır.”

¹⁴ Ayet yarım olarak alıntılanmıştır. Şu şekilde devam etmektedir: “Şayet vazgeçerlerse zalimlerden başkasına düşmanlık ve saldırı yoktur.”

¹⁵ Bu maddede ateistlerden “atheist fringe” olarak bahsedilmektedir. Buna göre ateistler, “Haçlı” düşman kimliği ile bağlantılı (çeperlerinde) düşünülmektedir ve bu bölümde de unutulmamıştır. Bunun nedeninin Batı’daki ateist birey oranı olup olmadığı ayrıca düşünülmelidir.

¹⁶ Dabık, Sayı: 15, Sayfa: 31. Beşinci ve altıncı maddeler ideal bir kategori olmaktan ziyade savaşta kullanılan yöntemler ile ilişkili olsa da bütünlüğü bozmamak adına bu bölümde tutulmuştur. Bu bağlamda, pragmatik düşmanlar incelenirken belirtilen İŞİD’in düşmanla *karşılaşma*, *hayatta kalma* ve *karşılık verme* reflekslerini ortaya koymaktadır.

Grafik 3.1. İŞİD'in Düşmanları (İdeal-Devlet)

3.1.b. Devletdışı İdeal Düşmanlar: “Onları gördüğün yerde öldür!”

“Haçlı” düşman gibi ezel-ebed Müslümanlara düşman olduğu düşünülen bir diğer grup, İŞİD tarafından “Rafıziler” olarak adlandırılan Şiilerdir. Rafızinin sözcük anlamı “reddeden” anlamına gelmektedir; İŞİD tarafından Şiileri ve onların inançlarını aşağılamak için kullanılmaktadır. Şiiler de tıpkı “Romalılar” gibi Müslümanlara karşı büyük bir komplo içindedir. Bu noktada dünyanın iki ana eksene ayrıldığı vurgusu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. İŞİD’e göre Peygamber döneminde de dünyada iki kamp vardı. Bunlardan biri Peygamber’in liderlik ettiği İslam Devleti, diğeri ise küfür kampıydı (Dabık 2015b, 54). Şiiler “bozuk inançları” ve Yahudilerle olan hem dini hem ideolojik yakınlıkları nedeniyle Müslümanların

ezel-ebed düşmanı olarak küfrün kampında yer almaktadır. Üstelik “Rafizi”ler, “Haçlılar” gibi kolaylıkla ayırt edilebilen bir düşman değildir. Dabık’a göre “Rafiziler” Müslümanları içten içe, sinsice yok etmektedir, bu nedenle de diğer düşmanlardan daha tehlikelidir.

Dabık’ın ilk sayısında, Ehl-i Sünnet olarak görülen gruplarla Irak’taki tüm dönek (apostate) grupları topyekûn savaşa sokma amacı açıklanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Şii topluluklar da hedef gösterilmiştir (Dabık 2014a, 36-37). Ekim 2014’te çıkan dördüncü sayıda örgüt sözcüsü Adnani, Şiileri öldürmenin imanı arttıracığını ve düşmandan korkulmaması gerektiğini telkin etmektedir. Bunun için, Uhud yenilgisinden sonra gönderilen ve Müslümanların ümitsizliğe kapılmaması gerektiğini öğütleyen Al-i İmran suresinin 139. ayetine referans vermektedir: “Gevşeklik göstermeyin, üzüntüye kapılmayın. Eğer inanmışsanız, üstün gelecek olan sizsiniz (Al-i İmran, 139)” (Dabık 2014d, 6-7).

Dabık’ın 13. sayısı “Rafizi: İbn Saba’dan Deccal’e” başlığı ile yayınlanmıştır. Bu bölüm, adından da anlaşılacağı üzere, özel olarak Şiilere ayrılmıştır. İran, IŞİD tarafından Şiilerin hamisi olarak görülse de; tüm dünya Şiileri devletleri aşan bağımsız bir kategori olarak ele alınmaktadır. Şiiler genellikle “Rafizi” olarak adlandırılmaktadır. IŞİD, Şiileri neden “Rafizi” (reddeden) olarak andığını temellendirirken; Şiilerin Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman’ı reddettiğini iddia etmektedir. IŞİD’e göre “Rafizi”ler yalnızca üç büyük halifeyi ve sahabeleri reddetmekle kalmayıp sünneti ve Kuran’ı da reddetmektedir. Kendilerine, Hz. Ali’yi destekleyen anlamına gelen “Şia” ismini takmaktadırlar (Dabık 2016a, 34). IŞİD’in Şiilere yönelik kavrayışı oldukça geniş kapsamlı bir zeminde ele alınmaktadır. İbn Teymiyye’ye göre Dürzi, Nusayri, İsmaili gibi batını tüm inançlara “Rafizi”ye davranıldığı gibi davranılmalıdır (Dabık 2016a, 43). IŞİD açısından,

doğrunun yanlıştan; iyinin kötüden ayrılması için Ehl-i Sünnet kendi içindeki düşmanları iyi ayırt etmelidir. Dabık'a göre Enfal ve Enam sureleri de bu durumu desteklemektedir: “(Bu toplama) Allah'ın murdarı temizden ayıklaması (mümini kâfirden ayırması) içindir (Enfal, 37).¹⁷ Böylece suçluların yolu belli olsun diye âyetleri iyice açıklıyoruz (Enam, 55)” (Dabık 2015a, 31).

“Düşmanını Bil: Safeviler kimdi?” başlığı ile yayınlanan bölümde Şii düşmanın kim olduğu ortaya çıkarılmaktadır. Dabık'a göre Safevi Devleti İna'aşer'iyye (On ikicilik) kültürüne dayanmaktadır. Ehl-i Sünnet tarafından kabul edilemez inançları olan “Rafiziler”, Fars kültüründen ve dilinden oldukça fazla etkilenmiştir. Benzer şekilde, günümüzdeki Rafiziler de aynı kültü devam ettirmekte, Ehl-i Sünnet'e karşı aynı politikaları sürdürmektedir. Başlarda Şafi¹⁸ olan Safeviler, sonradan militan Rafizilere dönüşmüş ve zorba bir düzen kurmuşlardır. İran'ı boyunduruğu altına sokan Rafiziler, Sünnet'in tüm izlerini ortadan kaldırmak için hırsla çalışmaktadırlar (Dabık 2016a, 10). Dabık'a göre Rafiziler Şah İsmail'e¹⁹ taparcasına bağlıdırlar. Hatta onu Allah'ın ruhunun yeryüzündeki enkarnasyonu olarak görmekte ve arsızca küfre düşmektedirler. Kızılbaşların tam desteği ile Şah İsmail binlerce Müslümanı öldürmüş, Sünnet alimlerini kılıçtan geçirmiş ve Ehl-i Sünnet'in kitaplarını yaktırmıştır. Karanlık, İran'dan (Persia) Müslüman dünyasına hızla yayılmış; İsmail ve halefleri Azerbaycan, Irak, Bahreyn gibi yerlerde yaşayan Sünni çoğunluğu zorla Rafizi yapmıştır. Rafizi Safeviler, 1555'te “mezar tapıcı Osmanlılar” ile yaptığı anlaşma ile Arap Yarımadası'na giriş hakkı kazanmışlardır.

¹⁷ Ayetin tamamı şu şekildedir: (Bu toplama) Allah'ın murdarı temizden ayıklaması (mümini kâfirden ayırması) ve bütün murdarların bir kısmını diğer bir kısmının üstüne koyup hepsini yığarak cehenneme atması içindir. İşte onlar ziyana uğrayanların kendileridir.

¹⁸ Burada Şafiler de Sufi bir tarikat olarak anılmaktadır.

¹⁹ Safevilerin ilk Şah'ı.

Bugün de bu hakkı onlara “Al Salul”²⁰ vermektedir (Dabık 2016a, 11-12). Oysa Allah’ın emri açıktır: “Ey iman edenler! Müşrikler ancak bir pisliktir. Onun için bu yıllarından sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar (Tevbe, 28)” (Dabık 2016a, 12).²¹

Dabık’a göre “Safeviler ve onların bugünkü halefleri olan Rafıziler’in İslam’la bir ilgisi yoktur; insanları İslam’dan uzaklaştırmaktadır. Rafızı devleti, gerisinde çürümüş bir kültür ve kin bıraktı. Bu nefret Ehl-i Sünnet’ten başkasına değildir. Rafıziler esas düşmanlarını Yahudiler, Haçlılar ya da dönekler olarak görmemekte, Ehl-i Sünnet olarak görmektedir. (...) Yeni isimler ve yeni formlar alan ve aslında hiç yıkılmamış olan Roma İmparatorluğu gibi; Safevilerin halefleri de – İran’da konuşlanıp- Ehl-i Sünnet’i ortadan kaldırmak ve dönek bir popülasyon yaratmak istemektedir” (Dabık 2016a, 12).

İŞİD, “Rafızı” olarak adlandırdığı Şiiler ile Yahudiler arasında önemli tarihsel ve teolojik benzerlikler kurmaktadır. İŞİD açısından Yahudiler, kendi dinleri gereği Hıristiyanları yoldan çıkarmıştır. Bu durumun bir benzerini de Müslüman dünyasında ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Fakat Dabık’a göre Yahudiler, bu kötülüğü Müslümanlara doğrudan yapmak yerine Rafızı kanalı kullanmaktadır. Dabık Şiileri şöyle bir tabloya yerleştirmektedir: Rafıziler, Müslüman ümmetin Yahudileri olarak görülmektedir. Yahudi Paul Hıristiyanlığı yoldan çıkarmış ve sapkın inançlarını telkin etmiştir. İşte Yahudiler, Rafıziler eliyle aynısını İslam’a

²⁰ İŞİD Suudi kraliyet ailesini, isim benzerliğini kullanarak “al Salul” olarak anmaktadır. Al Salul ismi, Abdullah ibn Übeyy ibn Selul’a dayanmaktadır. İŞİD’in ideolojisi açısından İbn Salul, erken dönem İslamiyet’in “iki yüzlülerine” liderlik eden ve Kuran’ı aşağılayan kişi olarak işaretlenmektedir. Hz. Muhammed Medine’ye göç ettikten sonra, Mekkeli müşrikler peygambere Medine’de de rahat vermemiştir. Medinelilerden Hz. Muhammed’in iadesi istenmiş; aksi halde Medine’ye saldırı düzenleneceği bildirilmiştir. Bunun üzerine Übeyy b. Selul öncülüğünde bir grup silahlanıp Hz. Muhammed ve çevresindekilerin üzerine yürümüştür (Asım Köksal, *İslam Tarihi* (İstanbul, Şamil Yayınları, 1987), 1478-1479). İŞİD’e göre Suudiler de bir benzerini yaparak Übeyy b. Selul’a dönüşmüşlerdir.

²¹ Ayet şu şekilde devam etmektedir: Eğer yoksulluktan korkarsanız, (biliniz ki) Allah dilerse sizi kendi lütfundan zengin edecektir. Şüphesiz Allah iyi bilendir, hikmet sahibidir.

yapmaktadır. Yahudilerin Hıristiyanlıktan nefret ettiği gibi Rafıziler de İslam'dan nefret etmektedir. Onlar İslam'a, Allah için girmemişlerdir; tersine, Müslümanlara zarar vermeyi amaçlamaktadırlar. Hz. Ali onları diri diri yakmış, topraklarından sürmüştür. Bunlardan biri de Sina Yahudilerinden İbn Saba'dır (Dabık 2016a, 33).²²

Bu noktada Yahudiler ile Şiiler arasındaki teolojik benzerliklere değinilmektedir. Buna göre, Yahudiler için Hz. Davud'un ifade ettiği anlam (kan bağı nedeniyle krallık yapmaya uygun tek kişi); Şiiler için Hz. Ali'nin ifade ettiği anlamla aynıdır. Yahudiler Tevrat'ı tahrip etmiş; aynısını Şiiler Kuran'a yapmıştır. Yahudiler ve Şiiler, Müslümanların kanlarını helal olarak görmektedir. IŞİD açısından Yahudiler ve Şiiler “bir madalyonun iki yüzüdür”. Şiizm olarak adlandırılan şey “Rafz” dinidir ve bir Yahudi komplosudur (Dabık 2016a, 33). Hatta IŞİD'e göre, Yahudilerin ve Şiilerin mehdî inancı, İslami kaynakların tasvir ettiği deccal figürüne denk gelmektedir (Dabık 2016a, 44-45).

İbn Saba'ya yüklenen özel tarihsel anlam İbn Teymiyye'den ve Taberi'den alıntılarla güçlendirilmiştir. Buna göre İbn Saba gizli bir gündeme sahip olmuştur. Hicaz'dan Basra'ya; Küfe'den Şam'a tüm İslam coğrafyasını dolaşarak Yahudilerin sapkın inançlarını Müslüman görüntüsü altında yaymıştır. Dabık açısından İbn Saba, Yahudilerin neden olduğu maksatlı saptırmaları gerçekleştiren en önemli tarihsel figürdür. Öyle ki, 660 yılında öldüğünde gerisinde fitne tohumları bırakmış; takipçileri sapkın öğretilerini yaymaya devam etmiştir (Dabık 2016a, 33-34). Rafızilerin “imam”, “gayb”, “mehdilik” gibi düşünceleri sapkıncıdır. Söz konusu sapkın öğretiler, IŞİD'e göre, sapkın amelleri de beraberinde getirmektedir. Dabık, bu “küfri inanç ve amelleri” şu şekilde sıralamaktadır (Dabık 2016a, 36-37):

²² Türkçe'de Abdullah Bin Sebe olarak anılan ve Sebeilik inancının kurucusu olan kişi.

- 1) Mezara tapmak.
- 2) Sahabelerin çoğunu tekfir etmek ve lanetlemek.
- 3) En ünlü ve önde gelen sahabelerden Ebu Bekir, Ömer ve Osman'ı özel olarak tekfir etmek.
- 4) Peygamber'in eşi Ayşe'yi ve iffetini karalamak.
- 5) 12 İmamlara fanatikçe iman etmek, hatta onları Peygamber ve Allah yerine koymak.

İŞİD'in, öncülü El-Kaide'nin ve benzeri diğer radikal cihatçı örgütlerin aksine, Şiileri düşman olarak belirlemesinde Zerkavi'nin rolünün önemine İŞİD tarihi ile ilgili bölümde değinilmektedir. Dabık'ta Şiilerin neden düşman olduğuna dair Zerkavi'nin teolojik metinlerine genişçe yer verilmektedir. Zerkavi'nin Usame Bin Ladin'e yazdığı mektupta yer alan çarpıcı ifadelerinin bir kısmı şu şekildedir: “Rafıziler aşılamaz engeldir, sinsî yılandır, hile ve kötülüğün akrebidir, fırsat kollayan düşmandır, ölümcül zehirdir. Biz burada iki düzeyli bir savaş yürütmekteyiz. Bunlardan ilki, bize açıktan açığa saldıran ve tartışmasız küfür içinde olan düşman ile. İkicisi ise, fesat çıkartan bir düşmanla yürütülen zor ve şiddetli bir savaştır. Bu düşman dost gibi giyinmekte, tasvip eder gibi görünmekte, birliğe çağırmakta; bir yandan da içindeki şeytanı gizleyerek gece-gündüz planlar yapmakta, tarihteki Batını tarikatların mirasını taşımaktadır. (...) Şiizm acil bir tehlikedir; gerçek bir meydan okumadır. Münafikun suresi de bu durumu ortaya koymaktadır: “Düşman onlardır. Onlardan sakın. Allah onların canlarını alsın. Nasıl bu hale geliyorlar (Münafikun, 4)?” Dabık'a göre Rafıziler tarih boyunca ihanetin ve hainliğin topluluğu olmuş; Ehl-i Sünnet'e karşı savaşan bir topluluktur (Dabık 2016a, 41).

Görüldüğü üzere, Şiilerle bir arada yaşamaya yönelik her hangi bir eğilim söz konusu değildir. Tersine, Şiiler mürtet olarak görüldüklerinden dolayı hiçbir ekonomik, politik ya da sosyal ilişki biçiminin bir tarafı olamamaktadır. Geriye kalan tek yol mürtetleri ortadan kaldırmaktır. Şiilerin İslam dünyası içindeki tarihsel ve teolojik varoluşları, IŞİD açısından bir tür sızma girişimi olarak görülmektedir. Yahudiler tarih boyunca Şii görünümü altında, Müslümanların içine sızmış ve İslam olduğunu iddia ederek uydurma inançlar üretmiştir. Şiilerin bu durumu Şeytan'la özdeşleştirilmektedir. Şeytan'ın ebedi misyonu insanlığı yoldan çıkarmak ve Allah'tan uzaklaştırmaktır. Bunu gerçekleştirmek için de Şiilerle işbirliği yapmaktadır. Şiilerin Mehdi olarak adlandırdığı aslında Deccal'dir ve İslam'a savaş açmıştır (Dabık 2015f, 16). İslam'ın esas düşmanı olan Şeytan; kurnazca küfrün içine yerleşmiştir. Bu sayede Ümmet'e sızmayı da başarmıştır. Şiilerin içine fısıltılarla ince ince sızan Şeytan, Ümmet'i yoldan çıkarmaya çalışmaktadır (Dabık 2016b, 12). Bu durum Dabık'ta Sad suresiyle desteklenmektedir: “İblis: Ey Rabbim! O halde tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver, dedi (Sad, 79). (...) İblis: Senin mutlak kudretine and olsun ki, onlardan ihlâsa erdirilmiş kulların bir yana, hepsini mutlaka azdıracam, dedi (Sad, 82-83)” (Dabık 2016b, 12). Şeytan böylelikle Müslümanların arasına sızmıştır ve onları yanlış yönlendirmiştir.

Şiilere karşı IŞİD'in aldığı bu tavır hem diğer radikal cihatçı örgütlerde hem de Müslüman dünyanın genelinde kendisine bir karşılık bulamamıştır. Bu durum da IŞİD açısından yeni bir tartışma alanı yaratmaktadır. Cihatçılar, Şiilerin tehlikeli bir düşman olduğuna ikna edilmelidir. Bunun için öncelikle cihat gerçekleştirdiğini iddia eden örgütlerin yaptığı yanlışlar gösterilmektedir. IŞİD'e göre cihat yolunda olanlar, Şiilerin cehaletinden dolayı, onlara hoşgörüyle yaklaşmaktadırlar. Hoşgörü beslemekle kalmayıp üstüne Rafizi komşularıyla savaşan mücahitleri şu

argümanlarla suçlamaktadırlar: “Cahil ve masum Müslümanları öldürüyorsunuz! Onlara öğüt vermelisiniz, öldürmemelisiniz! Bizim savaşımız sadece Amerika’ya karşı!” (Dabık 2016a, 37). Oysa İŞİD’e göre İslam, Allah’a teslim olmaktır. Şiiler ise Allah’tan başka ilahlara tapmakta, O’nunla dalga geçmektedir. Dolayısıyla Müslüman olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Bu argüman Nisa suresi ile desteklenmektedir: “Sizin de kendileri gibi inkâr etmenizi istediler ki onlarla eşit olasınız (Nisa, 89)” (Dabık 2016a, 37).²³ İŞİD’in diğer karşı argümanı ise bazı İslam alimlerinin Şiileri tekfir etmediği üzerinedir. Bunun için Ad-Durar as-Saniyyah, Abdil-Latif Al ash-Shaykh ve Shaykh Hamd al-Humaydi gibi düşünürlerin görüşlerine yer vererek teolojik bir tartışma yürütmekte ve Şiilerin tekfir edilmesi gerektiğini iddia etmektedir (Dabık 2016a, 38).

Diğer cihatçı örgütlerin Şiilere karşı toleranslı tutumunu İŞİD sapıklık (perversion) olarak nitelemektedir. El Kaide lideri Zevahiri, Şiilerin hedef alınmaması gerektiğini şu sözlerle belirtmektedir: “Eğer (senin iddia ettiğin gibi) Şia’nın bir takım yöneticilerini öldürmek gerekliyse, neden sıradan Şia insanlara da saldırıyorsun? Bu, onların yanlış inançlarının kalplerinde daha derinlere kök salmasına neden olmaz mı? (...) Mücahitler Irak’taki bütün Şiileri öldürebilecek mi? Tarihteki herhangi bir İslam Devleti böyle bir şey yapmış mıdır? Cahilliklerinden dolayı mazur görülmesi gereken sıradan Şii insanlar neden öldürülmektedir? Amerikalılar İran’ı da bizi de hedef alırken, İran ve bizim birbirimize ihtiyaç duyduğumuzu kardeşlerimiz unuttu mu? (...) Rafizi, İsmaili, Kadiri ve Sufi gibi sapkın hizipler Ehl-i Sünnet ile savaşmadıkça, mücahitler onlarla savaşmamalıdır” (Dabık 2016a, 39). Zevahiri’nin Dabık’ta yayınlanan bu sözlerinin üzerine, Zevahiri

²³ Ayet, yarım alıntılanmıştır; devamı şu şekildedir: O halde Allah yolunda göç edinceye kadar onlardan hiçbirini dost edinmeyin. Eğer yüz çevirirlerse onları yakalayın, bulduğunuz yerde öldürün ve hiçbirini dost ve yardımcı edinmeyin.

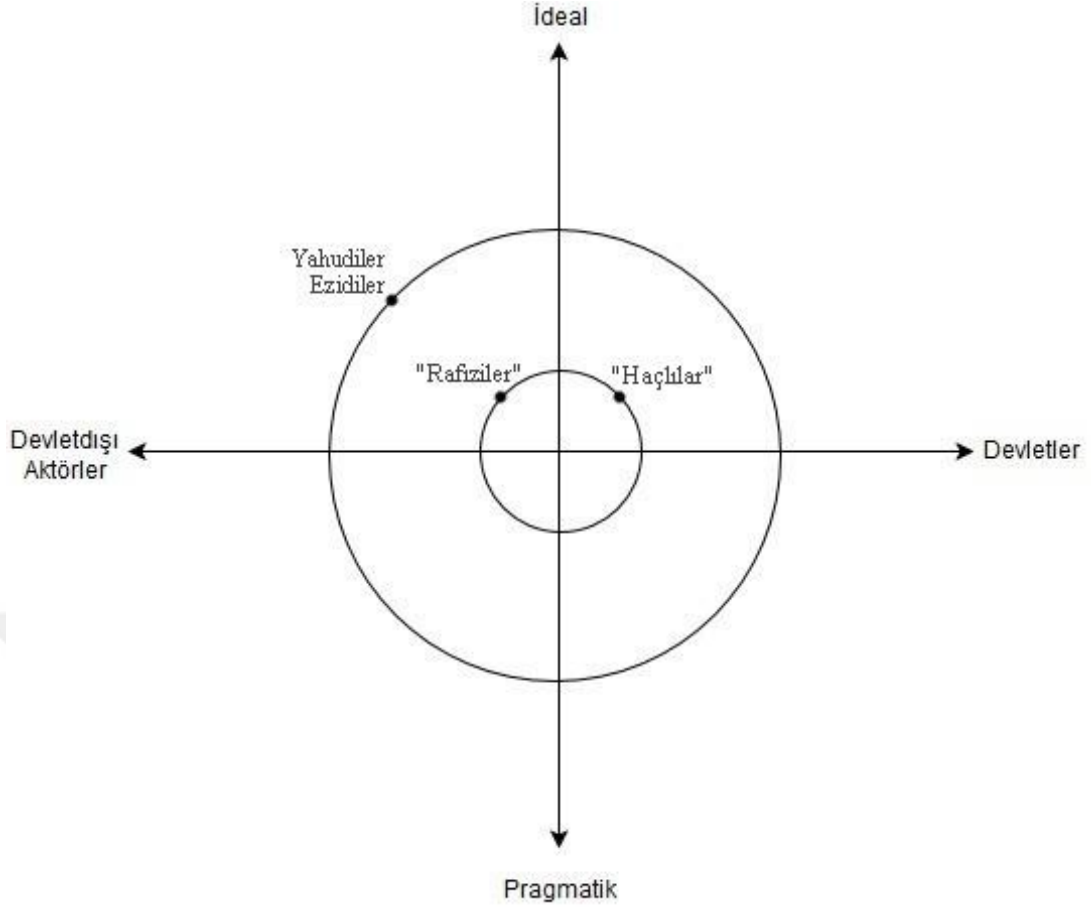
cahil ilan edilmiştir. Dabık'a göre hiçbir İslam Devlet'i Şiileri öldürmemiştir; çünkü Şiiler Abbasi hilafetinin sonuna kadar dahi politik bir güce erişememiş, takiyye yapan bir gruptu ve sapkın inançlarını yayacak duruma gelmemiştir. Ancak dört yüz yıl önce Safevi devleti ile sapkınlıkları bir tehdit haline gelmiştir (Dabık 2016a, 39). Benzer bir itiraz Taliban'a da getirilmektedir. IŞİD Taliban'ı milliyetçi bir grup olarak görmektedir. Taliban, Afganistan'ın çıkarlarını düşünerek İran ile yakınlaşmakta; Şiilere yönelik yapılan saldırıları kınamaktadır (Dabık 2016a, 39). Aynı zamanda IŞİD Yemen'deki Hutileri (Dabık 2015a, 21) ve Nuri el-Maliki'yi (Dabık 2015d, 42) "Rafizi" ilan etmekte; "Rafizi"leri Amerikan müttefikliği ile suçlamaktadır (Dabık 2015d, 55).

Dabık'ta kendisine oldukça az yer bulan Yahudi toplumu da ideal düşman kategorisine girmektedir. Dabık'ta Yahudiler iki türlü anılmaktadır. Bunlardan ilki, Şiilerin "Rafizi" olarak anıldığında olduğu gibi, etnik kimlikleri ve coğrafyaları aşan, belirli bir tarihsel sürekliliğe sahip bir kategori olarak Yahudilerdir. Bu şekliyle Yahudilere özsel bir anlam atfedilmekte; Müslümanlara beslediği düşmanlığın, onlara dinlerinin emrettiği bir hüküm olduğu iddia edilmektedir (Dabık 2016a, 33). IŞİD'e göre Yahudiler "küfür ve riya kampının" önemli bir parçasıdır (Dabık 2014a, 10). "Yahudi Devleti" de IŞİD'in düşman olduğu hemen tüm aktörlerle ittifak halindedir. Bunlardan ilki ABD'dir (Dabık 2015d, 55). Yahudiler aynı zamanda mehdi konusunda Şiilerle aynı inanca sahiptir. Dabık'a göre Şiiler ile Yahudilerin tarihsel ve dinsel yakınlıkları bugün stratejik yakınlığa da dönüşmüştür (Dabık 2015f, 16). IŞİD'e göre Müslümanlar tıpkı Yahudilerin, paganların ve ikiyüzlülerin Hendek Savaşı'nda kurduğu koalisyon gibi; bugün de ortak çıkar etrafında birleşmiş küffarın koalisyonlarıyla karşı karşıyadır (Dabık 2015f, 46). Dabık, Yahudilerin "Haçlılar"a yardım ettiğini, fakat bunu göz önüne çıkmadan, gizlice

gerçekleştirdiğini iddia etmektedir (Dabık 2015f, 48). Yahudilerin Dabık'taki ikinci tür varlığı ise²⁴ dinle ilişkilendirilen bir kategori yerine, maddi gerçekliklere işaret etmektedir. Bu bağlamda “Yahudi Devleti” sıfatıyla İsrail anılmaktadır. IŞİD, İsrail ismini kullanmamakta; İsrail'in adı dergide yalnızca bir yerde “Obama'nın açgözlü kapitalist Yahudi müttefiki” olarak geçmektedir (Dabık 2014c, 35).

Devletdışı ideal düşman kategorisine giren Dabık'taki bir diğer topluluk Ezidilerdir. 2014 yazında topraklarını hızla genişleten örgüt Irak'ta Ezidi azınlığın yaşadığı bölgelere de saldırmış; bu saldırılar Dabık'a da yansımıştır. IŞİD tarafından Ezidiler İslam öncesi cahiliye çağında yaşayan ilkel bir toplum olarak anlamlandırılmaktadır. Dolayısıyla Dabık'ta kurulan teolojik dünyanın tarihsel bir parçasını oluşturmamaktadırlar. Dergide Ezidiler şeytana tapan bir azınlık olarak ortaya konmaktadır. IŞİD'e göre Ezidilerin tövbe edip Müslüman olmak ve doğru yola girmekten başka seçeneği yoktur. Aksi halde buna direnen Ezidiler öldürülecektir (Dabık 2014c, 18). Ezidilere yönelik bu tutum Tevbe suresiyle de desteklenmektedir: “Haram aylar çıkınca bu Allah'a ortak koşanları artık bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayıp hapsedin ve her gözetleme yerine oturup onları gözetleyin. Eğer tövbe ederler, namazı kılıp zekâtı da verirlerse, kendilerini serbest bırakın. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir (Tevbe, 5)” (Dabık 2014d, 14). Derginin Ağustos 2014'te çıkan üçüncü sayısında Ezidiler satanist olarak vurgulanmakta ve ABD başkanı Obama'nın kardeşi olarak görülmektedir (Dabık 2014c, 35). Örgütün devletdışı aktörlerden oluşan ideal düşmanları grafik 3.2'de verilmektedir.

²⁴ Yahudilerin İsrail özelinde ele alınması ve bölgede ABD'ye verdiği destek, Yahudileri bu anlamda pragmatik düşman kategorisine sokmaktadır. Fakat bahsi geçen kısım oldukça kısa olduğu için akışı bozmamak adına burada belirtilmektedir.

Grafik 3.2. İŞİD'in Düşmanları (İdeal-devlet dışı)

3.2. Pragmatik Düşmanlar

Dünyanın “iyi” ve “kötü” olarak ikiye ayrıldığı fikri İŞİD’in pragmatik düşmanları söz konusu olduğunda da ortaya çıkmaktadır. İŞİD’e göre “iyi” eninde sonunda kazanacak olsa da; bu, günün koşullarına uygun bir takım kararlar vermekle mümkündür. Bunlardan ilki “Hilafet”in ilan edileceği bölgenin seçimidir. Asayiş gücü yüksek ve istikrarlı devletlerde Hilafet ve “İslam Devleti” ilan etmek nihayetinde mümkün değildir. İslam Devleti’nin ilan edileceği bölge aynı zamanda örgüt üyelerinin toplanacağı yer anlamına gelmektedir. Bu nedenlerden dolayı hangi bölgenin tercih edileceği özel bir stratejik öneme sahiptir. Ne var ki, devletin kurulacağı bölgenin seçiminden önce belirli bir pratik daha devreye sokulmalıdır.

Hilafetin hüküm sürdüğü bölgeye hicret etmekle başlayan bu pratik, hilafetin tüm dünyaya yayılmasıyla sonlanmaktadır. Bu pratik aynı zamanda İŞİD'in örgütlenme sürecinde yürüttüğü aklı da ortaya koymaktadır.

Dabık'ın ilk sayısında liderlik kavramı kendisine uzun bir yer bulmaktadır. Dabık'a göre imamet (leadership) kurumu Hz. İbrahim'den bu yana süregelen politik bir kurumdur (Dabık 2014a, 20-21). İmamet ile birlikte İŞİD'in örgütlenme biçimi de ortaya konmaktadır. Düşman nosyonu bu örgütlenmenin en önemli parçasını oluşturmaktadır. Müslümanlar bir lider etrafında bir araya gelmeli ve cemaatlerine bağlı kalmalıdır (Dabık 2014a, 22). Dini konularda imametın tam olarak uygulanabilmesi için öncelikle kapsayıcı bir politik imamete ihtiyaç vardır (Dabık 2014a, 25). Bu bağlamda Dabık'a göre gerçek imamet "İslam Devleti"dir (Dabık 2014a, 27). Dabık şöyle bir politik şema çizmektedir: "Cemaatsiz İslam, imaratsız (lidersiz) cemaat, ta'ahsız (itaatsiz) imarah olmaz" (Dabık 2014a, 30). Üstelik Hz. Muhammed de cemaat olmayı, dinlemeyi, itaat etmeyi, hicret etmeyi ve cihat etmeyi öğütlemektedir (Dabık 2014a, 31). Dabık'ta hilafete giden yol, bununla bağlantılı beş aşamaya ayrılmıştır (Dabık 2014a, 38-39):

- 1) Hicret etmek; hilafet ilan edilen topraklarda bir araya gelmek.
- 2) Cemaat olmak; bir araya gelen topluluğun belirli bir amaç doğrultusunda toplanmış cemaat vasfı göstermesi.
- 3) Tağutu²⁵ istikrarsızlaştırmak; "İslam Devleti"ne tehdit oluşturan "tağut"lara düzenlenecek saldırılarla istikrarsızlık yaratmak.

²⁵ İslamiyet'in ilk dönemlerinden gayrimüslim hükümdarlar için "melik" sıfatı kullanılmaktaydı. Melik unvanı İslam dünyası içinde meşruiyet kazanmaya başlayınca, bu işlevi tağut unvanı görmeye başladı. Kibirli, küstah gibi anlamlara gelen tağut sözcüğü, Allah'ın kanunlarını hiçe sayan ve kendi

4) Temkin; elde edilen topraklarda istikrarı sağlamak.

5) Hilafet; tüm dünya Müslümanlarını bir araya getirmek.

Dabık'a göre hicret etmemek düşman topraklarında yaşamak anlamına gelmektedir. İŞİD açısından bu kabul edilemez bir durumdur. Bunun için dünya Müslümanlarına (ve Müslüman olmak isteyenlere) sürekli olarak çağrıda bulunmakta ve "İslam Devleti" ilan edilen topraklara gelmeleri telkin edilmektedir. Fakat herhangi bir nedenden dolayı hicret edemeyecek durumda olan insanlar da göz önünde bulundurulmakta; onlara "İbrahim'in Hilafeti"ne biat etmeleri telkin edilmektedir. Hatta eğer bir polis devletinde yaşıyorlarsa ve bunun için tutuklanacaklarsa gizlice biat etmeleri istenmektedir. Dabık açısından göç etme eyleminin kendisi dahi düşmana zarar veren büyük bir eylemdir (Dabık 2014b, 3).

Dabık'a göre, Mücahit için güvenli bir yer kalmamıştır. Bu nedenle hicret için güçlü devletlerin egemen olmadığı topraklar uygundur. "Tevhit ve cihat cemaatini" kurmak için önceden Afganistan olduğu gibi bugün de Kürdistan merkez seçilmiştir. Ek olarak; Yemen, Mali, Somali, Sina Yarımadası, Veziristan, Libya, Çeçenistan, Nijerya ve Tunus, Cezayir, Endonezya ve Filipinlerin belirli bölgeleri de faaliyetler açısından uygundur. Bu bölgelerde şeriatın izin verdiği ölçüde kaos yaratılmalıdır. Düşman öldürülmeli, yaralanmalı, hasar almalıdır. "Mürtet" (apostate), dönem rejimlerin güçlerini konsolide edip statüko yaratmasına izin verilmemelidir. Bomba yüklü araçlar ve geliştirilmiş infilak aygıtları kullanılmalı; bu yollarla "Rafiziler" ve "dinden dönmeler" öldürülmelidir. Hedef alınması gereken yerler şu şekilde sıralanmıştır (Dabık 2014a, 36-37):

kanunlarını yürürlüğe koyan hükümdarların gayrimeşruluğunu ifade etmek için kullanılmıştır (Bernard Lewis, İslam'ın Siyasal Dili (İstanbul, Rey Yayıncılık, 1992), 150-151).

- “Rafiziler”; Şia pazarlar, ibadethaneler, silahlı güçler.
- Iraklı “mürtetler”; Irak ordusu, polisi, istihbaratı.
- Kürt seküleristler; Barzani ve Talabani güçleri.

3.2.a. Devletlerden Oluşan Pragmatik Düşmanlar

3.2.a.i. “Haçlı” Olarak Adlandırılan Devletler: “Yataklarında rahat rahat uyumalarına izin mi vereceksin?”

“Haçlı” düşman olarak işaretlenen aktörler yalnızca ideal düşmanlar kategorisinde değil, pragmatik düşmanlar kategorisinde de ortaya çıkmaktadır. Bunun birkaç nedeni bulunmaktadır. Söz konusu düşmanlar, kaynağını dinden alan belirli bir tarih üstü anlatının ögesi olduğu sürece özsel referanslarla ortaya çıkmaktadır. Bu niteliğiyle de ideal düşmanlar kategorisine yerleştirilmiştir. Fakat İŞİD özsel, tarih üstü referanslarla anlamlandırılan aktörlerle maddi dünyada karşı karşıya gelmektedir. Maddi dünyadaki bu karşılaşma örgütü pragmatik davranmaya itmektedir. Bu bağlamda örgüt net bir akılla hareket etmeyi amaçlamaktadır. Buna göre herhangi bir aktör, sembol ya da imge ile karşılaşınca anlam karmaşasına düşülmemeli; her birinin tek bir anlamı olmalıdır. Dolayısıyla bu noktada öne çıkan eylem ve eylemin biçimidir.

Sözü edilen karşılaşma –ki “Haçlıların” aynı zamanda pragmatik kategoride olmasının en önemli nedeni bu karşılaşmadır- bir takım tarihsel koşulların bir sonucudur. Bunlardan ilki Batılı devletlerin küresel sistemi domine etmesinden kaynaklanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’nın ardından ABD liderliğinde yola devam eden Batı sistemi siyasal, ekonomik, kültürel pek çok alanda dünyadaki baskın konumunu sürdürmektedir. Dolayısıyla Batılı devletler ve özellikle ABD, bölgesel sorunlara taraf olmakta, gerektiğinde askeri müdahaleye dek gidebilecek hamlelerde

bulunmaktadır. Bunun en büyük nedeni, hegemonik pozisyonu gereği ABD'nin çıkarlarının tüm küreye yayılmış olmasındadır. Bu durum Orta Doğu için de geçerlidir. ABD, Orta Doğu'da yaşanan sorunların bir tarafı olarak gelişmelere müdahil olmaktadır. Dolayısıyla Orta Doğu'da dallanıp budaklanacak her örgüt – üstelik silahlı bir örgüt- yalnızca bölge devletlerini ya da kendine benzer silahlı örgütleri değil ABD'yi de muhatap almak zorundadır. Bu noktada küçük bir parantez açarak şu örneği vermek yerinde olacaktır: Çin hegemonyası altında Asyalı devletlerin baskın güç olduğu bir uluslararası sistemde IŞİD'in Orta Doğu'daki muhatabı ABD değil Çin olacaktır. Bu durumda Dabık, dini yorumlama biçiminden dolayı Batılı devletleri ideal düşman kategorisinde ele aldığı gibi almaya devam edecek; fakat pragmatik düşman kategorisinin ana başlıklarından birini Çin oluşturacaktır. Çünkü örgüt, fiilen karşılaştığı, çatıştığı ve hayatta kalma mücadelesi verdiği unsurları, yukarıda bahsedildiği gibi, pragmatik referanslarla ele almaktadır/almak zorundadır. ABD'nin yanında Rusya ve diğer Batılı devletler de gelişmelere müdahil olmaktadır. IŞİD bu devletlerin tamamını Hıristiyan kimlikle eşleştirdiği için, Rusya ve ABD arasında bu noktada kategorik bir fark bulunmamaktadır.

IŞİD'in "Haçlı" olarak adlandırdığı düşmanla sahada karşılaşmasının ikinci nedeni, Batı'nın IŞİD'i yakıcı bir sorun olarak görmesi ve doğrudan askeri önlemlere başvurmasıdır. ABD öncülüğündeki IŞİD karşıtı koalisyon Ekim 2014'te resmen ilan edilmiş, örgüte karşı çok sayıda hava saldırısı düzenleyerek sahada IŞİD'le savaşan unsurlara destek vermiştir. Eylül 2015'te Rusya da IŞİD'le mücadele amacıyla askeri gücüyle Suriye İç Savaşı'na müdahil olmuştur. Sahada yaşanan gelişmelere IŞİD tarihçesi ile ilgili bölümde ayrıntısıyla değinildiği için burada tekrar etmeye gerek yoktur. Bu bağlamda örgütün Batılı devletlerle karşılaşması aynı zamanda bir

hayatta kalma mücadelesine dönüşmüştür. Saldırlardan korunmak, saldırılara karşılık vermek ve yeni eylemler düzenlemek örgütün içinde bulunduğu tarihsel, jeopolitik, konjonktürel bir takım şartlara göre hayata geçirilmektedir. Dolayısıyla bu noktada belirleyici olan çalışmanın IŞİD tarihi ile ilgili kısmında belirtilen askeri ve jeopolitik gelişmelerdir. Düşman IŞİD tarafından özsel referanslarla değil, pragmatik gerekçelerle kavranmaktadır.

IŞİD “Haçlı” düşmanlara özel mücadele yöntemleri telkin etmektedir. Batı’da sivillere yönelik gerçekleştirilen katliamların nedeni olarak Batılı devletlerin Suriye ve Irak’taki askeri hamleleri gösterilmektedir. ABD’nin 7 Ağustos 2014’te IŞİD’e karşı hava hareketi düzenlemeye başlamasının ardından ABD karşıtı propagandaya yoğun bir şekilde yer verilmektedir. ABD; Suudi Arabistan, Irak gibi bölge devletleri ile Müslümanlara karşı ittifak kurmakla, yeni sahva koalisyonları yaratmakla ve Peşmerge kuvvetlerine destek vermekle suçlanmaktadır. Irak işgali boyunca ABD ordusunun neden olduğu sivil kayıplar hatırlatılarak, IŞİD elinde tutsak olan ABD’li gazeteci James Foley’in²⁶ infazına yer verilmektedir (Dabık 2014c, 3-4). Sivil katliamların gerekçesi Batı’nın yalnızca geçmişteki eylemlerine değil, güncel saldırılarına da dayandırılmaktadır (Dabık 2014d, 9):

“Haçlı orduları Müslüman topraklarını vuruyorken sivil ya da savaşıcı ayrımı yapmıyorken; Amerikalıların, Fransızların ya da onların müttefiklerinin yeryüzünde rahat rahat yürümesine izin mi vereceksin? Üç gün önce Şam’dan Irak’a giden bir otobüs vurulmuş ve dokuz Müslüman kadın öldürülmüştür. Kadınlar ve çocuklar üzerlerinden geçen uçakların altında korkudan titrerken,

²⁶ James Foley bir birey olarak devletdışı düşmanlar kategorisinde yer almalıdır. Fakat Foley üzerinden ABD’ye, önemli ithamlar yöneltilmiştir. Bu ithamlar, IŞİD’in ABD’ye neden düşman olduğunu ortaya koyan önemli veriler olduğu için Foley’e bu bölümde yer verilmiştir.

inançsızların (disbeliever) yataklarında rahat rahat uyumasına izin mi vereceksin?’’

Dabık’ın altıncı sayısı Man Haron Monis’in Sydney’de yaptığı saldırıya önsözde yer vermekte, hemen ardından örgüt sözcüsü Adnani’nin şu sözlerini vurgulamaktadır: “İnançsız bir Amerikalı’yı ya da Avrupalı’yı – özellikle iğrenç bir Fransız’ı – ya da Avustralyalı’yı, Kanadalı’yı ya da İslam Devleti’ne savaş açan koalisyonunda olan herhangi bir devletin inançsız vatandaşlarını her biçimde öldürebilirsiniz. Allah’a güvenin ve bunun için kimseden tavsiye ya da karar beklemeyin” (Dabık 2015a, 3-4). Aynı sayıda Müslümanlara, cihad için Allah yolunda Allah düşmanlarını terörize etmeleri gerektiği telkin edilmektedir. Bunun için de fiziksel, taktiksel, stratejik, lojistik ve en önemlisi dini hazırlık gerekmektedir (Dabık 2015a, 26).

ABD liderliğindeki koalisyonun genişlemesi ve saldırılarının artmasıyla “Haçlı koalisyonu” örgütün gündeminde gitgide daha çok yer bulmaya başlamıştır. Mart 2015’te Tunus’ta gerçekleştirilen ve çoğu turist olmak üzere 20 kişinin ölümüyle sonuçlanan saldırının ardından örgüt, “Haçlı” koalisyonuna korku saldığını belirtmiştir: “Haçlı seferine katılan İtalya, Fransa, Britanya, Japonya, Polonya, Avustralya, İspanya ve Belçika vatandaşları İslam Devleti askerlerinin kurbanı olmuştur” (Dabık 2015c, 18). Japon gazeteciler Haruna Yukawa ve Kenji Goto Jogo’nun örgüt tarafından tutsak alındığı duyurulmuş ve Haçlı seferlerinin tarihsel misyonuna gönderme yapılarak şu satırlara yer verilmiştir: “Japonya’nın bizle ne ilgisi var? Avustralya’nın, Almanya’nın bizle savaşmaktaki çıkarı ne? Tıpkı haçlı seferlerinde olduğu gibi tüm kafirler yan yana geldi? Arap ülkeleri de haçlı yönetiminde memnundurlar” (Dabık 2015b, 3).

Batılı devletler, diğer düşman kategorilerine nazaran (Şiiiler, bölge rejimleri, diğer devlet-dışı örgütler) savaş bölgesinin dışında bulunmaktadır. Bu nedenle “Haçlı” düşmanla yürütülecek savaşın metodolojisinde bir takım farklılıklara gidilmelidir: “Patlayıcı kemeri onların puslu havasında infilak ettir, askerlerini göğsünden vur, mevzilerine korku sal. Şeriatla ve mücahitlerle savaşanları, bu savaştan caydır” (Dabık 2015e, 64). Dergi söz konusu savaşın tarihine de değinmekte ve günümüzde yürütülmekte olanın yeni bir savaş olmadığını belirtmektedir. 2001’de Afganistan için kurulan “Operation Enduring Freedom” (Kalıcı Özgürlük Harekatı), 2003’te Irak işgali için oluşturulan “Operation Iraqi Freedom” (Irak’ın Özgürlüğü Harekatı) koalisyonları ile 2014’te IŞİD’e karşı kurulan “Operation Inherent Resolve” (Öz Kararlılık Harekatı) koalisyonları örgüt tarafından aynı tarihsel hatta konumlandırılmıştır. İslam dini, “Haçlı” düşmanların çıkarlarına ters olduğu için esas amacın İslam’ı ortadan kaldırmak olduğu iddia edilmektedir (Dabık 2015f, 41-54). Koalisyonda yer alan devletler, Eylül 2015’te çıkan 11. sayıda şu şekilde sıralanmaktadır (Dabık 2015f, 47-48):

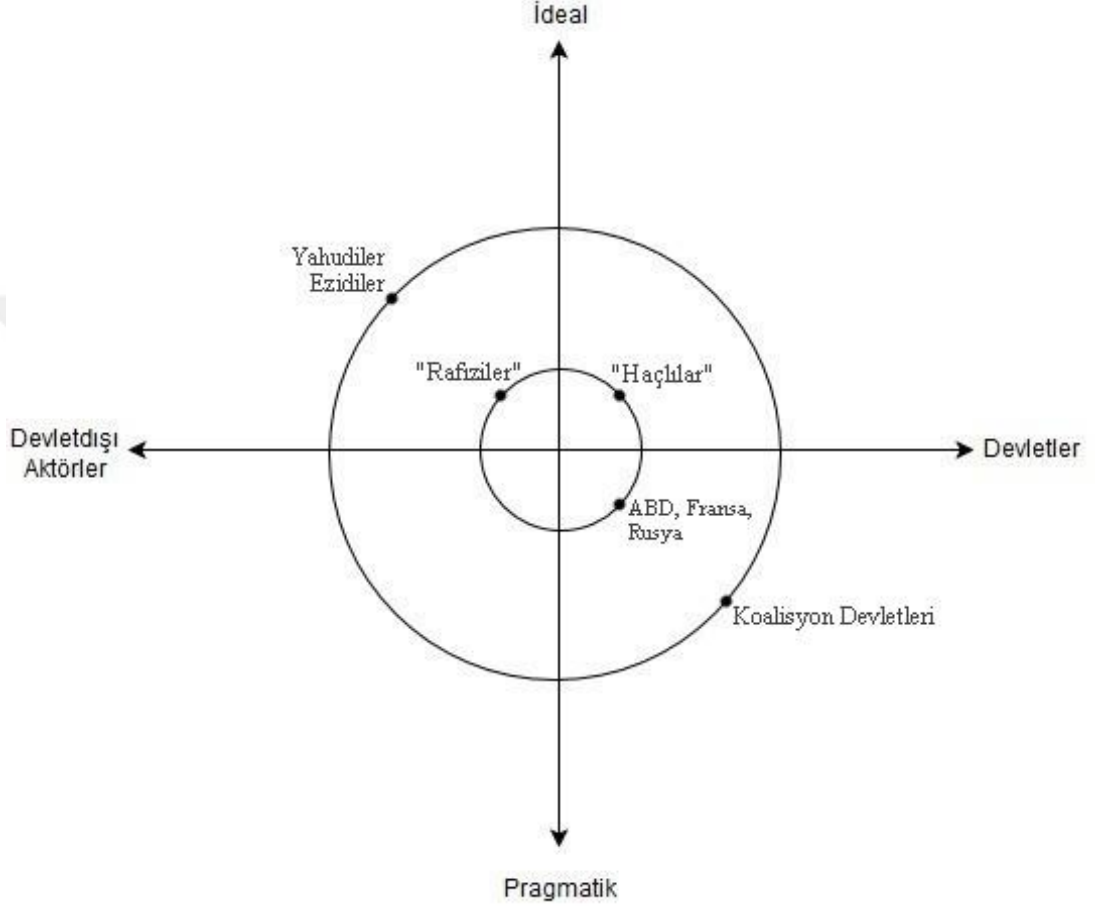
Arnavutluk, Arap Birliği, Avustralya, Avusturya, Bahreyn, Belçika, Bosna Hersek, Bulgaristan, Kanada, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Mısır, Estonya, AB, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, Irak, İrlanda, İtalya, Japonya, Ürdün, Kosova, Kuveyt, Letonya, Lübnan, Litvanya, Lüksemburg, Makedonya, Moldova, Montenegro, Fas, Hollanda, Yeni Zellanda, Norveç, Umman, Panama, Polonya, Portekiz, Katar, Güney Kore, Romanya, Suudi Arabistan, Sırbistan, Singapur, Slovakya, Slovenya, Somali, İspanya, İsveç, Tayvan, Türkiye, Ukrayna, BAE, BK, ABD. Uzak bölgelerde Batı tarafından desteklenen ama resmi olarak İslam Devleti ile savaşa katılmayan unsurlar

şunlardır: Afrika Birliği, Benin, Kamerun, Çad, Nijer, Nijerya; Batı İfriqiyyah Vilayeti'nde İslam Devleti ile savaşmaktadır. Afganistan, Ermenistan, Azerbaycan, Moğolistan, NATO, Pakistan ve ilk listedeki birçok devlet, Horasan Vilayetinde İslam devleti ile savaşmaktadır. Cezayir, Libya, Tunus ve Yemen kendi ülkelerinde savaş yürütmektedir. ABD makamları tarafından yayınlanan bu liste, koalisyonun kritik üyeleri olan İran, Rusya ve Suriye'yi unutmaktadır. Yahudi devleti de bir yandan Haçlılarla üstü örtük işbirliğini yürütmekte; öte yandan Sayna Vilayeti'nde İslam Devleti ile açıktan açığa savaşmaktadır.

İŞİD Batı'da gerçekleştirdiği saldırıları da bir takım teolojik gerekçelerle temellendirmektedir. Örgüt propagandasının temelini oluşturan “Allah'ın emirlerini uygulayan bizler” ve “mağlup edilmesi gereken onlar” teması bu noktada da ortaya çıkmaktadır. Ayette geçen “bela” ve “imtihan” kavramları ile örgüt, o güne değin Batı'da gerçekleştirdiği eylemleri kastetmektedir. Örgüte göre Fransa, Belçika, ABD gibi ülkelerde, büyük kayıpların yaşandığı eylemler, Hıristiyanlar için bir sınavdır; tövbe edip doğru yola girmek için bir işarettir. “Orlando (ABD), Dhaka (Bangladeş), Magnanville, Nice ve Normandiya (Fransa) saldırılarından sonra (...) Batılılar, Müslümanların kin ve nefretlerinin nedenlerini düşünmeye başladı, hatta bazıları tövbe edip İslam'ı kabul etmeyi bile göz önünde bulundurdu” (Dabık 2016c, 4). Fakat bu durum İŞİD açısından yeterli değildir. “Günah, batıl ve sekülerizm; hedonik bağımlılıklar ve kafir (heathenish) doktrinler” Hıristiyanların aklını uyuşturmuştur. “Onların cahilliğine ve kibrine rağmen, çoklu katliamlar yaparak onları monoteistliğe, hakikate, merhamete, adalete ve kılıca çağırdık” (Dabık 2016c, 4).

IŞİD'in düşmanları içerisinde Rusya özel bir konuma sahiptir. IŞİD Hıristiyan dünyayı tarihsel olarak farklı mezhepsel bloklara ayrılmış bir olgu olarak ele almamaktadır. Dolayısıyla Hıristiyan dünyanın yaşadığı kopuşların ve mezhepsel rekabetin (Ortodoks-Katolik gibi) IŞİD açısından bir anlamı yoktur. Hangi mezhepten olursa olsun tüm Hıristiyanlar "Haçlı" kategorisinde yer almaktadır. Dolayısıyla Rusya'nın nüfusunun çoğunluğu Ortodoks olsa da Rusya "Haçlı İttifakı"nın bir parçasıdır (Dabık 2014d, 38). Dabık'ın ilk sayısında dünyanın iki kampa ayrıldığı belirtilirken, "küfür ve riya kampı"na Yahudilerin, ABD'nin ve Rusya'nın liderlik ettiği iddia edilmektedir (Dabık 2014a, 10). Rusya, resmi olarak olmasa da, IŞİD'e karşı kurulan ABD liderliğindeki koalisyonun en önemli ortaklarından biri olarak görülmektedir (Dabık 2015f, 47). Bu anlamda Rusya, kamuoyunun önünde aksi iddia edilse de, ABD'nin en önemli müttefiki olarak görülmektedir (Dabık 2015f, 48). IŞİD açısından Rusya, Kafkas Vilayeti'nde cihatçılarla savaşmaktadır. ABD ve Rusya İslam Devleti ile savaşta istihbarat paylaşmaktadır, işbirliklerini ilerletmektedir. Rusya ayrıca, ABD tarafından desteklenen Irak rejimini de açıkça desteklemektedir. Ruslar ve Amerikalılar Irak ve Suriye'de birbirleriyle uyum içinde operasyonlar düzenlemektedir (Dabık 2015f, 51). IŞİD'e göre Rusya'nın doğrudan kendi askeri gücüyle Suriye coğrafyasına girmesi kabul edilemez bir durumdur. Bu gelişmeye örgüt çok sert bir karşılık vermiş ve Kasım 2015'te Mısır'dan havalanan ve çoğunlukla Rus turistleri taşıyan bir yolcu uçağını düşürmüştür (The Guardian 2015). Eylemin Dabık'ın 12. sayısında şu ifadelerle yer almaktadır: "Yıllarca Nusayri tağuta destek verdikten sonra 30 Eylül 2015'te, Rusya savaşa hava gücüyle doğrudan katılma kararı verdi. Rusya'nın bu kararından sadece bir ay sonra, Şarm el Şeyh Havalimanı'ndan kalkan bir Rus yolcu uçağına bomba yerleştirildi ve uçak düşürüldü. 219 Rus ve 5 Haçlı öldü" (Dabık

2015g, 2). IŞİD, Rusların Suriye'ye müdahalesinden sonra hiçbir şeyin değişmediğini, hatta düşmanların sayısı arttığı için “Allah'ın takdirini kazanma fırsatının” da arttığını belirtmektedir (Dabık 2015g, 46). IŞİD'in devletlerden oluşan pragmatik düşmanları grafik 3.3'te verilmektedir.

Grafik 3.3. IŞİD'in Düşmanları (Pragmatik-Devlet)

3.2.a.ii. “Mürtet” Olarak Adlandırılan Devletler: “İkiyüzlüler, cahiller, kuklalar!”

IŞİD'in ana düşman kategorilerinden biri de mürtet (dönek) olarak adlandırdığı düşmandır. Bir zamanlar Müslüman olup da sonradan dini terk eden kimseler için kullanılan mürtet kavramının kapsamı Dabık'ta oldukça geniş tutulmaktadır. “Rafızı” olarak adlandırılan Şiiilerin yanında, Müslüman gibi görünen ama IŞİD açısından, İslam'ı çoktan terk etmiş rejimler de mürtet statüsündedir. Bu

rejimler Batı'dan yayılan bir takım ideolojileri ve uygulamaları benimseyerek küfür içine düştüğü ve Allah'a şirk koştuğu iddia edilmektedir. Bu bölümde söz konusu iddianın Dabık'ta nasıl temellendirildiği aktarılacaktır.

Yukarıda bahsedildiği gibi IŞİD'in "İslam Devleti"ni ilan etmek için Irak ve Suriye topraklarını seçmesinin belirli stratejik nedenleri bulunmaktadır. Bu bölgelerde polis gücünün zayıf olması, Irak ve Suriye'nin istikrarsızlığı ve Sünnilerden kitlesel destek beklentisi IŞİD'in söz konusu tercihinin temel nedenlerini oluşturmaktadır. "Haçlı" olarak adlandırılan düşmanların ideal kategorinin yanında neden pragmatik kategoride de var olduğunu temellendirirken bahsedilen karşılaşma olgusu "mürtet" olarak adlandırılan devletler için de söz konusudur. Örgüt farklı bir coğrafyada kurulsaydı Dabık'ta Türkiye, İran, Suudi Arabistan gibi devletler değil; o coğrafyadaki devletler kendisine yer bulacaktır. Dolayısıyla bu kısımdaki devletler, IŞİD tarafından eylemi merkeze alan çeşitli pragmatik kaygılarla kavranmaktadır. Kendinden olmayan herkesle savaş halinde olan örgüt, bölge devletlerinin güvenliğini tehdit etmektedir. Bu nedenle IŞİD'in yürüttüğü savaşa, güvenlik kaygılarını gözeterek bölge devletleri de dahil olmaktadır. Bu bağlamda Batılı devletlerle yürütülen savaşlarda IŞİD'in gösterdiği hayatta kalma ve saldırılara karşılık verme refleksi aşağıda bahsedilen devletler söz konusu olduğunda da geçerlilik kazanmaktadır.

Müslüman topraklarını milliyetçi bayraklarla bölen "cahiliye bayrakları" IŞİD açısından büyük, tarihsel bir planın parçasıdır. Osmanlı İmparatorluğu'na isyan eden Arapların kullandığı "Arap isyan bayrağı", ki aynı bayraklar Arap Baharı'nda da kullanılmıştır, "haçlı" Mark Sykes tarafından tasarlanmıştır (Dabık 2015d, 20). Batı desteği ile kurulan Arap rejimleri sonradan Sykes'ın tasarladığı bayraklarda oynamalar yaparak kendi bayraklarını oluşturmuştur. Bu devletler şunlardır: Cezayir,

Mısır, Ürdün, Irak, Kuveyt, Libya, Sudan, Suriye, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen ve Filistin. Bu “cahiliye bayrakları” özellikle “haçlıları”, onların “dönek” temsilcilerini, Arap milliyetçiliğini ve “haçlı” efendilerine sadık Arap “tavağut”u temsil etmektedir (Dabık 2015d, 22). Arap devletleri ve Batılılar arasındaki ilişki düşünüldüğünde, kukla-efendi ilişkisine benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. IŞİD Arap rejimlerinin özgür iradesi olmadığını iddia etmekte; Türkiye ve İran’ın da Batılı “efendilerine” itaat ettiğini ilan etmektedir.

Bu noktada İran’a ayrıca değinilmesi gerekmektedir. IŞİD İran’ın Şii nüfus üzerindeki tarihsel etkisini es geçmemektedir. Fakat IŞİD’in “Rafizi” olarak adlandırdığı Şii düşmanlar; devletleri, coğrafyaları ve etnisiteleri aşan özsel bir kategori olarak anlamlandırılmaktadır. İran’ın Şiiler üzerindeki etkisi devletin kapasitesine bağlıdır. İran’ın bölgede oldukça etkisiz ve güçsüz olduğu varsayılan bir senaryoda söz konusu rolü başka bir rejim de üstlenebilir. Dolayısıyla İran, bir devlet olarak, “Rafizi”lere atfedilen özsel kategoriden yoksundur. Bu nedenle bu çalışmada bölge rejimleri ile aynı kategoride ele alınmaktadır. Dabık’tan anlaşıldığı üzere IŞİD; dinsel, tarih üstü referanslarla kurduğu Şii düşmanlığını İran’a yöneltmemektedir. Kuşkusuz İran, Şii kimliğinden dolayı “yoldan çıkmış” ve yok edilmesi gereken düşmanlardan biri olarak algılanmaktadır. Ne var ki İran’a atfedilen düşman rolü diğer bölge devletlerinden daha fazla değildir. İran Şiiliğin bir temsilcisi olarak değil, bir devlet olarak ele alınmakta ve bölge devletleriyle aynı potaya konmaktadır. Dabık’ta yer alan İran özelindeki hakim anlatı, İran’la eskiden düşman olanların şimdi dost olduğudur. Dabık’a göre, İran bir zamanlar “Büyük Şeytan” olarak adlandırdığı ABD’ye destek vermektedir. Derginin dokuzuncu sayısında İran ve Suriye rejiminin yakınlıkları da vurgulanmakta; İran’ın Yemen’deki Hutilere verdiği destek belirtilmektedir (Dabık 2015d, 31-58). IŞİD’e göre İran “Afganistan’da Altı

Artı İki Grubu” bünyesinde, 11 Eylül saldırılarından önce dahi ABD ile işbirliği içerisindeydi. Dabık’ın 11. sayısına göre, 11 Eylül saldırısından sonra işbirliği ilerlemiştir ve “Cenevre Temas Grubu” bünyesine taşınmıştır. Haçlılar ve “Kuzey İttifakı” arasında kurulan ilişki çerçevesinde İran, Haçlılara istihbarat sağlamıştır. Irak Kürdistanı’na ya da farklı bölgelere gitmek için sınırı geçen Mücahitleri hapse atmıştır. “İslami Devrim Muhafızları” CIA ve ABD özel kuvvetleriyle Afganistan’da operasyonlar yaparak kukla rejimi desteklemiştir. Haçlı görevleri için liman ve hava üslerini kullanıma açmıştır. Irak işgalinde de Amerikalılar İran ile işbirliği yapmıştır. Irak’ta Safevi rejimin kurulmasıyla da ilişkiler zirve yapmıştır. İran, nükleer programı üzerine ABD ile kurduğu diyalogda gizli olan ortaklık açığa çıkmıştır (Dabık 2015f, 48).

Batı’nın bölge devletleri ile kurduğu tarihsel asimetrik ilişki algısına paralel olarak Dabık, devletlerin ABD ile kurduğu ilişkiye özel bir önem atfetmektedir. Kasım 2015’te çıkan 12. sayıda bölgedeki bazı devletlerin politikaları şu şekilde tasvir edilmiştir: “Tağut” Türkiye, ABD’nin müttefiki olsa da sahada ABD’nin kara gücü gibi davranan PKK ile savaşmaktadır. Ayrıca Türk “tavağutlar”, Rusya’nın PKK’ya desteğine uyarıda bulunmuştur. Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır “tavağutları”, ABD’nin pozisyonuna rağmen Rusya’nın Şam’a müdahalesini desteklemişlerdir. Bunlar olayların kendi ülkelerine yayılmasından korktuğu için büyük güçlere destek vermektedir. Barzani Peşmerge’si Irak’ta ABD’nin en yakın müttefikidir. Irak Kürdistanı Amerikancı Kürdistan Demokratik Partisi ve solcu Kürdistan Yurtseverler Birliği arasında bölünmüştür. Kürdistan’da “Değişim Hareketi” (Gorran) köklerini KYB ve PKK’dan almaktadır. Gorran, Suriye ve Irak’ta PKK’yı desteklemektedir (Dabık 2015g, 45).

“Haçlı” koalisyonun lideri ABD Şiiiler ile de yakın ilişkiler geliştirmektedir. ABD, Irak’ta Şii rejimi, Suriye’de de Nusayri rejimi desteklemektedir. Dabık’a göre Amerikalılar tarafından desteklenen Baasçı Nusayri rejiminin elinde tutsak olan birçok Mücahit işkence görmüştür. İç savaşın başından beri Suriye rejimi ve PKK ittifak kurmuştur. Amerika PKK’yı destekleyerek Suriye rejiminin çıkarlarına hizmet etmektedir. Buna ek olarak, Amerika Baasçı rejimi ve onun Nusayri ordusunu destekleyerek Amerikan dini ile uyumlu, çoğulcu bir devlet istemektedir. Tek şartları Esad’ın gitmesidir ve Suriye Ulusal Koalisyonu, Özgür Suriye Ordusu ile pazarlık yapmaktadır. Aynı zamanda, “Rafizi” nüfusa özgüven vermek ve uluslararası anlamda Şiiileri mobilize etmek adına İran’ın liderliğini desteklemektedir. Buna bağlı olarak “Rafizi”ler Yemen’de bir takım bölgeleri ele geçirmiştir. Suriye hâlihazırda İran’ın müttefikidir. Lübnan’ın çoğu “Rafizi” militanların kontrolü altındadır. Zeydiler, İsmaililer ve İmamiler dahil olmak üzere; Bahreyn, Kuveyt ve Suudi Arabistan’da kalabalık bir “Rafizi” nüfus yaşamaktadır. Üstelik, Umman’daki İbadiler dahil olmak üzere, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri’nde de küçük de olsa Şii nüfus bulunmaktadır. Bu nedenle Arap “tavağut” tahtlarının sallandığını hissetmektedir. Türkiye de benzer bir endişe içindedir. “Tağut” Erdoğan rejimi, Haçlıların Kürt müttefiklerinden ve Rafizi azınlıktan kaynaklanan muhalif taleplerden korkmaktadır (Dabık 2015d, 57-58).

IŞİD’e göre Katar, Suudi Arabistan²⁷ ve Türkiye üçlü bir blokun parçalarıdır. Bu üç devlet Batı’nın çıkarlarını bölgede yürütmek adına bir tür arabulucu görevi oynamaktadır (Dabık 2015d, 22-23). Dabık; Türkiye, Katar ve Al Salul “tavağutları”; dönek üçlü (triad of apostasy) olarak nitelemektedir. Dergide bu

²⁷ Suudi rejimi Dabık’ta, içeri sızmış aile anlamına gelen “Al Salul” olarak anılmaktadır. Ayrıca bkz: <https://www.jihadwatch.org/2004/02/11th-issue-of-voice-of-jihad-released> (erişildi 05 06, 2018).

devletlerin; Mansur Hadi yönetimindeki “tağut” Yemen rejimini desteklemek için efendilerini (haçlılar) beklemeden harekete geçtiği iddia edilmektedir. Arap ve Arap olmayan “tavağuttan” destek almışlardır. Bu devletler Dabık’ta teker teker sayılmaktadır: Bahreyn, Kuveyt, BAE, Mısır, Ürdün, Fas, Senegal, Bangladeş, Sudan, Pakistan, Somali. Dabık’a göre “Dönek üçlü” aynı zamanda Jaysh al-Fath’i (Fetih Ordusu) desteklemektedir. Ek olarak “Dönek üçlü”den Türkiye, Halep’te PKK’ya karşı Sahva mütteliklerini harekete geçirerek, uzun bir ateşkes döneminin ardından yeni bir savaş başlatmıştır (Dabık 2015d, 58). Dabık’ın “dönek/tağut” rejimlerin kendi aralarındaki ilişkilerine ve bölgeye yönelik politikalarına yer verdiği bu bölümde, sözü edilen düşmanların dışardan birlikteymiş gibi görünse de ciddi anlaşmazlıklara düştüğü iddia edilmektedir (Dabık 2015d, 59).

Temmuz 2015’te çıkan 10. sayıda, Türkiye’de 7 Haziran 2015’te gerçekleştirilen seçimlerin sonuçları değerlendirilmektedir. Selahattin Demirtaş Kürt siyasi partisinin “mürtet” lideri olarak anılmakta, “tağut” Erdoğan’ın tek başına iktidarı kaybettiği belirtilmektedir. Erdoğan’ın önündeki koalisyon seçenekleri değerlendirilirken Milliyetçi Hareket Partisi aşırı sağcı parti; Cumhuriyet Halk Partisi ise “tağut” Mustafa Kemal Atatürk’ün kurduğu parti olarak anılmaktadır (Dabık 2015e, 32). Eylül 2015’te çıkan 11. sayıda da Türkiye’ye yer verilmektedir. Bu sayıda, bölgedeki diğer devletlere nazaran Türkiye’nin Batı ile kurduğu tarihsel ilişkilere vurgu yapılmaktadır. IŞİD’e göre Türkiye, Müslümanlara karşı müşriklere yardım etmekte; onları desteklemektedir (Dabık 2015f, 8). Türkiye’nin NATO üyeliği, söz konusu Batı “dostluğu”nu açığa çıkarmak için Dabık’ta delil olarak gösterilmektedir. Ayrıca Türkiye Müslümanlara karşı yürütülen birçok “Haçlı seferi”ne katılmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır (Dabık 2015f, 7):

- Operation Enduring Freedom (Kalıcı Özgürlük Harekatı) – Afghanistan

- Operation Enduring Freedom (Irak'ın Özgürlüğü Harekatı) – Horn of Africa (Somali ve çevresi)
- Operation Inherent Resolve (Öz Kararlılık Harekatı) - Irak ve Suriye'de İslam Devleti'ne karşı.

İŞİD'e göre Türkiye yalnızca dış politika açısından değil, siyasi yapı açısından da İslam'ın gösterdiği doğru yoldan çıkmıştır: “Türk hükümeti yasamayı, yürütmeyi ve yargıyı insan yapımı kanunlara göre uygulayanlardandır. Ordusu Türk tağutu ve onların haçlı müttefiklerini savunmak amacıyla kurulmuştur. Bu hükümet ve ordu açıkça dönektir” (Dabık 2015f, 7). Türkiye'nin yanında, Müslüman çoğunluğa sahip diğer birçok devlet de 11. sayıda hedef tahtasına oturtulmaktadır. İŞİD'e göre bu devletlerde bir zamanlar cihat yaptığını ilan eden örgütler, cihat yolundan çıkmış ve devletin bir parçası olmuştur. Bu örgütlerin üyeleri devlet başkanlığı, parlamento üyeliği gibi farklı görevlere gelmiştir. Şimdi ise bu örgütler, eklemlendikleri devletler eliyle fesat çıkarmakta ve Müslümanları bölmektedir (Dabık 2015f, 24-25). “Uzun bir listeden kısa bir seçki” (Dabık 2015f, 27) olarak bahsedilen bu devletlere şu şekilde yer verilmektedir (Dabık 2015f, 46-47):

Afganistan: Bir zamanlar komünistlerle savaşan cihatçı fraksiyonların liderlerinden Abdul Resul Sayyaf, Burhaneddin Rabbani, Ahmet Şah Mesut; komünist tehdit ortadan kalktıktan sonra “Afgan Kuzey İttifakı”nı kurarak “Haçlılar” ve “tavağut” adına savaşmaktadırlar.

Tacikistan: Tacikistan İslami Rönesans Parti'si lideri Abdullah Nuri Komünistlerle barış imzalamıştır ve şu an “tağut parlamento”da çoğunluğu oluşturmaktadır.

Libya: Libya İslami Mücadele Grubu 2011’de ‘‘tağut’’ Kaddafi’yle savaştıktan sonra ‘‘şirki’’ seçimlere katılmıştır. Eski cihat liderleri ‘‘tağut’’ parlamentoya girmiştir.

Somali: Şerif Şeyh Ahmet, ‘‘tağut’’ Somali Cumhuriyeti ile savaşsa da şirki seçimlerle ‘‘tağut’’ başkan oldu). Amerikalı ‘‘Haçlılar’’ ile ittifak kurmuştur.

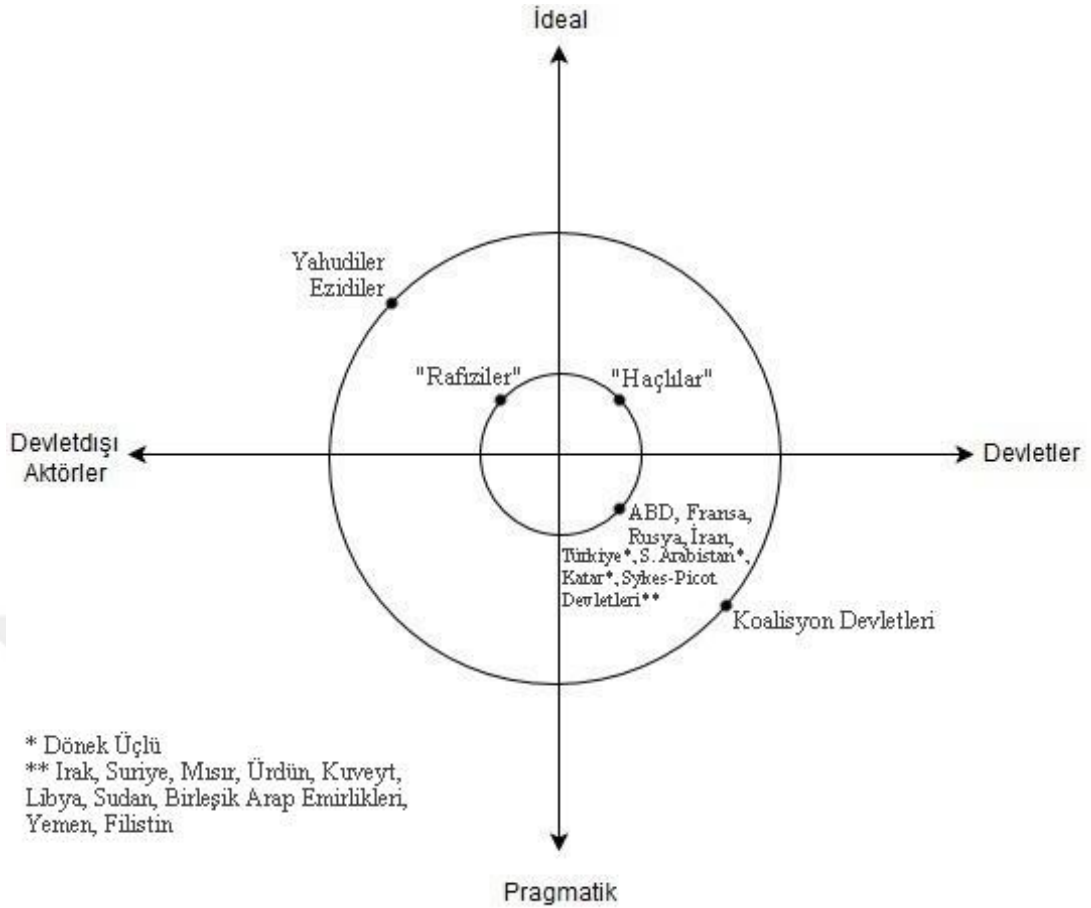
Irak: Amerikan işgali sırasında cihada katılan liderler, ‘‘haçlı’’ hapishanelerinden çıktıktan sonra ‘‘tağut’’ parlamentoya katıldı.

Mısır: Tağut rejimlerle mücadele eden cihatçılar şirki seçimlere katıldı.

Çeçenistan: Mücahit Çeçenler, Rus ‘‘haçlılar’’ ile anlaşıp Çeçen ‘‘Sahva’’ güçlerini kurdu.

Filistin: Hamas cihat ettiğini ilan etsene 2005’ten itibaren milliyetçi bir oluşuma dönüşmüş ve demokrasiyi kabul etmiştir.

Dabık’ın hemen her sayısında, üstü kapalı olarak, örgütün dört bir yanın düşmanlarla çevrildiği iddia edilmektedir. Düşmanın farklı kategorilere ayrılması, aktörlerin birbirinden bağımsız olduğu anlamına gelmemektedir. Tersine, tüm düşmanlar IŞİD ile mücadele için birbiriyle işbirliği yapmaktadır. IŞİD içinde olduğu bu durumu Hendek Savaşı’na benzetmektedir. Yahudilerin, paganların ve ikiyüzlülerin Hendek Savaşı’nda kurduğu koalisyon gibi; bugün de, ortak çıkar etrafında birleşmiş küffarın koalisyonu ile ‘‘İslam Devleti Müslümanlarının’’ karşı karşıya olduğu belirtilmektedir. IŞİD’e göre Ahzab suresinde anlatılanlar bugün de gerçekleşecektir. Müslümanların bu mücadelesi Allah’a karşı suç işleyenleri açığa çıkaracaktır. Örgütün mürtet olarak adlandırdığı devletler grafik 3.4’te verilmektedir.

Grafik 3.4. İŞİD'in Düşmanları (Pragmatik-Devlet II)

3.2.b. Devletdışı Pragmatik Düşmanlar

3.2.b.i. Sahada Faaliyet Gösteren Örgütler: "Taşeronlar, vekiller, kuklalar."

Suriye ve Irak başta olmak üzere bölgede oldukça fazla silahlı örgüt bulunmaktadır. Bu örgütler milliyetçi, cihatçı ve İslamcı bir takım ideolojik eksenler etrafında faaliyet göstermektedir. İŞİD, Hamas'tan PKK'ya; El Kaide'den Özgür Suriye Ordusu'na bütün örgütleri düşman ilan etmiştir. Cihat gerçekleştirdiğini iddia eden örgütleri tekfir etmekte; diğer örgütleri Batılı ideolojilerin taşıyıcısı ve Batılı devletlerin "vekili" olmakla suçlamaktadır. Cihatçı ve/veya İslamcı örgütler söz konusu olduğu zaman sık sık dini argümanlara başvurarak yalnızca kendisinin doğru yolda olduğunu iddia etmektedir. Bu örgütleri İŞİD "Sahva" olarak

adlandırmaktadır. Dabık'a göre "Sahva" adı Irak'ta kullanılmaya başlanmışsa da, Afganistan'daki komünist işgalinden beri bir olgu olarak süregelmektedir. Dabık'ın aktarımına göre, Haçlılarla işbirliği yapan çeşitli aşiretlerden oluşan Iraklı Sahva'lar 2005'te mücahitlerle savaşmak için kuruldu (Dabık 2015f, 52). Dabık açısından Sahvalar, arkasına Amerikan desteğini alan bölgedeki yozlaşmış aşiretlerden oluşmaktadır ve "İslam Devleti"ne karşı yürüttükleri savaş ihanet dolu bir savaştır. IŞİD'e göre Sahva komplosu, Hendek Savaşı'nı anımsatmaktadır; İslam Devleti şüheda üstüne kurulmuştur ve baki kalacaktır (Dabık 2015g, 17). Diğer örgütlerin ise Batı'yla olan ideolojik ve stratejik yakınlıklarını ileri sürerek birer "kukla" olduğunu savunmaktadır.

Dabık, Temmuz 2014'te, birinci sayının hemen arkasından yayınlanan ikinci sayısında PKK ile savaşa özel bir bölüm ayırmaktadır. IŞİD, PKK'yı 1970'lerde Kürdistan İşçi Partisi adıyla kurulan komünist siyasi örgüt olarak tanımlamaktadır. IŞİD açısından PKK'nın amacı bağımsız bir Marksist devlet yaratmaktır. 2013'te IŞİD'in "dönek" (apostate) ilan ettiği liderler Erdoğan ve Öcalan arasındaki görüşmelerin sonucunda Dabık'a göre ateşkes ilan edilmiştir. Suriye'nin kuzeyindeki Marksist Kürtler de, yaklaşık on yıl önce, PYD adıyla anılan Demokratik Birlik Parti'sinin kurmuştur. PKK'nın Suriye kolu olan PYD ve onun silahlı kolu YPG, Öcalan'ın küfri ideolojisini paylaşmaktadır. Peşmerge güçleri de benzer şekilde, PKK'nın işbirlikçileri olarak konumlandırılmaktadır. Dabık'ta "İslam Devleti"nin; Nusayri rejimle, Sahva ile ve PKK/YPG'nin komünist "mürtet"leriyle kararlılıkla savaşmaktan çekinmeyeceği vurgulanmaktadır (Dabık 2014b, 12-13).

IŞİD; PKK, Peşmerge ve YPG ile yürüttüğü savaşı tarif ederken Müslüman Kürtleri özenle bu savaşın dışında tutmaktadır. Kürdistan coğrafyasında yaşayan Kürtlerin büyük bir kısmı Sünnilerden oluşmaktadır (Dabık 2014b, 12). Dabık;

Müslüman Kürtlerle bir probleminin olmadığını belirtmekte, hâlihazırdaki savaşın inançsız ve (“Haçlılar” ve Yahudilerle) işbirlikçi Kürtlere karşı yürütüldüğü mesajını vermektedir (Dabık 2014d, 9):

(...) Irak, Şam ve diğer bölgelerdeki Müslüman Kürt kardeşlerimize bir mesajımız var. Bu milliyetçi bir savaş değil – biz Allah’a sığınırız. Kürtler ile Kürt oldukları için savaşıyoruz. Onların içindeki inançsızlarla, Müslümanlara karşı savaşta Haçlılarla ve Yahudilerle müttefik olanlarla savaşıyoruz. Müslüman Kürtler nerede olurlarsa olsunlar bizim insanlarımız ve kardeşlerimizdir. İslam Devleti kademelerinde de birçok Müslüman Kürt bulunmaktadır.

Dabık’a göre ABD, zayıflığının ve korkaklığının bir göstergesi olarak, bölgede bir takım “dönek” (apostate) vekil aktörlerin arkasına saklanmaktadır. PKK ve Peşmerge de söz konusu vekil aktörler arasında gösterilmektedir. Dabık’ın Ekim 2014’te çıkan dördüncü sayısında, PKK’nın daha önceden tanımlanan Marksist kimliğine bir de “milliyetçi” kimliği eklemiştir. PKK’nın Suriye’deki kolu olduğu bir kez daha vurgulanan PYD’nin, Esad rejimiyle koordineli olarak Kürt bölgelerinde yerel komiteler kurduğu iddia edilmektedir. Kürt Şebbiha²⁸ güçleri, Esad rejimine karşı ses çıkaran Müslüman Kürtleri susturmakla görevlendirilmiştir. PKK bölgede uyuşturucu trafiğini kontrol eden en büyük örgütlerden biridir. Üstelik PKK; “Haçlı” ABD ve AB, ve onların Türk kuklaları tarafından terörist örgüt ilan

²⁸ Şebbiha sözcüğü hayalet, gölge anlamına gelmektedir. İlk olarak 1970’lerde kullanılmaya başlanan Şebbiha terimi Şam’a bağlı gayri resmi kuvvetleri ifade etmektedir. 2011’de Suriye’de iç savaşın başlamasıyla birlikte Şebbiha kuvvetleri Şam rejiminin yanında yer almıştır. Şam’ın gayri resmi silahlı kuvveti olma niteliğini sürdürerek savaşta faaliyet göstermiştir (Yasin al-Haj Salih, “The Syrian Shabiha and Their State,” Heinrich Böll Stiftung Middle East, https://lb.boell.org/sites/default/files/downloads/Yassin_al-Haj_Saleh-The_Syrian_Shabiha_and_Their_State.pdf (erişildi: 11.03.2018)). 2012 yılında bu milisler Suriye Ulusal Güçleri (Syrian National Forces) adı altında yeniden yapılandırılmıştır.

edilmiştir. Barzani yönetimindeki Peşmerge de savaş arzusunu kaybetmiş bir topluluğa dönüşmüştür. Cılız maaşlarının yatmasını bekleyen paralı askerlere dönüşen Peşmerge de mücahitlere karşı savaşta yetersiz kalmaktadır. Dabık'a göre ABD, hava saldırılarıyla bahsedilen Kürt grupları korumakta; onları vekil olarak kullanarak, onlar eliyle İslam'a karşı savaş yürütmektedir (Dabık 2014d, 41-42). Oysa dördüncü sayıda yapılan tahmine göre, ABD'nin kullandığı vekil güçler yürütülen savaşta yeterli olmayacaktır ve "Haçlılar" yakın zaman önce terk ettiği topraklara dönmek zorunda kalacaktır (Dabık 2014d, 8).

Suriye'de patlak veren iç savaşla birlikte bölgede önemli bir aktör olan diğer unsur, Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) olmuştur. ÖSO da tıpkı PKK, YPG ve Peşmerge gibi ABD'nin vekil olarak kullandığı bir örgüt olarak görülmektedir. Dabık'a göre ÖSO, merkezi liderliği Türkiye'de olan cılız bir gruptur. ÖSO, Esad rejimine karşı sahada herhangi bir önemli askeri başarı elde edememiştir. Ordusu henüz "Haçlılar" tarafından eğitilmemiştir. Dolayısıyla ortada bir ordudan söz etmek de yersizdir. Al Salul ve Katar tarafından desteklenen "İslami Cephe", sonradan kurulmasına rağmen ÖSO'dan daha etkilidir. IŞİD'e göre ÖSO üyeleri; hırsızlık yapmakta, tütün işleriyle uğraşmakta, Batı'dan aldığı silahları başka gruplara satmakta, şartlar değiştikçe Zevahiri'den PKK'ya çok farklı gruplarla işbirliği yapmaktadır (Dabık 2014d, 41). Dabık'ta, "cahiliye bayrağı taşıyan milliyetçi mürtet" ÖSO'nun Suriye'de rejimi değiştirmek gibi bir amacının olmadığı belirtilmekte; hatta biraz para ve sigara karşılığı mevzilerini satacağı iddia edilmektedir. ÖSO, milliyetçi ikiyüzlü örgütlerden biri olarak görülmektedir (Dabık 2015c, 53). Haziran 2015'te çıkan dokuzuncu sayıda, ÖSO'nun askeri anlamda güçsüzlüğü bir kez daha vurgulanmıştır. Dabık'a göre Suriye'de ÖSO, "Haçlıların" gözünde hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu yüzden Haçlıların yeni müttefiki, "tağut Beşar" ile ittifak yapan

PKK oldu. Bu noktada PKK, bölgede kontrolü ele geçirmeye çalışan Kürt Şebbiha güçleri olarak tanımlanmaktadır (Dabık 2015d, 57).

Dabık'a göre, PKK'nın savaş tecrübesi ve sahada ÖSO'dan daha başarılı olması sayesinde "Haçlılar"ın ÖSO'ya mecburiyeti ortadan kalkmaktadır. Fakat gerek PKK, gerekse ÖSO ancak "Haçlılar"ın önceden bombaladığı yerlere girebilmektedir. Esas işi "Haçlılar" yapmakta; meyvelerini PKK toplamaktadır. Oysa PKK'yı büyük bir tehlike beklemektedir: PKK, "Haçlı" bombardımanına güvenerek ileride çok fazla cephe açmıştır ve politik anlamda intihar etmiştir. Kaldı ki, Müslüman Kürtler PKK'dan nefret ettiği için örgüte katılmamaktadır ve örgütün eli giderek güçsüzleşmektedir (Dabık 2015e, 30-32). Dabık'ın Temmuz 2015'te çıkan 10. sayısı, PKK ile ABD'nin sahadaki söz konusu yakınlığı göz önünde bulundurularak "Amerikan Kürdistan"ı başlıklı bir bölüm hazırlanmıştır. PKK, Amerikan müdahalesine alkış tutmaktadır. IŞİD'e göre Kürdistan, bir anda Amerikan hava gücüne sahip olmuştur; bu nedenle adı da Amerikan Kürdistanı olmalıdır. Selahaddin Eyyubi gibi efsaneler yetiştiren Müslüman Kürt mirasının aksine şu anki Kürtler Marksist ya da seküleristtir. Mücahitlerle savaşıp Amerikan çıkarlarına hizmet edenler uluslararası imajını güçlendirme peşinde olsa da; Allah'ın Şeriat'ı bir gün Kürdistan topraklarına hükmedecektir (Dabık 2015e, 30).

IŞİD, El Kaide'nin içinden ayrılan bir grubun kurduğu bir örgüttür. El Kaide ile yaşanan ideolojik anlaşmazlık bölgedeki diğer cihatçı ve/veya İslamcı örgütlere de yansımıştır. IŞİD El Kaide'ye düşman olduğu gibi kendisine biat etmeyen bölgedeki diğer tüm örgütleri düşman ilan etmektedir. Suriye'deki iç savaşın seyrine paralel olarak kurulan birçok farklı cephe de aynı durumla karşı karşıya kalmıştır. Dabık'ta Suriye El-Kaide'si "Jawlani Front" (Cevlani Cephesi) olarak adlandırılmaktadır. Temmuz 2014'te çıkan ikinci sayıda, Cevlani Cephesi'nin IŞİD'i

“Haricilerden bile daha aşırı (extreme)” ilan ettiği açıklamalara yer verilmiştir. IŞİD sözcüsü Ebu Muhammed el-Adnani'nin buna yanıtı nettir: “Allah'ım lanetin yalancıların üstünde olsun (...) Allah'ım cihat ve mücahitlere karşı komplo içinde olanların sırlarını ortaya çıkar” (Dabık 2014b, 20).

Sırasıyla Nisan, Haziran, Temmuz ve Kasım 2015'te çıkan Dabık'ın sekizinci, dokuzuncu, onuncu ve on ikinci sayıları “El Kaide'nin Şam'daki Müttelikleri” başlıklı bir yazı dizisini içermektedir. Bu bölümde, Suriye'de varlık gösteren ve cihatçı ve/veya İslamcı olduğunu iddia eden örgütler hedefe alınmaktadır. Dabık'a göre bu örgütler milliyetçi amaçlar doğrultusunda savaşmaktadır. Bu noktada Dabık, Peygamber döneminde yaşanmış bir takım anekdotlara yer vererek yalnızca İslam'ı amaç edinerek savaşılması gerektiğini salık vermektedir. Hedefteki ilk örgüt 25 Aralık 2014'te kurulan Şam Cephesi'dir (Shamiyyah Front). Muhalif güçlerin bir araya gelerek oluşturduğu cephede şu unsurlar yer almaktadır (Dabık 2015c, 7-8):

- İslami Cephe
- Mücahid Ordusu
- Nureddin Zengi (Nur ad-Din Zıncı) Hareketi
- Fastakim Birliği
- Hazm Hareketi.

Dabık'a göre bu fraksiyonların çoğu milliyetçi Suriye Devrim Komuta Konseyi üyesidir. Yukarıdaki örgütlerin tamamı Körfez rejimlerinden, CIA'den, Suriye Ulusal Koalisyonu'ndan ya da, hiçbir grupta olmamasına dahil olmadığını iddia eden, Özgür Suriye Ordusu Yüksek Askeri Konseyi tarafından koşulsuz destek almaktadır. Bu cephe, Şubat 2015'te Kürt Otonom Demokratik Yönetimi ve YPG (PKK'nın

Suriye kolu) ile Afrin’de şeriat ilan edilmesi üzerine anlaşmıştır. Dabık’a göre, esasında milliyetçi olan bu görünürde “İslamcı” örgütler, kendi çıkarları doğrultusunda Marksist ve demokratik, seküler bir örgütle anlaşma yapabilmektedir (Dabık 2015c, 8). Şam Cephesi bir yandan yeni bir Suriye kurma hedefi ile Suriye’nin tüm etnik ve dini unsurlarını kucaklayacağını; diğer yandan da diyaloga dayalı bir uluslararası politika izleyeceğini ilan etmektedir. Dabık’ta da kendisine yer bulan bu ifadeler, Dabık tarafından Şam Cephesi’nin milliyetçi kimliğini ortaya çıkarmak için vurgulanmaktadır (Dabık 2015c, 10).

Yazı dizisinin ikinci bölümünde IŞİD’in yeni “Sahva” olarak adlandırdığı koalisyonlar hedefe alınmaktadır. Cevlani Cephesi, bu koalisyonların ya bizzat içindedir ya da bu koalisyonlarla ittifak halindedir. En son ortaya çıkan koalisyonlardan biri de İdlib’de kurulan Fetih Ordusu’dur (Jaysh al-Fath). Bu koalisyonun üyeleri arasında Cevlani Cephesi ve Şam Lejyonu (Faylaq ash-Sham) bulunmaktadır. Dergide Şam Lejyonu’nun Suudi Kral Selman Abdülaziz’e bağlılık ilan ettiği deklarasyona yer verilmiştir. Buna göre, Şam Lejyonu “Ümmeti tehdit eden Safevi planları”na karşı Yemen de dahil olmak üzere, mücadele edecektir. Bu amaç doğrultusunda da Suudi Arabistan’ı desteklemektedir (Dabık 2015d, 6-7). Oysa IŞİD’e göre bir Müslüman’ın, bu örnekte Suudi Arabistan’ın temsil ettiği, “Tavağut” ile “Rafızı”nin kavgasında taraf tutması helal değildir. “Tağut” adına savaşan Müslüman da, kimlerle savaşırsa savaşın dinden çıkar (Dabık 2015d, 7).

Yazı dizisinin üçüncü bölümünde, Suriye’deki örgütlerin demokratik taleplerine ve sözü edilen koalisyonlara katılan diğer örgütlere yer verilmektedir. IŞİD’e karşı Ocak 2014’te kurulan “Suriye Sahvası”na Mücahitler Ordusu (Jaysh al-Mujahidin) ve Suriye Devrimci Cephesi (Jabhat Thuwwar Suriya) liderlik etmektedir. Dabık’a göre “İslam Devleti”ne karşı gerçekleştirilen komploların bir parçası olarak ilk

adımları atan bu örgütler, sistematik hamlelerle “İslami Cephe”yi kurmuştur. “Sahva”nın başlangıcından beri Cevlani Cephe’nin en büyük müttetiklerinden biri İslami Cephe’dir. Bu bölümde de İslami Cephe lideri Zehran Alluş’un sözlerine yer veren Dabık, Alluş’un teknokratik bir devlet talep ettiğini belirtmektedir. Dabık’ta yer alan açıklamalarına göre Alluş; demokrasinin köşe taşlarından self-determinasyon, farklı inançların bir arada yaşayabileceğine ve din özgürlüğüne inanmaktadır. Ayrıca “sekülerist cahiliye bayrakları” altında İslam’a karşı düzenlenen “Haçlı Seferi”ne katılmaktadır (Dabık 2015e, 6-7).

Milliyetçilik, demokrasi, çoğulculuk, bir arada yaşama, toplumsal tolerans gibi taleplerin olduğu açıklamaların ardından, Haziran 2015’te, Cevlani Cephesi bir açıklama yaparak Dürzilere saldırılmaması gerektiğini salık vermiştir. Buna göre Müslümanlar, Dürziler gibi savunmasız topluluklara değil, kendilerine saldıranlarla savaşmalıdır (Dabık 2015e, 8). Bu açıklamanın ardından bir takım örgütler, Cevlani Cephesini destekleyen bir bildirin altına imza atmıştır. İmzacı örgütler şu şekildedir (Dabık 2015e, 12):

- İslami Birlik (Al-İttihād al-Islāmī)
- Şam Devrim Tugayları (Katā’ib Thuwwār ash-Shām)
- Ahrar uş-Şam (Harakat Ahrār ash-Shām)
- Şam Cephesi (Al-Jabhah ash-Shāmiyyah)
- Fastakim Birliği (Tajammu’ Fastaqim Kamā Umirt).

Yazı dizisinin bitiminde son olarak Ahrar uş-Şam’ın açıklamalarına yer veren Dabık; Ahrar uş-Şam’ın Batı ile işbirliği talep ettiğini belirtmektedir. Ahrar örgütü açıklamalarında El Kaide ile fiili ya da ideolojik bir bağının olmadığını belirtmekte

ve Batı'ya işbirliği teklif etmektedir (Dabık 2015e, 13). IŞİD, Ahrar uş-Şam'ı ana "Sahva" gruplarından biri olarak görmektedir (Dabık 2015d, 36). İslami olduğunu ileri süren bu örgüt kendi, insan yapımı kanunlarını tanımaktadır ve İslam'la bir ilgisi yoktur (Dabık 2015e, 51). "İslami" Cephe'nin en geniş bloğunu temsil eden Ahrar uş-Şam'ın cihatçılığı ve İslamcılığı dahi; Cephe'nin diğer üyesi Cevlani Cephesi tarafından şüpheli karşılanmaktadır. Ahrar'ın dış ilişkiler direktörü Labib al-Nahhas 21 Temmuz 2015'te Telegraph için yazdığı makale ile tüm cihatçıları utandırmıştır. Dabık'ta yer alan açıklama şunları içermektedir: self-determinasyonu, çoğunluğun iktidarı, ulusal sınırların ve azınlık haklarının korunmasını (Rafızileri, Nusayrileri, Dürzileri ve İsmailileri içeren) vurgulayan milliyetçi, demokratik bir söylem. Dabık'a göre, Ahrar uş-Şam kendisini ılımlı alternatif olarak görüyor ve Haçlıların hava saldırılarını övüyor (Dabık 2015f, 9).

IŞİD açısından Afganistan'da faaliyet gösteren Taliban'ın da diğer "Sahva" güçlerinden bir farkı yoktur. IŞİD'e göre Taliban da kendi dünyevi çıkarları için "Haçlılar"la ve "Rafizi"lerle işbirliği yapmaktan çekinmemektedir. Dabık'a göre, Afgan kukla rejimi İslam'ın en büyük düşmanı olan İran'ı "Müslüman devlet" ilan etti. Rafızileri Müslüman ilan etmiş ve Afganistan'da Rafızilere düzenlenen saldırıları lanetlemiştir. Taliban'ın başına geçen Akhtar Mansur; BM, uluslararası konvansiyonlar, milliyetçilik, modernizm ve pasifizm hakkında olumlu ifadeler kullanmıştır. Ayrıca ofansif ve defansif cihadı, Amerikan işgal kuvvetlerine karşı yürütülen savaş hariç, onaylamamaktadır. Akhtar kişisel çıkarları için Rafiziye ve tavağutu "Müslüman kardeşi" olarak görmüş; IŞİD'i harici ilan etmiştir (Dabık 2015f, 4).

IŞİD'in bir diğer önemli düşmanını Müslüman Kardeşler oluşturmaktadır. Müslüman Kardeşler hareketi dergide "Mürtet Kardeşler" olarak anılmaktadır. IŞİD

Müslüman Kardeşleri, son birkaç on yılda Mısır'dan başlayıp tüm Ümmet'i etkileyen bir kansere benzetmektedir. Hızla Şam ve Irak'a yayılan ‘‘kansere’’, ardından mürtet tavağutun gaspettiği topraklara sıçramıştır. Nihayetinde tüm Batı'yı da etkisi altına almıştır. Dabık'a göre, Müslüman topluluklar arasında adı İslam olan ama kendi İslam olmayan bir din yayılmıştır. Maturidilik, Eşarilik, Mutezile ve Cehmiyye gibi büyük ölçekli tarihsel tarikatları bile etkilemiştir. Alimlerin ölümü ve yüzyıllardır Ulema'nın eksikliği sapkın Osmanlıların elinde modernizmin ve Haçlıların Müslüman topraklarındaki kolonileşme faaliyetlerinin önünü açmıştır. Sapkın Osmanlılardan kalan farklı kavramların bir araya gelmesiyle din karman çorman hale gelmiştir. IŞİD'e göre, Doğu'nun ve Batı'nın paganlarından demokrasi, liberalizm, pasifizm ve sosyalizm gibi doktrinler ithal edilmiştir. Şeriat'ı yerleştirip hilefeti kurmak ve cihat etmek adına İslam'la ve Müslümanlarla savaşılmaktadır. Kansere; Afganistan, Irak, Cezayir, Filipinler, Somali, Yemen, Tunus, Libya, Pakistan, Bangladeş, Endonezya, Malezya, Mısır ve diğer yerlerde tavağut ve Haçlılar arasında işbirliğini sağlamaktadır. Bu kanser 1928'de Hasan al-Banna tarafından kurulan ve Müslüman Kardeşler olarak bilinen gruptur (Dabık 2016b, 28).

IŞİD açısından Hamas da Müslüman Kardeşler gibi İhvan'ın bir parçasıdır. Haziran 2015'te çıkan dokuzuncu sayıda IŞİD'in Yermuk Kampı'na yaptığı saldırılara yer verilmiştir. Yermuk Kampı'nın ‘‘Sahva’’ kampı olduğu iddia edilmektedir. Saldırı sonucunda Hamas'a bağlı Aknaf Bait al-Makdis güçleriyle çatışmaya girilmiştir. Dabık'a göre, Aknaf güçleri Nusayri rejimiyle işbirliği yaparak Sahva'nın ihanet yüklü doğasını ortaya koymuştur. Hamas'a bağlı bu güçlerin İhvani kıyafetler giyerek Nusayri rejimle ilişkileri ‘‘normalleştirilmesi’’ sürpriz değildir. Hilafet askerleri topraklarına girip militanlarını uzaklaştırınca Hamas lideri İsmail Haniyyah, Arap ‘‘tavağutları’’ ve hatta İranlı Mecusi'leri bile yardıma çağırarak

suçlanmaktadır. Diğer yandan, Batı Şeria merkezli “seküler tavağut örgüt” Filistin Kurtuluş Örgütü de Nusayri Şam rejimini desteklemektedir (Dabık 2015d, 34-36).

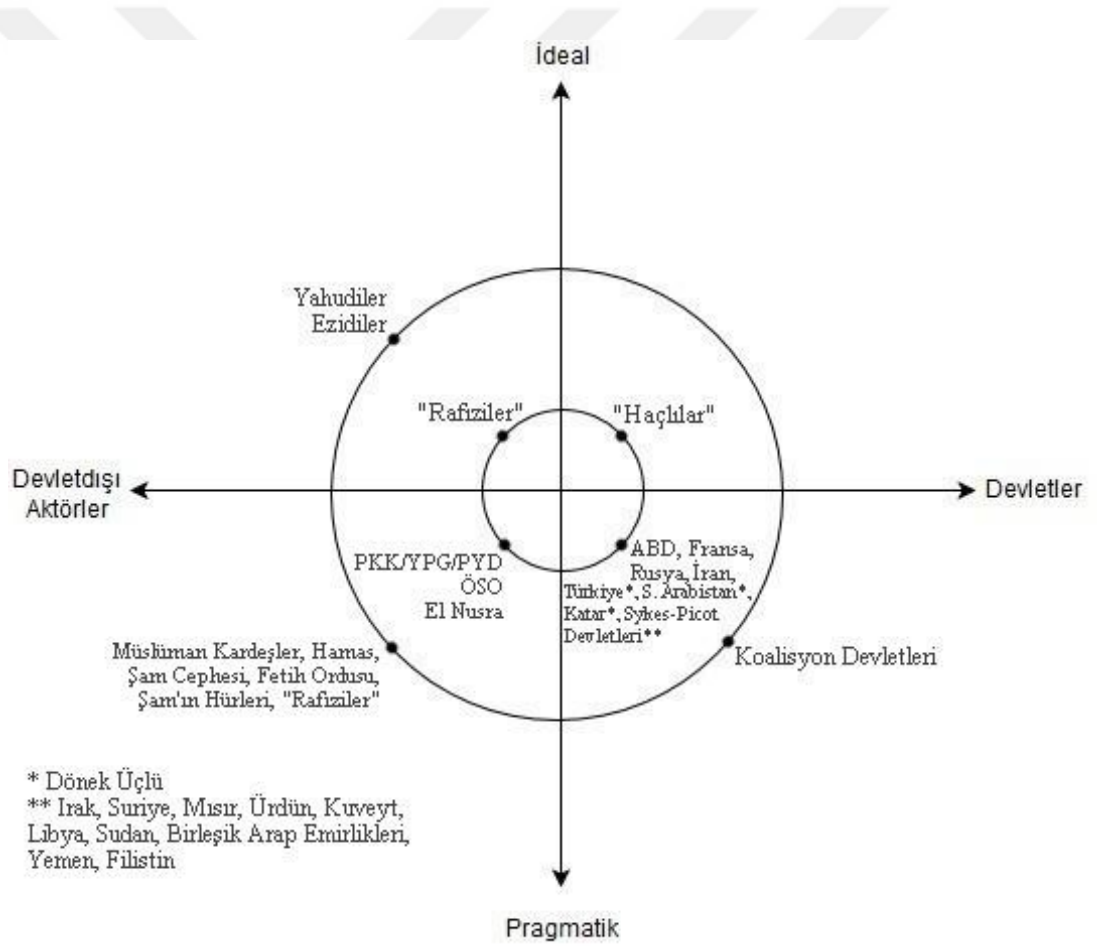
3.2.b.ii. Şiilerden Oluşan Devletdışı Örgütler: “Rafizi’yi açığa çıkar.”

İdeal düşman kategorisinde ortaya konan Şiiler de tıpkı “Haçlılar” gibi pragmatik düşman kategorisinin bir parçasıdır. Bu durum “Haçlı” düşman özelinde açıklandığı için, bunun nedenine tekrar yer vermeye gerek yoktur. Şiiler Dabık’ın ilk sayısında hedef gösterilmiş ve bu amaç doğrultusunda Şii grupların pazarlarına, ibadethanelerine ve silahlı güçlerine saldırılması telkin edilmiştir. Bomba yüklü araçların ve geliştirilmiş infilak aygıtlarının kullanılması gerektiği belirtilmiştir (Dabık 2014a, 36-37). Zerkavi Şiilere yönelik yürütülecek savaşın metodolojisini açıkça belirtmektedir: “Çözüm (...) Rafizi’yi açığa çıkarmak, Ehl-i Sunnet’in kararını yüceltip onlarla savaşmak ve onları durdurmak” (Dabık 2016a, 42). Zerkavi’ye göre Amerikalılar büyük bir düşman olsa da Şiiler daha tehlikeli düşmandır. Şiilerin ümmete olan yakınlığı ve besledikleri gizli düşmanlık, onları çok daha tehlikeli kılmaktadır. Üstelik cihatçı hareketin bitmesi için Amerikalılar ile ittifaklar kurmakta, onları desteklemektedirler. Başta Şiiler olmak üzere, dönek (apostate) unsurları yok etmeden Müslümanların Yahudileri ve Haçlıları yenmesi mümkün değildir (Dabık 2016a, 33). Dabık’a göre, Şiiler; Hıristiyanlar ya da Yahudiler gibi İslam’ın dışında olan “Asli Küffar” unsuru olarak görülmemelidir. Şiilerin dönekliklerine (ridde, riddah) kılıçla muamele edilmelidir. Şiiler mürtet olarak görülmektedir ve IŞİD açısından mürtetlere şu şekilde davranmak gerekmektedir (Dabık 2016a, 43):

- 1) Mürtet, esir alındıktan sonra, tövbe etse dahi öldürülebilir.
- 2) Mürtet, Zimmi olmak için cizye ödeyemez.

- 3) Mürtetlerle anlaşma yapılamaz.
- 4) Mürtet erkekler köleleştirilemez.
- 5) Mürtet, fidye karşılığı salıverilemez.
- 6) Mürtede merhamet gösterip salıverilemez.
- 7) Mürtet, İslam'a geri dönmesi için zorlanamaz.

Örgütün devletdışı örgütlerden oluşan pragmatik düşmanları grafik 3.5'te verilmektedir.

Grafik 3.5. İŞİD'in Düşmanları (Pragmatik-Devletdışı)

BÖLÜM IV

SONUÇ

Cihatçı selefi örgütlerin küresel ölçekli terör eylemleri, uluslararası kamuoyunun önündeki en yakıcı sorunlardan biridir. Devletler bu sorunlar karşısında mücadele yöntemlerini her geçen gün yenilese de; cihatçı örgütler de günün şartlarına ayak uydurup yeni yöntemler bulmakta gecikmemektedir. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgalinden bu yana geçen yaklaşık 40 senelik sürecin son döneminde ortaya çıkan IŞİD, benzeri örgütler içinde en gaddar olanıdır. Kendisinden olmayan herkesi düşman ilan ederek savaş başlatan örgüt, dünyanın birçok yerinde zalimane terör eylemleri gerçekleştirmiştir.

Bu çalışmada örgütün en önemli gündem maddelerinden biri olan düşman olgusu ele alınmıştır. IŞİD'in düşmanlarının kim olduğu ve söz konusu düşmanları nasıl kurduğu soruları yanıtlanmaya çalışılmıştır. Örgütün varlığının ve eylemlerinin karşılık bulduğu siyasallık, Carl Schmitt'in kuramı içinden temellendirilmiştir. Schmitt'e göre siyasal bir birim dost-düşman ayrımı yapmaktan kaçınmaz. Başka bir ifadeyle, düşmanın kim olduğuna karar vermek siyasal alanın kurucu ögesidir. Aynı zamanda Schmitt siyasal alanın, kendisine has dost-düşman kategorileriyle var olması gerektiğini; ahlak, din, ekonomi, estetik gibi hayatın diğer alanlarının siyasalın dışında tutulması gerektiğini iddia etmektedir. Schmitt'e göre Westphalian egemen-eşit devletler sistemi, hayatın diğer kategorilerini siyasaldan ayrı ele alarak siyasalın en iyi örneğini oluşturmaktadır. Oysa IŞİD'deki söz konusu siyasallık dini kategorilerin yoğunlaşmasıyla meydana gelmektedir. Örgüt kendisini siyasal anlamda kurarken dini referanslara başvurarak düşmanını (ve dolayısıyla kendisini) din üzerinden tanımlamaktadır. Bu durum Tanrısal iyi ve kötünün karşı karşıya

geldiğine ve bu iki kategorinin eninde sonunda savaşıması gerektiğine işaret eden bir tablo yaratmaktadır. Buna bağlı olarak, Tanrısal iyi, örgüt tarafından sahiplenilmekte; düşman ise özsel kötülüğün temsilcisi olarak kurulmaktadır. Böylelikle IŞİD'in savaşı aynı zamanda siyasalın ilgasını amaçlamaktadır. Çünkü kötülüğün ortadan kalktığı bir dünyada savaşmak için bir neden kalmayacak, dolayısıyla düşman kategorisine ihtiyaç kalmayacak ve siyasal yok olacaktır. Oysa Schmitt'e göre böyle bir durum söz konusu değildir. Söz konusu durumu Schmitt şu şekilde tarif etmektedir: "Bu türden savaşlar zorunlu olarak çok yoğun ve insanlıkdışıdır. Çünkü düşman, siyasal olanı aşan biçimde başta ahlaki olmak üzere diğer kategoriler bakımından da aşağılanmak ve insanlıkdışı bir yaratık olarak tanımlanmak zorundadır. Ancak bu yaratık artık sadece uzaklaştırılması gereken bir tehlike, ait olduğu yere geri gitmeye zorlanacak bir düşman olmaktan çıkar, nihai biçimde bertaraf edilmesi gereken bir düşmana dönüşür" (Schmitt 2006, 66). Bununla bağlantılı olarak IŞİD de diğer siyasal birimler gibi, siyasal anlamda kendisini kurabilmek için önce düşmana işaret etmek, sonra da bu düşmanla mücadele etmek zorundadır. Düşmanla mücadele, aynı zamanda hayatta kalmak anlamına geldiğinden, Schmitt'in perspektifine göre, örgüt her ne kadar göksel bir söylemi sahiplense de sekülerleşmekten kaçamaz. Tam da bu noktada IŞİD'in söylemindeki kırılma ortaya çıkmaktadır. Bu noktaya sonuç bölümünün devamında daha ayrıntılı değinilmektedir.

Çalışmanın amacı IŞİD gibi güncel ve yakıcı bir fenomene hakim güvenlik söylemleri dışından bir bakış getirebilmektir. IŞİD diğer silahlı örgütlere nazaran daha sofistike bir yapı arz etmiş olsa da; devlet olma iddiasındaki bir örgüt olarak modern devletin niteliklerinden yoksundur. IŞİD'in çağdaşı devletlerle paylaştığı tek ortak nitelik örgütün egemen vasfıdır. Dolayısıyla devlet merkezli ana akım

Uluslararası İlişkiler kuramları yerine örgüt, kuramsal anlamda, Schmitt'in siyasi kuramı içinden ele alınmıştır. Böylelikle IŞİD'in yeni bir perspektif içinden anlamlandırılması amaçlanmıştır. Düşmana karar verebilme eyleminin kendisi Schmitt'e göre siyasi alanı kuran bir unsurdur. Bu bağlamda IŞİD'in düşman olarak kimlerde karar kıldığı, bunlara propagandasında nasıl yer verdiği incelenmiştir. Böylelikle Schmitt'in perspektifi ve bu perspektif içinde IŞİD'in durduğu nokta, ampirik verilerle desteklenmeye çalışılmıştır. Çalışmada ampirik kaynak olarak örgütün Dabık adlı dijital dergisi kullanılmıştır. Dolayısıyla çalışmanın bulguları da derginin kendisi ile sınırlıdır. Carl Schmitt'e referansla, IŞİD'in, kendisinin iddia ettiğinin aksine, dini bir oluşum değil; siyasi bir oluşum olduğu açıkça görülmektedir. Bu bağlamda Dabık'ta düşmanların nasıl kurulduğu ortaya çıkarılmıştır.

Kendisinden olmayan herkese savaş açan IŞİD'in düşmanlarını işaret etmek kolay olsa da, bu düşmanları kategorize etmek aynı kolaylıkta olmamıştır. Çalışmada düşmanlar ideal ve pragmatik olarak ikiye ayrılmış; bu kategoriler de kendi içinde devletler ve devletdışı örgütler olarak ikiye ayrılmıştır. Dolayısıyla düşmanlar iki ana eksen etrafında, dört ana kategoriye ayrılmıştır. “Haçlı” olarak adlandırılan Hıristiyan nüfus çoğunluğuna sahip devletler, “Rafizi” olarak adlandırılan Şii nüfus, Yahudiler ve Ezidiler ideal düşman kategorisinin içinde bulunmaktadır. Pragmatik düşman kategorisi fiili çatışma durumuna ve örgütün içinde bulunduğu maddi şartlara göre oluşturulsa da yukarıdaki iki tür düşman –“Haçlılar” ve “Rafiziler”-, bu kategorinin de içinde bulunmaktadır. Bunun nedeni IŞİD'in sadece pragmatik düşman kategorisinin ana unsurları olan bölge devletleri ve bölgedeki devletdışı silahlı unsurlarla değil; Batılı devletler ve Şiiilerle de çatışıyor olmasıdır.

IŞİD dünyayı iyi ve kötü olmak üzere temelde iki kategoriye ayırmaktadır. Bu kategoriler İslam'dan beslenen belirli özsel referanslarla oluşturulmaktadır. IŞİD kendi varlığını anlamlandırırken ve dünyada kendisine düşen rolü meşrulaştırırken dini anlatının tarih üstü niteliğini temel almaktadır. Bu noktada şu parantezin açılmasında fayda vardır: IŞİD söz konusu tarih üstü rolünü Mekke, Medine ve Kudüs gibi kutsal toprakları ele geçirip İslam'ın gücünü tahkim etmek gibi bir noktadan kurmamaktadır. Tersine örgütün yüzü batıya dönüktür. Buna göre Dabık'ta gerçekleşecek kutsal savaşın ardından önce İstanbul, ardından Roma IŞİD'in eline geçecek ve İslami düzen dünyaya yayılacaktır. Örgüt bu bağlamda kendi siyasal/dünyevi egemenliğini Tanrı'nın egemenliği olarak sunmakta; kendi seçtiği düşmanları, aslında Tanrı'nın düşmanları olarak dillendirmektedir. Bu bağlamda insanlara tek bir seçenek sunmaktadır: Tanrı'nın tarafında yer alıp –ki bu mümkünse Suriye'ye gidip IŞİD'e katılmak anlamına gelmektedir- “İslam'ın düşmanlarıyla” savaşmak. IŞİD'e göre hakikat bu kadar berrakken insanlar hala kendisini seçmiyorsa, bu onları –toplumları ve devletleri- IŞİD'in düşmanı kılmaktadır. Dolayısıyla IŞİD kendisini oldukça net çizgilerle ortaya koymakta, dünyayı mutlak iyiler ve kötüler olarak ikiye ayırmakta ve mutlak kötü olarak kurduğu kendi dışındaki herkesle kendisini savaşmaya mecbur kılmaktadır.

IŞİD'in egemenliğini tesis etme biçimi kuramsal anlamda Carl Schmitt'in siyasal düşüncesinde, ampirik anlamda da Dabık dergisinde gözlemlenebilmektedir. Ne var ki IŞİD'in siyasal anlamda çaresizliği de bu noktada ortaya çıkmaktadır. IŞİD göksel bir egemenliği ısrarla göksel nitelikleriyle yere indirme çabası içindedir. Kendi biriciklik iddiasını bu bağlamla ortaya koymaya çalışmaktadır. Oysa idea, bu dünyada var olmadığı ölçüde kendi anlamını koruyabilmektedir. Bir IŞİD militanı referans aldığı tarih üstü anlatıya başvurarak barış ortamında dahi düşmanını

kavrayabilir. Fakat düşmanını bir aktör olarak karşısında görmeye başladıkça idealize olan düşman kimliği, yerini dünyevi referanslarla kavranan düşmana bırakmakta ve tarih üstü niteliğini kaybetmektedir. Üstelik düşman, kendisini ortadan kaldırma olasılığına sahip olduğu için, düşmanla yüz yüze gelmek aynı zamanda hayatta kalmaya/düşmanı ortadan kaldırmaya yönelik efor harcamak anlamına gelmektedir. Bu nedenle düşmanla fiilen karşı karşıya gelinen her durumda pragmatik davranılmalı; örgütün kendisine biçtiği tarih üstü rolü bir kenara bırakmayı göze alarak tarihsel koşullara göre en doğru tercih yapılmalıdır. Bu noktada “Haçlı” ve “Rafızı” düşmanın hem ideal hem de pragmatik kategoride ortaya çıkması oldukça önemlidir. Özsel referanslarla kavranan bu düşmanlarla aynı zamanda sahada da savaşıldığı için IŞİD’in kurduğu siyasal dünya yalnızca galibiyet durumunda işleyebilmektedir. Örgütün özellikle söz konusu iki düşmana kaybetmesi demek, kendi varlığını temellendirdiği tarih üstü anlatının da –en azından kendi varlığı özelinde- çökmesi anlamına gelmektedir. IŞİD’in diğer düşmanlara –diğer silahlı örgütlere ya da diğer devletlere- kaybetmesi, örgütün sahiplendiği özsel anlatının gücünü yitirmesine neden olmayacaktır. Örgüt bu aktörlere mağlup olup geri çekilse dahi “hakikat elbet bir gün tecelli edecektir” düşüncesiyle faaliyetine devam edecektir. Oysa, yukarıda bahsedilen gerekçelerden dolayı, “Haçlı” ve “Rafızı” düşmanlar için aynı şeyi söylemek mümkün değildir.

Bu çalışmada ortaya çıkan bir diğer ilgi çekici bulgu, IŞİD’in Irak ve Suriye topraklarında hayat bulmasına karşın, Bağdat ve Şam yönetimlerine Dabık’ta oldukça az yer verilmiş olmasıdır. Gerek Irak’ın gerekse Suriye’nin IŞİD’le mücadele edebilecek kapasitede ordularının olmayışı bu durumun en önemli nedenlerinden biridir. Irak ve Suriye ordularının IŞİD’in karşısına fiilen çıkması ve IŞİD’i ortadan kaldırma potansiyeli taşıması, iki devleti örgütün zorunlu bir

muhatapı yapacaktı; dolayısıyla Dabık'ta iki devlete de daha çok yer verilecekti. Buna ek olarak, IŞİD hem Bağdat hem Şam yönetimini Batı'nın mutlak kuklası olarak görmektedir. Dolayısıyla Bağdat ve Şam'ın zaten kısıtlı olan varlığını göz ardı ederek doğrudan "kuklanın efendisini" kendisine muhatap almaktadır.

Orta Doğu'da ABD'ye rakip politikalar üreten Rusya ve İran'ın ele alınışı da dikkate değerdir. Rusya'nın Batı ile arasındaki tarihsel rekabet Dabık tarafından göz ardı edilmekte ve Rusya, Hıristiyan "Haçlılar"ın bir parçası olarak ele alınmaktadır. Bu anlamda Rusya, Hıristiyan nüfus çoğunluğuna sahip küçük büyük bütün devletlerle eş tutulmaktadır. Benzer bir toptancı kavrayış İran için de geçerlidir. Dabık tarafından İran, bölgedeki diğer "mürtet" devletlerle aynı potada ele alınmaktadır. Bu bağlamda Suudi Arabistan ve İran arasında Dabık tarafından herhangi bir fark görülmemektedir. IŞİD'in Şii düşmanlığı düşünüldüğünde örgütün İran'a karşı aldığı bu tavır ilginçtir. Neticede İran, uluslararası arenada Şiilerin hamisi rolünü üstlenmekte; tarihsel çizgisiyle de bu rolü pekiştirmektedir. Dolayısıyla tıpkı ideal kategorideki "Haçlı" düşmanın lideri olarak ele alınan ABD gibi İran'ın da yine aynı kategorideki "Rafizi" düşmanın lideri olarak görülmesi beklenirdi.

Bu çalışmada rastlanan bir başka ilgi çekici bulgu ise İsrail'in yerinin Dabık'ta oldukça kısıtlı olmasıdır. Dergide ismen yalnızca bir kere geçen İsrail, "Yahudi Devleti" olarak anılmakta; bu haliyle dahi diğer önemli aktörlere (bölge devletleri, küresel güçler, bölgesel örgütler) nazaran oldukça az vurgulanmaktadır. Üstelik İsrail, cihatçı/İslamcı örgütlerin uzun zamandan beri mücadele halinde olduğu bir devlettir. Bunun yanında İsrail, İslam dünyası açısından Filistin meselesi özelinde hassas bir noktada bulunmaktadır. Dolayısıyla İsrail'e karşı takınılacak sert bir tavır IŞİD'in İslam coğrafyasındaki popülaritesini arttırmaya hizmet edebilirdi.

Bu durumun bir nedeni; İsrail'in Hamas, Hizbullah, İran gibi aynı zamanda IŞİD'in de düşman olduğu unsurlara düşman oluşundan kaynaklanıyor olabilir. Söz konusu düşmanlar özelinde IŞİD'in İsrail'le benzer bir dili kullanması örgütün egemen vasfını zedeleyebilir. IŞİD propagandasının İsrail ile oldukça az temas ediyor oluşu bu çalışmanın konusu değildir. Fakat ileriki çalışmalarda, bu durumla ilgili bir araştırma sorusuna aranacak yanıt çerçevesinde, araştırmacılar ilgi çekici bulgular elde edebilir.

Dabık'ta Türkiye'nin konumu da ayrıca ele alınmaktadır. IŞİD'e göre, Osmanlı Devleti'nde İslam dini oldukça çarpıtılmış ve “mezara tapan” insanların “sapkın” inançları devlete hakim olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanı da Dabık'ın sözünü ettiği “sapkınlığı” değiştirmemiştir. Cumhuriyetle birlikte Türkiye Batılı değerlere angaje olmayı tercih etmiştir. “Şirki” seçimlerle göreve gelen “tağut” yöneticilerle yönetilmektedir. Öte yandan Türkiye; Katar ve Suudi Arabistan'la birlikte “dönek üçlü” olarak anılmaktadır. Bu durum Dabık'ın Türkiye'ye yönelik çelişkili bir bakışa sahip olduğunu göstermektedir. Çünkü adı geçen üç devlet, Batı'nın “kuklası” olarak ortaya konmaktadır. Kaldı ki Katar ve Suudi Arabistan ayrı ayrı ele alındığında da “kukla rejimler” olarak anlandırılmaktadır. Dabık'a göre Osmanlı'dan sonra kendi iradesiyle Batı'nın “günahkar” sistemine entegre olan Türkiye de bu noktada “kukla” olarak ele alınmaktadır. Böylelikle Dabık, Türkiye'ye atfettiği iradeyi “dönek üçlü”den bahsettiği bölümlerde Türkiye'nin elinden almaktadır.

Güncel şartlara iyi uyum sağlayarak yeni eylem tarzları ile ortaya çıkan cihatçı örgütler ile mücadelenin en önemli ayaklarından biri, propagandalarını ve dünyaya bakışlarını anlayabilmektir. Literatürde Dabık'ı merkeze alan birçok çalışma olsa da; IŞİD'i ve Dabık'ı Carl Schmitt temelinde ele alıp dergideki düşman

algulamalarını kategorize eden bir çalışma bulunmamaktadır. Bu anlamda da hem Schmitt'in Uluslararası İlişkiler disiplini içinden ele alınması hem IŞİD'in Schmitt'in perspektifi içinden incelenmesi hem de Dabık'taki düşmanlara işaret edilmesi bakımından literatüre katkı sunmak amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

Ağaoğulları, Mehmet Ali. *Sokrates'ten Jakobenlere Batı'da Siyasal Düşünceler*. İstanbul: İletişim.

Al Qaeda Attacks: A Chronology. 2011. *National Geographic*
<http://channel.nationalgeographic.com/remembering-911/articles/al-qaeda-attacks-a-chronology/> (erişildi: 12 02, 2017).

Alkan, Necati. 2016. *El Kaide'den IŞİD'e Din Şiddet ve Terörizm*. Ankara: Karınca.

Al-Monitor. 2014. "Why Assad may be helping Islamic State's offensive." <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/06/syria-aleppo-regime-army-assad-support-isis-mareat-talin.html> (erişildi: 15 12, 2017).

Baker, Aryn. 2015. "Why Bashar Assad Won't Fight ISIS." *Time*, 26 Şubat, Erişim Tarihi: 15 Aralık 2017. <http://time.com/3719129/assad-isis-asset/>

BBC. 2015a. "Battle for Kobane: Key events." <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29688108> (erişildi: 20 12, 2017).

BBC. 2015b. "Conflicting reports on IS head Abu Bakr al-Baghdadi's fate." <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-32405643> (erişildi: 20 12, 2017).

BBC. 2015c. "Palmyra's Baalshamin temple 'blown up by IS'." <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34036644> (erişildi: 20 12, 2017).

BBC. 2015d. "Charlie Hebdo attack: Three days of terror." <http://www.bbc.com/news/world-europe-30708237> (erişildi: 30 01, 2017).

BBC. 2015e. "Nigeria's Boko Haram pledges allegiance to Islamic State." <https://www.bbc.com/news/world-africa-31784538> (erişildi: 30 05, 2018).

BBC. 2016. "IS 'loses more than a quarter of its territory' in Syria and Iraq." <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-37588882> (erişildi: 22 12, 2017).

BBC. 2017. "Battle for Mosul: The story so far." <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-37702442> (erişildi: 22 12, 2017).

BBC. 2018. "Islamic State and the crisis in Iraq and Syria in maps." <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-27838034> (erişildi: 22 05, 2018).

Brisard, Jean-Charles ve Damien Martinez. 2014. Islamic State: The Economy-Based Terrorist Funding. *Thomson Reuters*. http://cat-int.org/wp-content/uploads/2016/06/White-Paper-IS-Funding_Final.pdf (erişildi: 30 01, 2017).

Brown, Chris. 2007. "From Humanized War to Humanitarian Intervention: Carl Schmitt Critique of the Just War Tradition." *The International Political Thought of Carl Schmitt* içinde, derleyen Louiza Odysseos ve Fabio Petito, 59-69. New York: Routledge.

Byman, Daniel. 2015. *Al Qaeda, The Islamic State and the Global Jihadist Movement*. New York: Oxford University Press.

Center for the Analysis of Terrorism. 2016. "ISIS Financing." <http://cat-int.org/wp-content/uploads/2016/06/ISIS-Financing-2015-Report.pdf> (erişildi: 30 01, 2017).

Chandler, David. 2008. "The Revival of Carl Schmitt in International Relations: The Last Refuge of Critical Theorists?," *Millennium: Journal of International Studies* 37(1): 27-48.

CNN. 2015. "Yemen: Bombs kill 137 at mosques; ISIS purportedly lays claim." <https://edition.cnn.com/2015/03/20/middleeast/yemen-violence/index.html> (erişildi: 30 05, 2018).

CNN. 2018. "ISIS Goes Global: 143 Attacks in 29 Countries Have Killed 2,043." <https://edition.cnn.com/2015/12/17/world/mapping-isis-attacks-around-the-world/index.html> (erişildi: 22 05, 2018).

Cockburn, Patrick. 2016. *The Age of Jihad*. New York: Verso.

Cohen, Tom. 2014. "Obama outlines ISIS strategy: Airstrikes in Syria, more U.S. forces," *CNN*, 11 Eylül, Erişim Tarihi: 15 Aralık 2017. <http://edition.cnn.com/2014/09/10/politics/isis-obama-speech/index.html>

Colas, Brandon. 2017. "What Does Dabiq Do? ISIS Hermeneutics and Organizational Fractures within Dabiq Magazine." *Studies in Conflict and Terrorism* 40(3): 173-190.

Collins, Joseph. 2011. *Understanding War in Afghanistan*. Washington DC: National Defence University Press.

Cronin, Audrey Kurth. 2015. "ISIS Is Not a Terrorist Group." *Foreign Affairs*, Mart-Nisan, Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2018. <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/isis-not-terrorist-group>

Cross, John. 2005. *Decisive Battle and the Global War on Terror. U.S. Army Command and General Staff College School of Advanced Military Studies.*

<https://www.hsdl.org/?view&did=458839> (erişildi: 11 05, 2017).

De Benoist, Alain. 2007. “Global Terrorism and the State of Permanent Exception: The Significance of Carl Schmitt’s Thought Today.” *The International Political Thought of Carl Schmitt* içinde, derleyen Louiza Odysseos and Fabio Petito, 73-96. New York: Routledge.

Fairhead, Edward. 2017. “Carl Schmitt’s Politics in the Age of Drone Strikes: Examining the Schmittian texture of Obama’s Enemy.” *Journal of Cultural Research* 21(4): 39-54.

Global Impact Strategies. 2017. “Estimating the Impact of the Counter ISIS Campaign.”

<https://www.gistrat.com/project/countering-isis/> (erişildi: 25 05, 2017).

Goodwin, Christopher. 2015. “We Have to Understand That Isis Is a Country Now.” *The Times*, 4 Ocak, Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2018. <https://www.thetimes.co.uk/article/we-have-to-understand-that-isis-is-a-country-now-rhvthgptpq>

Holmes, Oliver ve Suleiman Khalidi. 2014. “Islamic State executed 700 people from Syrian tribe: monitoring group.” *Reuters*, 16 Ağustos, Erişim Tarihi: 15 Aralık 2017.

<http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-execution-idUSKBN0GG0H120140816>

Hooker, William. 2009. *Carl Schmitt’s International Thought: Order and Orientation*. New York: Cambridge University Press.

Ingram, Haroro. 2016. “An analysis of Islamic State’s Dabiq Magazine.” *Australian Journal of Political Science* 51(3): 458-477.

Islamic State of Iraq and Sham. 2014a. *Dabiq*.

Islamic State of Iraq and Sham. 2014b. *Dabiq*.

Islamic State of Iraq and Sham. 2014c. *Dabiq*.

Islamic State of Iraq and Sham. 2014d. *Dabiq*.

Islamic State of Iraq and Sham. 2014e. *Dabiq*.

Islamic State of Iraq and Sham. 2015a. *Dabiq*.

Islamic State of Iraq and Sham. 2015b. *Dabiq*.

Islamic State of Iraq and Sham. 2015c. *Dabiq*.

- Islamic State of Iraq and Sham. 2015d. *Dabiq*.
- Islamic State of Iraq and Sham. 2015e. *Dabiq*.
- Islamic State of Iraq and Sham. 2015f. *Dabiq*.
- Islamic State of Iraq and Sham. 2015g. *Dabiq*.
- Islamic State of Iraq and Sham. 2016a. *Dabiq*.
- Islamic State of Iraq and Sham. 2016b. *Dabiq*.
- Islamic State of Iraq and Sham. 2016c. *Dabiq*.
- James, William. 1922. *Pragmatism: A New Name for Some Old Ways of Thinking*. New York: Longmans Green and Co.
- Jihadi Watch. 2004. <https://www.jihadwatch.org/2004/02/11th-issue-of-voice-of-jihad-released> (erişildi 05 06, 2018).
- Kalin, Stephen ve Isabel Coles. 2017. “İraçî general says 70 percent of east Mosul retaken from Islamic State,” *Reuters*, 5 Ocak, Erişim Tarihi: 30 Ocak 2017.
<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-commander-idUSKBN14P0ZT>
- Kardaş, Şaban ve Ali Balcı, der. 2014. *Uluslararası İlişkilere Giriş*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Kardeş, Ertan. 2015. *Schmitt’le Birlikte Schmitt’e Karşı: Politik Felsefe Açısından Carl Schmitt ve Düşüncesi*. İstanbul: İletişim.
- Koehane, Robert ve Joseph Nye. 2001. *Power and Interdependence*. USA: Longman.
- Köksal, Asım. 1987. *İslam Tarihi*. İstanbul: Şamil Yayınları.
- Lakomy, Miron. 2017. “Cracks in the Online “Caliphate”: How the Islamic State is Losing Ground in the Battle for Cyberspace.” *Perspectives on Terrorism* 11(3): 40-53.
- Lewis, Bernard. 1992. *İslam’ın Siyasal Dili*. İstanbul: Rey Yayıncılık.
- Lewis, Jessica. 2013. Al-Qaeda in Iraq Resurgent the Breaking the Walls Campaign Part I. *Institute for the Study of War*. http://www.understandingwar.org/sites/default/files/AQI-Resurgent-10Sept_0.pdf (erişildi: 12 02, 2017).
- Lewis, Jessica. 2013. Al-Qaeda in Iraq Resurgent the Breaking the Walls Campaign Part II. *Institute for the Study of War*.

http://www.understandingwar.org/sites/default/files/JessVBIED_PartII_3Oct.pdf (erişildi: 12 02, 2017).

Lyakhovskiy, Aleksandr. 2007. "Inside the Soviet Invasion of Afghanistan and the Seizure of Kabul December 1979." *Woodrow Wilson Center*.

https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/WP51_Web_Final.pdf (erişildi: 11 05, 2017).

Mahood, Samantha ve Halim Rane. 2017. "Islamist Narratives in ISIS Recruitment Propaganda." *The Journal of International Communication* 23(1): 15-35.

McCants, William. 2015. *The Believer: How an Introvert With a Passion for Religion and Soccer Became Abu Bakr al-Bagdadi Leader of the Islamic State*. Brookings.

<http://csweb.brookings.edu/content/research/essays/2015/thebeliever.html> (erişildi 12 07, 2017).

Milliyet. 2017. "Fırat Kalkanı Harekatının 216 günlük bilançosu."

<http://www.milliyet.com.tr/firat-kalkani-harekatinin-216-gundem-2423279/> (erişildi: 25 12, 2017).

Moravcsik, Andrew. 1997. "Taking Preferences Seriously: A Liberal Theory of International Politics." *International Organization* 51(4): 513-553.

Morgenthau, Hans. 1948. *Politics Among Nations*. New York: Alfred A. Knopf.

Naci, Ebu Bekir. 2006. *Management of Savagery*. Çeviren William McCants.

Naylor, David. 2009. *Al Qaeda in Iraq*. New York: Nova Science Publishers.

Novenario, Celine Marie. 2016. "Differentiating Al Qaeda and the Islamic State Through Strategies Publicized in Jihadist Magazines." *Studies in Conflict and Terrorism* 39(11): 953-967.

O'Halloran, Kay L, Sabine Tan, Peter Wignell, John A. Bateman, Duc-Son Pham, Michele Grossman ve Andrew Vande Moere. 2016. "Interpreting Text and Image Relations in Violent Extremist Discourse: A Mixed Methods Approach for Big Data Analytics."

Terrorism and Political Violence. Online yayın:

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09546553.2016.1233871> (erişildi 05 06, 2018).

Odysseos, Louiza ve Fabio Petito. 2007. "Introduction: The International Political Thought of Carl Schmitt." *The International Political Thought of Carl Schmitt* içinde, derleyen Louiza Odysseos and Fabio Petito, 1-17. New York: Routledge, 2007.

Pazarcı, Hüseyin. 2005. *Uluslararası Hukuk Dersleri II. Kitap*. Ankara: Turhan Kitabevi

Peirce, Charles Sanders. 1878. "How to Make Our Ideas Clear." *Popular Science Monthly* 12: 286-302.

Platon. 2014. *Devlet*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Poggi, Gianfranco. 1978. *The Development of the Modern State*. California: Stanford University Press.

Prucha, Nico. 2016. "IS and the Jihadist Information Highway – Projecting Influence and Religious Identity via Telegram." *Perspectives on Terrorism* 10(6): 48-58.

Reuters. 2014. "ISIS fight: Airstrikes on Kobani get more accurate with help from Kurds." <http://www.cbc.ca/news/world/isis-fight-airstrikes-on-kobani-get-more-accurate-with-help-from-kurds-1.2799085> (erişildi: 20 12, 2017).

Salih, Yasin al-Haj. 2012. "The Syrian Shabiha and Their State." *Heinrich Böll Stiftung Middle East*. https://lb.boell.org/sites/default/files/downloads/Yassin_al-Haj_Saleh-The_Syrian_Shabiha_and_Their_State.pdf (erişildi: 11 03, 2018).

Schmitt, Carl. 2003. *Nomos of the Earth*. New York: Telos Press.

Schmitt, Carl. 2006. *Siyasal Kavramı*. İstanbul: Metis.

Schmitt, Carl. 2016. *Siyasal İlahiyat*. Ankara: Dost.

Smith-Spark, Laura, Chelsea J. Carter ve Gul Tuysuz. 2014. "Turkish lawmakers OK military action against ISIS." *CNN*, 3 Ekim, Erişim Tarihi: 20 Aralık 2017. <http://edition.cnn.com/2014/10/02/world/meast/isis-air-strikes/>

Szabo, Marton. 2006. "Politics versus the Political: Interpreting 'das Politische' in Carl Schmitt." *Distinktion: Journal of Social Theory* 7(1): 241-266

T.C. Dışişleri Bakanlığı. 2018. "Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü - NATO." <http://www.mfa.gov.tr/nato-tarihce.tr.mfa> (erişildi: 26 06, 2018).

- T.C. İçişleri Bakanlığı. 2017. "Türkiye'nin Deaş ile Mücadelesi."
<http://www.mia.gov.tr/kurumlar/mia.gov.tr/Genel/deas%CC%A7%207%20temmuz.pdf>
(erişildi: 20 12, 2017).
- The Guardian. 2015. "Egypt plane crash: Russia says jet was bombed in terror attack."
<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/17/egypt-plane-crash-bomb-jet-russia-security-service> (erişildi: 30 05, 2018).
- The Guardian. 2015. "Tunis museum attack: 20 people killed after hostage drama at tourist site."
<https://www.theguardian.com/world/2015/mar/18/eight-people-killed-in-attack-on-tunisia-bardo-museum> (erişildi: 30 05, 2018).
- The International Center for the Study of Radicalization and Political Violence. 2017. "Caliphate in Decline: An Estimate of Islamic State's Financial Fortunes."
<http://icsr.info/wp-content/uploads/2017/02/ICSR-Report-Caliphate-in-Decline-An-Estimate-of-Islamic-States-Financial-Fortunes.pdf> (erişildi: 22 05, 2018).
- Todenhöfer, Jürgen. 2016. "Into the Heart of Terror: Behind Isis Lines," *The Guardian*, 4 Nisan, Erişim Tarihi: 24 Mayıs 2018.
<https://www.theguardian.com/world/2016/apr/04/behind-isis-lines-jurgen-todenhof-journalist-syria-iraq-my-journey-into-the-heart-of-terror>
- Tsifati, Yariv ve Gabriel Weimann. 2002. "www.terrorism.com: Terror on the Internet." *Studies in Conflict and Terrorism* 25(5): 317-332.
- Türk, Duygu. 2013. *Öteki, Düşman, Olay: Levinas, Schmitt ve Badiou'da Etik ve Siyaset*. İstanbul: Metis.
- Tziarras, Zenonas. 2017. "Islamic Caliphate: A Quasi-State, a Global Security Threat." *Journal of Applied Security Research* 12(1), no. 1 (2017): 96-116.
- United Nations Assistance Mission for Iraq Human Rights Office. 2014. "Report on the Protection of Civilians in Armed Conflict in Iraq: 6 July – 10 September 2014."
http://www.ohchr.org/Documents/Countries/IQ/UNAMI_OHCHR_POC_Report_FINAL_6July_10SeptSept2014.pdf (erişildi 17 12, 2017).
- US Central Command. 2017. "U.S.-led coalition forces make decisive gains against ISIS in 2017." <http://www.centcom.mil/MEDIA/NEWS-ARTICLES/News-Article-View/Article/1405453/us-led-coalition-forc/> (erişildi: 30 01, 2017).
- US Department of State n.d. <https://www.state.gov/s/seci/c72810.htm> (erişildi: 20 12, 2017).

- USA Today. 2015. "Copenhagen gunman enamored with Islamic State."
<https://www.usatoday.com/story/news/world/2015/02/17/danish-intelligence-gunman/23538919/> (erişildi: 30 05, 2018).
- Walt, Stephen. 2015. "ISIS as Revolutionary State." *Foreign Affairs*, Kasım-Aralık, Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2018. <https://www.foreignaffairs.com/articles/middle-east/isis-revolutionary-state>
- Waltz, Kenneth. 1979. *Theory of International Politics*. ABD: Addison-Wesley Publishing Company.
- Warrick, Joby. 2016. *Siyah Bayraklar IŞİD'in Doğuşu ve Yükselişi*. İstanbul: A7 Kitap.
- Weimann, Gabriel. 2011. "Cyber-Fatwas and Terrorism." *Studies in Conflict and Terrorism* 34(10): 765-781.
- Weimann, Gabriel. 2016. "Terrorist Migration to the Dark Web." *Perspectives on Terrorism* 10(3): 40-44.
- Weiss, Michael ve Hassan Hassan. 2016. *Terör Ordusunun İçyüzü IŞİD*. İstanbul: Kırmızı.
- Wendt, Alexandr. 1999. *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University.
- Wingel, Peter, Sabine Tan, Kay L. O'Halloran ve Rebecca Lange. 2017. "A Mixed Methods Empirical Examination of Changes in Emphasis and Style in the Extremist Magazines Dabiq and Rumiya." *Perspectives on Terrorism* 11(2): 2-20.
- Winkler, Carol, Kareem El Damanhoury, Aaron Dicker ve Anthony Lemieux. 2016. "The Medium Is Terrorism: Transformation of the About to Die Trope in Dabiq." *Terrorism and Political Violence*. Online yayın:
<https://www.tandfonline.com/doi/abstract/10.1080/09546553.2016.1211526> (erişildi 05 06, 2018).
- Yiğit, Hamide. 2016. *Tekmili Birden IŞİD*. İstanbul: Tekin.
- Yurdusev, Nuri. 2003. *International Relations and the Philosophy of History*. New York: Palgrave Macmillan.
- Zelin Aaron ve Richard Fellow. 2013. "The State of Global Jihad Online." *Washington Institute for Near East Policy*.

<http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/opeds/Zelin20130201-NewAmericaFoundation.pdf> (erişildi: 05 25, 2018).

